

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 5. KOLOVOZA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 130

Dužionica u Somboru

Tradicija duga 70 godina

Intervju:
Stevan Mačković

TEMA BROJA: EMITIRANA PRVA EMISIJA NA HRVATSKOME JEZIKU NA RADIO BAČKOJ

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Deset godina

Deseta je godišnjica vojno-redarstvene akcije Oluja, kojom je u ustavno-pravni sustav Republike Hrvatske vraćen dio njenoga državnog teritorija, koji je do tada bio pod kontrolom naoružanih formacija tzv. Republike Srpske Krajine. Ta će se obljetnica obilježiti i u Hrvatskoj i u Srbiji. U Hrvatskoj svečano i pompezno, kako i dolikuje Danu pobjede i domovinske zahvalnosti, u Srbiji prosvjedno, s isticanjem žrtava i izbjeglica u prvi plan.

Kao uvod u obilježavanje 5. kolovoza, dana kada se na kninskoj tvrđavi zavijorila hrvatska trobojnica, ali i dana kada je autocestu Zagreb-Beograd preplavila kolona izbjeglica u traktorima i putničkim vozilima, poslužila je i javna korespondencija dvojice predsjednika – Borisa Tadića i Stjepana Mesića. Kao da prije samo nepunih mjesec dana nisu skupa i složno slikali budućnost dvaju naroda i dviju država, dvojica su predsjednika izmijenila riječi koje niti najmanje ne ukazuju na razgovor istomišljenika.

Mnogo je komentara u medijima o toj prepisci, a uglavnom se svode na ključno neslaganje o karakteru akcije Oluja, iz čega proizlazi i temeljno neslaganje o karakteru rata u Hrvatskoj. Ishod toga rata je poznat i više nikome nije prijeporan, ali razlozi za njegovo otpočinjanje, kao i odgovornost za njegovo nečovječno i divljačko vođenje, i dalje, makar i samo na simboličkoj razini dopisivanja dvojice predsjednika, predstavljaju prepreku u daljnjem razvoju prijateljskih odnosa dvaju važnih susjeda u ovom dijelu Europe.

Dopisivanje je pokrenuo srbijanski predsjednik Boris Tadić, uspoređujući i izjednačavajući masovni zločin u Srebrenici, koji je u presudi jednom od naredbodavaca srebreničkog masakra u Haškome sudu već okvalificiran kao genocid, s Olujom, u kojoj je, bez sumnje, bilo pojedinačnih zločina, ali je motiv za tu akciju bio oslobođenje teritorija od nelegalnih naoružanih skupina. Kako to ovih dana primjećuju komentatori, Srebrenica se dogodila kako bi tisuće ljudi nestalo s ovoga svijeta, dok je zadaća Oluje bila proširenje jurisdikcije hrvatske države na onaj dio te države koji je do tada bio u nelegalnom sustavu. Budući da su se u tu akciju nedvojbeno podmetnuli zločini i zločinci, zahtjevi za njihovo procesuiranje sasvim su opravdani i neophodni. Zločine treba utvrditi i zločince izvesti pred lice pravde, kako se opravdanost same akcije Oluja, kao i sveukupnog Domovinskog rata, više ne bi dovodili u pitanje nikad i nigdje u svijetu.

Z. P.

Malo prijateljskog čavrljanja, pa javne prozivke:
Stjepan Mesić i Boris Tadić

Na valovima Radio Bačke

Krenula emisija na hrvatskome jeziku.....8,9

U Vrbasu osnovana Mjesna organizacija DSHV-a
Prvi korak ka ostvarivanju prava...10,11

Jubilarna Dužionica u Somboru

Tradicija duga 70 godina.....22-25

Dužijanica u Maloj Bosni

Zahvala za darove pšenice.....26,27

Josip Ago Skenderović, akademski slikar

Umjetnost se i dalje uspješno razvija.....40,43

Feljton: Značajni hrvatski skladatelji iz Srijema

Glazbeni doprinos Stanislava Prepreka.....44,45

ČETVRTAK, 21. 7.

Provokacija

U Crnoj Gori raste napetost oko rješavanja pitanja postavljanja metalne crkve na planini Rumiji. Crnogorsko ministarstvo uređenja prostora najavilo je kako će građevinska inspekcija ukloniti crkvu s vrha Rumije kada se ispune svi uvjeti i obave neophodne pripreme. Naime, crkvu je postavila mitropolija crnogorsko-primorska uz pomoć Vojske SiCG, ali bez dozvola crnogorskih ovlaštenih tijela. Crnogorski dužnosnici su rekli kako i crkva mora poštovati zakone, a da se u ovom slučaju radi o provokaciji.

Poziv

Supruga haškog optuženika Radovana Karadžića, Ljiljana pozvala je svog supruga da se preda Haškom sudu. »Moram ti se obratiti ovim putem, jer drugi način ne postoji. Naša je obitelj je pod pritiskom sa svih strana, ugroženi smo i životno i egzistencijalno. živimo u stalnoj atmosferi brige, bola i patnje. Zato sam između lojalnosti prema tebi i prema djeci i unucima morala izabrati. I izabrala sam. Teško mi je da te molim, ali te ipak molim svim svojim srcem i dušom da se predaš. To će biti žrtvovanje za nas, za našu obitelj. Molim te da učiniš to radi svih nas«, kazala je Ljiljana Zelen-Karadžić u intervjuu za Associated press.

Haški sud optužio je Radovana Karadžića za genocid i ratne zločine nad nesrpskim stanovništvom tijekom rata Bosni i Hercegovini. On je optužen i za masakr više od 7.000 Muslimana u Srebrenici srpnja 1995. godine.

Svjedok

Predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora Žarko Puhovski razgovarao je s trećim mogućim svjedokom egzekucije srpskih civila u Osijeku 1991. godine. Svjedok je pristao o svojim saznanjima razgovarati i s hrvatskim državnim tužiteljstvom. Novi svjedok građanin je Osijeka i bio je pripadnik jedinice Branimira Glavaša, takozvane Branimirove obrambene bojne. On je dao podatke o tome kakva je bila struktura jedinice, kako je ta jedinica funkcionirala i kakva je bila vertikalna komanda u jedinici.

Posjet

Srbijanski premijer Vojislav Koštunica posjetio je Bajrakli džamiju, gdje je razgovarao s beogradskim muftijom Hamdijom Jusufspahićem.

Mizerija

Mjesečna zemljoradnička mirovina u Srbiji, koju prima 230.000 starijih ljudi, iznosi 2.000 dinara (174 kune ili 24 eura), a kasni nekoliko godina.

PETAK, 22. 7.

Pismenost

Podaci Ministarstva prosvjete Srbije govore kako na teritoriju Srbije skoro 50 posto stanovništva nije završilo osnovnu školu. To praktički znači da je više od 3 milijuna ljudi nepismeno po svim svjetskim i europskim standardima.

Zamjena

Američki Kongres odobrio je plan za brzu zamjenu zastupnika ukoliko se desi da veći broj njih umre od bolesti ili bude ubijen. Nacrt zakona, kojega zovu i »Doomsday« ili Sudnji dan, omogućio bi nove izbore za Predstavnički dom u roku od 49 dana ako više od 100 zastupnika, od 435 koliko ih ukupno ima, budu ubijeni. Prema postojećem zakonu, potrebno je da prođe najmanje 75 dana da bi se održali izbori za nove zastupnike, ukoliko netko od njih umre ili da ostavku.

Od napada 11. rujna 2001. godine na NewYork i Washington, Capitol je

više puta bio evakuiran zbog incidenata kao što su ulijetanje zrakoplova u zonu zabranjenog leta.

Punto

Sporazum koji je kragujevačka Zastava sklopila s talijanskim Fiatom nije previše povoljan za srpsku tvornicu automobila. Kako saznaje B92, ugovor predviđa da posao sklapanja modela »Punto« u Zastavi može započeti tek pošto se Fiatu isplati dug od 11 milijuna eura. Poslije toga, Zastava će, u stvari, sklapati stari model »Punta«, koji Fiat izbacuje iz proizvodnje, jer je već spreman novi model. I na kraju, ti se automobili ne mogu prodavati pod firmom Fiata. Jedina povoljnost za Zastavu je to što će proizvoditi rezervne dijelove za stari »Punto«, na što je Fiat obvezan zbog servisiranja prodanih automobila.

SUBOTA, 23. 7.

Zločini

Poslije početka istrage o zločinima u Osijeku, u Hrvatskoj se sve otvorenije govori i o drugim zločinima nad Srbima. Zagrebački odvjetnik Anto Nobilo izjavio je za riječki Novi list kako je u Vukovaru početkom rata ubijeno više od 100 Srba civila i kaže da mu se javila zastupnica majki i udovica ubijenih vukovarskih Srba, koja tvrdi da je, prema njenim podacima, u Vukovaru ubijeno više ljudi nego u Osijeku.

Planet

Astronomi iz SAD utvrdili su postojanje desetog planeta Sunčevog sustava. To se nebesko tijelo nalazi 15 milijardi kilometara od Zemlje, odnosno tri puta je dalje od Sunca nego najdalji do sada znani planet Pluton. »To je najudaljeniji objekt ikada otkriven, a koji gravitira oko Sunca«, rekao je novinarima Michael Brown, šef odsjeka za astronomiju u californijskom Institutu za tehnologiju u Pasadeni, nedaleko od Los Angelesa.

NEDJELJA, 24. 7.

Milošević

Sunday Times piše kako bi Slobodan Milošević, poslije izricanja presude Haškog suda, mogao izdržavati zatvorsku kaznu u Rusiji. Navodno, britanski i američki dužnosnici podržavaju plan da šezdesettrogodišnji bivši predsjednik SRJ, koji je slabog zdravlja, provede posljednje dane uz suprugu Mirjanu Marković, koja živi u predgrađu Moskve, budući da u istom stambenom bloku ima stan i Miloševićev brat Borislav, dok se vjeruje da se sin Marko također krije u Rusiji.

Međutim, u javnosti se čuju i drugačija mišljenja, s obzirom da Rusija nema sporazum potpisan s Ujedinjenim narodima o preuzimanju osuđenika, a prema pravilima Haškog suda osobe koje taj sud pravosnažno osudi zbog ratnih zločina u na prostoru bivše Jugoslavije mogu izdržavati kaznu u zemljama koje imaju ugovore sa UN. Te ugovore do sada su potpisale Norveška, Finska, Švedska, Danska, Italija, Njemačka, Velika Britanija, Španjolska, Francuska i Austrija.

Jakljan

Plan Direkcije Srbije za imovinu da proda odmaralište i zemljište na otoku Jakljan kod Dubrovnika izaziva polemike u Hrvatskoj. Kako je javio splitski dnevnik Slobodna Dalmacija, Direkcija Srbije za imovinu ponudila je na prodaju otok Jakljan, veličine 3,5 četvornih kilometara, za 3,5 milijuna eura. Iz Direkcije je potom priopćeno kako je riječ o prodaji dječjeg odmarališta i zemljišta na kojemu se ono nalazi, a ne cijelog otoka.

Iz Ministarstva mora Hrvatske poručuju kako otok ne može biti prodan

jer je riječ o pomorskom dobru, a Ministarstvo vanjskih poslova Hrvatske priopćava kako pravni subjekti iz Srbije nemaju pravo raspolagati nekretninama u Hrvatskoj jer je na snazi zabrana koja će važiti sve dok ne bude potpisan međudržavni ugovor o imovinsko-pravnim odnosima.

PONEDJELJAK, 25. 7.

Švicarska

Švicarska se angažira za nezavisnost Kosova pod međunarodnim nadzorom, jer je povratak pod vlast Srbije nepoželjan i nerealan, izjavila je švicarska ministrica vanjskih poslova Micheline Calmy Rey. Ona smatra kako treba poštovati dva legitimna zahtjeva naroda Kosova. »Na jednoj je strani zahtjev manjina da žive u sigurnosti i imaju ravnopravan pristup javnim službama i s druge strane volja većine naroda Kosova da ostvari pravo na samoopredjeljenje«, rekla je ona.

Inflacija

Institut za tržišna istraživanja ocijenio je da bi inflacija u Srbiji u 2005. u najboljem slučaju mogla biti oko 17 posto.

OESS

U Helsinkiju je obilježena 30. godišnjica Organizacije za europsku sigurnost i suradnju. Predsjedavajući OESS-a Dimitrij Rupel izjavio je kako članice te organizacije na svom budućem političkom putu i u obrani svojih ideala trebaju pokazati istu političku hrabrost kao što je to činjeno prije trideset godina.

UTORAK, 26. 7.

Špekulacije

Beogradski dnevni list Blic piše kako Demokratska stranka Srbije namjerava u Skupštini SiCG tražiti smjenu Rasima Ljajića s mjesta ministra za ljudska i manjinska prava. »DSS planira kupiti dva Ugljaninova zastupnika u Skupštini Srbije, a to su Bajram

Omeragić i Esad Džudžević, kako bi ojačala pozicije Vlade. Ugljanin od DSS-a za uzvrat traži pokretanje zahtjeva za smjenu Ljajića u parlamentu SiCG«, navodi neimenovan sagovornik lista.

Svi upitani dužnosnici DSS-a, kao i Rasim Ljajić i Esad Džudžević, demantirali su ove špekulacije.

Gledanost

Najgledanija TV postaja u Srbiji u prvih sedam mjeseci ove godine bila je TV Pink, a slijede Prvi program RTS-a i TV BK. Prema rezultatima elektronskog mjerenja gledanosti koje provodi AGB Nielsen Media Research, Pink je od siječnja do srpnja u ukupnom gledalištu sudjelovao s 22,5 posto, RTS 21,7 posto, TV BK 11,4 posto. Na četvrtom je mjestu B92 sa 6,9 posto, a slijede RTS2 sa 6,3 i RTS3 s 3,8 posto.

SRIJEDA, 27. 7.

Perspektive

Predsjednici vlada zemalja jugoistočne Europe – Vojislav Koštunica, Ivo Sanader, Milo Đukanović, Fatos Nano, Kalin Pope-sku Tarićanu, Vlado Bučkovski i Adnan Terzić, sastali su se u Salzburgu kako bi razgovarali o perspektivama regije u 21. stoljeću.

Tradicionalni četvrti sastanak šefova vlada Hrvatske, Makedonije, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Albanije i Rumunjske organizira se na poticaj koordinatora Pakta o stabilnosti u jugoistočnoj Europi Erharda Buseka.

MIRIS NEZAVISNOSTI

Ja živim na Kosmetu i svojim očima gledam kako je on svakim danom sve više albanski, kako svakim danom sve više miriše na nezavisnost.

Momčilo Trajković, lider Srpskog pokreta otpora s Kosova, Dnevnik, 29. srpnja

I SAMO POSTOJANJE JE USPJEH

Zahvaljujući Zakonu o zaštiti nacionalnih manjina, naša je država doista učinila veliki korak ka stvaranju institucija koje će se ozbiljno baviti tom problematikom. Imajući u vidu da su nacionalna vijeća mlade institucije, ne možemo niti očekivati neke ogromne rezultate na samom početku, ali je u ovom trenutku i samo osnivanje i njihovo priznavanje kao legitimnih predstavničkih tijela za pripadnike manjinskih naroda velika stvar, pri čemu se ne štite samo stečena prava, već se u oblastima koje se neposredno tiču manjinskih zajednica pronalaze nove mogućnosti za očuvanje njihovih osobnosti i identiteta. **Ana Tomanova Makanova**, predsjednica Slovačkog nacionalnog vijeća, Dnevnik, 31. srpnja

UŽELIO SE SANKCIJA

Ako je vjerovati posljednjem nastupu ministra za kapitalne investicije Velimira Ilića, koji je izjavio kako će Srbija obustaviti svaku suradnju s Makedonijom sve dok vladika Jovan Vraničevski ne bude pušten na slobodu, ovaj incident prijeti da od prvorazrednog skandala preraste u nekakav »embargo na Vardaru« i otvoren sukob dvije susjedne države. Tek da i Srbija napokon ne- kome uvede sankcije... Dnevnik, 2. kolovoza

OPREZ, RADOVAN SE PREDAJE

Do prije pet dana nisam niti sanjao da će gospođa Karadžić izgovoriti: »Radovane, predaj se«. Sve je moguće. Sada smo svi mi duplo oprezniji. **Radul Radovanović**, novinar agencije AP, koji je intervjuirao Ljiljanu Zelen-Karadžić, Danas, 2. kolovoza

POGLED U DRUGI FILM

Svojom politikom prema Srbiji i Crnoj Gori hrvatske vlasti i poslovni krugovi sve više dokazuju praktičnu primjenu politike razumnog razvijanja dobrosusjedskih odnosa. Postupno, jer rane su još svježije, s hrvatske se strane stvaraju temelji za dugo- ročno smirivanje i poboljšanje odnosa, pri čemu se, ne bez razloga, spominje poslijeratno stvaranje tolerancije između Francuske i Njemačke. Hrvatska u tom regionalnom poslu još nema pravog partnera jer je Srbija u nekom drugom filmu. Dok hrvatski Agrokor preuzima srbijanski Frikom, a Lura Somboled, stječući tako monopol u unosnoj proizvodnji sladoleda u Srbiji, srbijanske vlasti u hrvatskim novinama oglašavaju prodaju hrvatskog otoka Jakljana iako su, jer tu ima još mnogo neraščišćenoga, to prvo trebale rješavati preko nadležnih hrvatskih ministarstava. **Zoran Vodopija**, komentator, Vjesnik, 3. kolovoza

RIZIČNO STANJE

Valja podsjetiti i kako je Srbija multietnička država u kojoj 17 posto građana pripada manjinskim skupinama, da unutar Srbije postoje velike regionalne i druge razlike, te da je od izuzetnog značaja za stabilnost i budućnost Srbije da se uspostave institucije kohabitacije različitih etničkih skupina. Rizično je ovo stanje koje imamo danas, a u kojemu nema strategije

demokratske manjinske politike kao dijela demokratske nacionalne – državne strategije, stanje u kojemu se ne upravlja odnosima na relaciji većina – manjina. **Dušan Janjić**, predsjednik Foruma za međuetničke odnose, Politika, 2. kolovoza

ZAUZET

Moje je jedino oružje protiv svih, jedini odgovor svima, dobronamjernima i zlonamjernima, Hajdukov pothvat, za njega živim i ništa u moju glavu ne može ući. Suprugu viđam petnaest dana u godini, sada je došla da mi da podršku, ali sam joj rekao da nemam vremena za nju. **Miroslav Ćiro Blažević**, trener Hajduka, Večernji list, 2. kolovoza

Dujizmi

- ✓ *Šupljima je potrebno stalno ulijevati povjerenje;*
- ✓ *Dok smo gazili po blatu, ostavljali smo najupečatljivije tragove;*
- ✓ *Lopove je teško uhvatiti na djelu jer ne rade.*

Dujo Runje

Bunjevci nisu »brand« ničije opskurne skupine

Mala povijest beščašća

Povijest i etnologija već gotovo tisuću godina znaju da su Bunjevci i Šokci plemena hrvatskog naroda. Bilo u granicama današnje slobodne Republike Hrvatske, ili uokolo nje, u Bosni i Hercegovini, Vojvodini, ili Mađarskoj. I točka.

Dio jednog naroda (ne prevelikog) nije nikakav i ničiji industrijski niti virtualni »brand« (robna marka ili znak), pojam koji je sada u modi za sve i svašta, a da bi ga lansirala i eksploatirala, za svoj džep naravno, skupinica opskurnih političkih »poduzetnika«, a svima znanih »preletača«, koji podnose kaznene prijave kao nekakve darove svojim nadlogodavcima, a dalje Bog zna kome sve ne, ujedno smatrajući da je podnošenjem te prijave, kao u ona crna brkata vremena, time sve riješeno i da Sibir, ili poslije Goli otok, samo čekaju!

JEZIK OD »STO-DVISTO RIČI«: Ti »eksperti«, koji su prvo bili doslovce »konstitutivni narod u SRJ« u svojoj mašti, (kao nečija braća i sestre!), sada bi se zadovoljili i s »brandom« (robnom markom) bunjevačke narodne manjine, jezikom od »sto-dvisto riči« i bez pravopisa, dakako, a hoće »škule i fakultete« na tom svom »jeziku«, koji zna i razumije baš svatko iz Senja, Like, dijela Hercegovine, Slavonije, Bačke, Bosne, pa i dijela Mađarske, ali kao hrvatski dijalekt i davno, davno promovirani hrvatski »brand«, kada nitko nije niti sanjao što je »robna marka« u etnologiji ili lingvistici, a što dakako niti postoji! Zna se što je dijalekt i čijeg je jezika. I opet točka!

SRAMOTA, SRAMOTA: Moja majka (ne mama!) bila je rođena 1887. godine, a završila je jedan razred osnovne škole u Verušićkoj pučkoj školi, al' mi je znala reći kad sam imao osam godina: »Derane moj, mi smo Rvati i divanimo rvacki, jel drugačije ne znamo, al' znamo da je Božić u prosincu a Sv. Tri Kralja u siječnju i Velika Gospojina u kolovožu kad vozimo žito i kitimo crkvu dužijanom.«

Za sada nam je dobro i ovo

što po pozitivnim propisima

Srbije i Crne Gore imamo,

Piše:
Milivoj Prčić

štujemo naše Hrvatsko

nacionalno vijeće i

zahvaljujemo domicilnoj

državi što nam je i to priznala

makar bilo po europskom

utjecaju i propisima, a nada-

mo se i da ćemo imati jednom

opet zastupnika u Skupštini

Srbije bez ikakvih »pragova«

Ova nenaobražena žena bila je politički svjesnija od gospode velemajestora trovanja i tamburanja, s hrvatskom putovnicom, koju su iskamčili lažnim izjavama o hrvatstvu »oduvijek« i skrivaju ju je jedni od drugih u tajnim pretincima svojih ureda, kuća i rođaka. Vratite ju, ona ima tajni kôd da vas preobrati i što ćete tad? Što ćete, djeco i unuci vođa Hrvatske seljačke stranke u Bajmaku, utemeljitelja političkog hrvatstva svugdje gdje su živjeli i žive Hrvati? Sramota, sramota!

SKROMNA BRANA: I na koncu, oni koji su po svojoj volji i opredjeljenju kao »samo Bunjevci«, morat će se zadovoljiti odrednicom »etnička skupina«, dok su Hrvati u Subotici, Somboru, Sonti, Bačkom Bregu, Petrovaradinu i drugdje u dijaspori, svakako europska nacionalna manjina i moraju imati sva prava kao Austrijanci u Donjem Tirolu (Italija), Mađari u Vojvodini i Slovačkoj, da ne pretjerujemo baš, a voljeli bismo i kao Šveđani u Finskoj – ali to je samo iluzija. Za sada nam je dobro i ovo što po pozitivnim propisima Srbije i Crne Gore imamo, štujemo naše Hrvatsko nacionalno vijeće i zahvaljujemo domicilnoj državi što nam je i to priznala makar bilo po europskom utjecaju i propisima, a nadamo se i da ćemo imati jednom opet zastupnika u Skupštini Srbije bez ikakvih »pragova«, jednog ali vrijednog, jer imamo političku stranku dostojnu naše nacionalne manjine. Nadamo se i da će nam se vratiti kompletna gimnazija, koju smo imali još 1956. godine, kao i »Rukovet«, časopis koji su osnovali Hrvati i koji je doista bio naš »brand«.

Sve je to, gospodo »samo Bunjevci«, što je napisao patron literature XX. stoljeća H. L. Borges, »Povijest beščašća«, koja se proteže poput zmije kroz rubne zemlje naše matične države, čija smo skromna brana – makar samo i jednom hrvatskom rječju.

Autor je član
Hrvatskog nacionalnog vijeća

Na valovima Radio Bačke emitirana prva emisija na hrvatskom jeziku

Krenuo program za Hrvate u Općini Bač

*Radijska emisija »Zvuci bačke ravnice« posvećena je životu i radu Hrvata u bačkom Podunavlju, a teme emisija bit će u funkciji očuvanja njihovog identiteta i kulturne baštine **
Emisija će se redovito emitirati svakog četvrtka u terminu od 19 do 20 sati

Prva emisija »Zvuci bačke ravnice« na hrvatskom jeziku emitirana je 28. srpnja na valovima Radio Bačke u terminu od 19 do 20 sati. Ova radijska emisija posvećena je životu i radu Hrvata u bačkom Podunavlju, a teme emisija bit će u funkciji očuvanja njihovoga identiteta i kulturne baštine.

Glavni i odgovorni urednik emisije je predsjednik Hrvatskog kulturno-umjetničkog i prosvjetnog društva »Dukat« Vajska-Bođani Pavle Pejčić, a njegov je zamjenik župnik iz Plavne vlč. Stipan Bošnjak, koji je bio inicijator pokretanja ove radijske emisije. Pokraj njih, u kreiranju programa sudjeluju urednik vijesti Ivica Stračinski, urednica kulturnog programa Kristina Klinovski i urednica glazbenog programa Marija Ihas.

PRVA EMISIJA: Nakon uvodne špice emisije, slušateljima se obratio Pavle Pejčić: »U ovome svečanom i povijesnom momentu izgovaram: ovo je mali korak za ovu medijsku kuću, ali zato velik korak za hrvatski narod koji na ovim prostorima živi već stoljećima. Ovim korakom nam je omogućeno da se čuje i naš glas. Omo-

gućeno nam je ostvarivanje naših građanskih prava. Naš je cilj graditi mostove tolerancije i razumijevanja. U tom pravcu želimo da ide ova emisija. Prošle su dvije godine kako je dozvoljen rad Hrvatskom kulturno-umjetničkom i prosvjetnom društvu 'Dukat'. U Društvu postoji, pokraj dramske i folklorne sekcije, i sekcija za medije. Prije sedam mjeseci podnijeli smo molbu za uvrštenje u program Radio Bačke i prigodne emisije na hrvatskom jeziku. Naši razgovori s upravom Radija urodili su plodom i danas u ovim večernjim satima započinjemo emisiju kojoj smo dali naziv 'Zvuci bačke ravnice'. Neka emisija krene«, kazao je Pavle Pejčić, poslije čega je uslijedila glazbena numera u izvedbi »Najboljih hrvatskih tamburaša«.

VIJESTI I TEMATSKI BLOKOVI: U daljnjem tijeku programa slijedile su vijesti, među kojima i vijest o skorom otvorenju graničnog prijelaza Vajska-Vukovar koje se predviđa koncem listopada kada će započeti prometovati feribot koji će se dobiti na dar, kao rezultat suradnje Općine Bač i nizozemskog grada Vlista, zatim je išla vijest o održanoj osnivačkoj konferen-

ciji multietničkih gradova jugoistočne Europe u Zagrebu, kao i vijest o Likovnoj koloniji za djecu školske dobi koja će se održati koncem kolovoza u Baču, a na kojoj će osim djece iz Općine Bač sudjelovati i djeca iz Mađarske, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske i Srbije i Crne Gore.

Nakon vijesti, na programu je bio temat-

Doprinos toleranciji

»I^{majući u vidu multietnički sastav građana u Općini Bač, posve je logična odluka Upravnog odbora Radio Bačke za ustupanjem termina u kojem će se emitirati i program na hrvatskom jeziku. Očekujemo daleko prostiranje emisije 'Zvuci bačke ravnice' i vjerujemo da će emisija pridonijeti toleranciji i razumijevanju ljudi koji žive na ovim prostorima. Emisije Radio Bačke čuju se do Sombora, Kule, Vrbasa, Petrovaradina, dijela Novog Sada i do Vukovara«, kazao je v. d. direktora Radio Bačke Milenko Vranješević.}

ski blok »Povijest-učiteljica života«, o povi-
jesti imena Šokac, potom je emitiran
'književni kutak' u kojemu se govorilo o
djelu pučkog pjesnika iz Bođana *Josipa Du-*
mendžića Meštra, a slušatelji su mogli čuti i
njegove pjesme.

Podrška HNV-a

Nakon što je Upravni odbor JP Radio
Bačka prihvatio zamolbu HKUP »Du-
kat« Vajska-Bođani za uvođenje emisije
na hrvatskom jeziku u Općini Bač, Hrvat-
sko nacionalno vijeće je podržalo pokreta-
nje emisije zbog njenog izuzetnog značaja
za hrvatsku zajednicu u SiCG i s inicijato-
rima emisije zajednički je utvrđena platfor-
ma za ostvarivanje toga projekta. Emisija
»Zvuci bačke ravnice« druga je redovita
emisija na jeziku hrvatske nacionalne ma-
njine u Srbiji, nakon takvoga programa ko-
ji se počeo emitirati na Radio Subotici
1998. godine i ta emisija mogla bi biti po-
ticaj za Hrvate da se izbere za uporabu hr-
vatskog jezika i u drugim lokalnim mediji-
ma.

**OČUVANJE IDENTITETA I KULTUR-
NOG NASLIJEĐA:** U daljnjem tijeku
emisije, slušatelje i kreatore programa po-
zdravila je predstavica Veleposlanstva Re-
publike Hrvatske u Beogradu *Maja Foretić*
Pećnik, a slušateljima se obratio i predsjed-
nik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog
vijeća *Lazo Vojnić Hajduk*.

»Danas je velik dan za ovu ustanovu, za
sve građane Općine Bač i bačkog Poduna-
vlja, a osobito za pripadnike hrvatske nacio-
nalne manjine u ovoj regiji. Hrvati u
bačkom Podunavlju imaju radijsku emisiju
na vlastitom jeziku koja će biti u funkciji
očuvanja njihovog identiteta i kulturnog na-
slijeđa. Radujem se toj istini i čestitam ini-
cijatorima, tvorcima i realizatorima ovog
projekta. Ostvarili smo elementarna prava
na informiranje zahvaljujući energiji vrijednih
ljudi iz Plavne, Vajske i Bača. Bez vlč. Sti-
pana Bošnjaka, Pavla Pejčića, Kristine Kli-
novski, Marije Ihas i Ivice Straćinskog ove
emisije ne bi bilo«, kazao je Lazo Vojnić
Hajduk i istaknuo da Izvršni odbor HNV-a
izražava zahvalnost inicijatorima ovog pro-
jekta, uz iskrene čestitke i želje za uspjehom,
a naglasio je i važnost razumijevanja
lokalne samouprave i djelatnika Radio
Bačke za ovaj pothvat, što zaslužuje posebn-
u zahvalnost.

Emisija je sadržavala i brojne glazbene
priloge, a slušatelji su među ostalom gla-
zbom mogli uživati i u pjesmama *Krunosla-*
va Slabinca i *Miroslava Škore*. Emisiju je
odjavio vlč. Stipan Bošnjak, koji je bio do-
maćin prve emisije »Zvuci bačke ravnice«
koja je emitirana na hrvatskom jeziku.

Z. Sarić

Dogovor s gostom emisije: Pavle Pejčić, Lazo Vojnić Hajduk i Stipan Bošnjak

Realizatori emisije: Kristina Klinovski, Marija Ihas,
Stipan Bošnjak i Vladimir Bošnjak

Riječi čestitke nakon završene emisije: načelnica Općinske uprave Bač Darija Šain

U Vrbasu osnovana Mjesna organizacija DSHV-a

Prvi korak ka ostvarivanju prava

*U Vrbasu živi 800 Hrvata, što predstavlja dva posto stanovnika * Sporazum o zaštiti prava nacionalnih manjina potpisan između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore – temelj na kojemu će se graditi rad MO DSHV Vrbas*

Novi poticaj za Hrvate: Osnivanje Mjesne organizacije DSHV-a u Vrbasu

Vrbas

U petak 29. srpnja osnovana je Mjesna organizacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u još jednom vojvođanskom gradu, ovoga puta u Vrbasu. Osnivanju su nazočili pokraj osnivača iz Vrbasa, čelnici stranke – predsjednik *Petar Kuntić* i dopredsjednici *Josip Gabrić*, *Dujo Runje* i *Martin Bačić*, te član Općinskog vijeća Vrbasa *Aleksandar Babić*.

Osnivačka skupština je usvojila Odluku o osnivanju podružnice, Pravilnik o radu podružnice te je formiran sedmeročlani odbor koji će na svojoj sljedećoj sjednici izabrati predsjednika ove mjesne organizacije.

I U VRBASU ŽIVE HRVATI: Obraćajući se na početku skupa Josip Gabrić je kazao da u Vrbasu živi 800 Hrvata, što predstavlja dva posto stanovnika, što nikako nije mali broj, već predstavlja značajan broj građana koji mogu puno toga uraditi kako za razvoj Općine Vrbas tako i za ostvarivanje prava hrvatske nacionalne manjine. Gabrić je istaknuo značaj nedavnog posjeta predsjednika matične domovine, Republike Hrvatske *Stjepana Mesića* i predsjednika Republike Srbije *Borisa Tadića* prigodom svečanog obilježavanja petnaestogodišnjice DSHV-a, te je kazao kako je najvažniji problem koji za sada nije riješen da se pozitivna diskriminacija spram nacionalnih manjina unese u Ustav i izborni zakon.

Predsjednik stranke Petar Kuntić predložio je prioritete stranke te je kazao kako je u ovome trenutku najvažnije osigurati neposrednu zastupljenost nacionalnih manjina u zakonodavnim tijelima što je i obveza države prema Sporazumu o zaštiti hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj. »Jedino neposredna zastupljenost predstavnika hrvatske manjine odgovara tom sporazumu«, rekao je Kuntić te je istaknuo kako je to zadaća na kojoj stranka u ovom trenutku veoma aktivno radi.

PRVI KORAK: Predstavnik općinske vlade Aleksandar Babić je čestitajući na

organiziranju mjesne organizacije DSHV-a kazao kako je ovo prvi korak ka ujedinjavanju i organiziranju hrvatske nacionalne manjine u tom gradu, budući da nisu postojali nikakvi oblici organiziranja do tada, te da će taj čin, iako neće značajnije promijeniti sliku na političkoj sceni Vrbasa biti jako značajan za hrvatsku nacionalnu manjinu i na korist svih građana toga grada.

»Međudržavni sporazum o zaštiti nacionalnih manjina potpisan između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore temelj je na kojemu ćemo graditi naš rad. Ljudi iz inicijativnog odbora koji su prisutni ovdje čestiti su i vrijedni građani koji se nemaju čega stidjeti i koji mogu povesti mlade naraštaje koji trebaju slobodno kazati da su oni Hrvati kao što to kažu Mađari, Rusini, Srbi i Crnogorci i samo svojim kvalitetama krčiti dalje put, a nacionalna pripadnost im ne može biti niti prednost ali ni mana«, kazao je *Dragan Jurekić*, predsjedavajući Osnivačke skupštine.

J. Dulić

Dragan Jurekić, diplomirani politolog i inicijator osnivanja MO DSHV Vrbas Građani smo prvoga reda

»Pokrenuo sam ovu inicijativu zahvaljujući tjedniku 'Hrvatska riječ', za koji sam se prvo iznenadio da dolazi ovdje pa sam se iznenadio da se jako brzo rasproda, pa sam onda poznavajući ljude oko, porazgovarao s njima, prvo s nekom bojaznošću jer sam i ja sam svojedobno imao određeni strah reći da sam hrvatske nacionalne pripadnosti, oni su me ohrabрили i oni su zaslužni kao i ja što se ideja o osnivanju mjesne organizacije DSHV-a ostvarila ovdje«, kaže *Dragan Jurekić*, diplomirani politolog i pokretač inicijative za osnivanjem mjesne organizacije DSHV-a.

»U budućnosti očekujem mukotrpan rad jer treba povjerenje zadobiti i ljude ohrabriti da sebe smatraju građanima punopravnim, znači građanima prvoga reda kojima njihova nacionalna pripadnost ne može biti mana, kao što im to nije ni prednost. To im treba biti kao i svim drugim Vojvođanima nešto što je prirodni dar i smatram da možemo surađivati na najbolji mogući način s drugima, kao što smo to radili i do sada kao dobri gospodarstvenici, učenici, studenti, surpužnici, roditelji«, zaključio je *Jurekić*. Inače u Vrbasu je politička karta na strani Srpske radikalne stranke koja ima oko 40 posto potpore u biračkom tijelu i skupa s Demokratskom strankom Srbije i Socijalističkom partijom Srbije obnaša vlast u tom gradu. Kako kaže *Jurekić* smisao svake stranke je da dođe do lokalnih a zatim i izbora na višim razinama. »Ali, moramo prvo ocijeniti kolike su naše realne snage, koliko su drugi zainteresirani za naše sudjelovanje i vjerujem da ćemo imati svoje mjesto, ali to prije svega moramo zavrijediti našim radom«.

Jurekić je izrazio svoje zadovoljstvo što je od općinskih vlasti dobio potporu za osnivanjem mjesne organizacije DSHV-a što ujedno predstavlja prvo organiziranje Hrvata u ovome gradu.

Moramo ohrabriti ljude: *Dragan Jurekić*

Priopćenje DSHV-a o odbijenoj inicijativi za pozitivnu diskriminaciju manjina

Tražimo provedbu Sporazuma

Sporazumom o zaštiti hrvatske manjine u SiCG i srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj, u članku 9. je propisano da će se u Državnoj Zajednici Srbije i Crne Gore osigurati: zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini, kao i zastupljenost u predstavničkim tijelima na pokrajinskoj, republičkoj i razini državne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini uputio je priopćenje za javnost, kojeg je potpisao potpredsjednik *Martin Bačić*, u kojemu se podsjeća kako je ova stranka podnijela inicijativu Republičkom tajništvu za zakonodavstvo radi izmjene i dopune zakona kojim se uređuje izbor zastupnika u cilju osiguranja pozitivne diskriminacije, a u korist političkih stranaka koje su predstavnici nacionalnih manjina.

Na ovu inicijativu je Republičko tajništvo odgovorilo dopisom od 20. srpnja 2005. godine u kojemu je obavijestio DSHV kako »inicijativa nije prihvaćena, te da je postojećim zakonom osigurano puno poštovanje principa neposredne zastupljenosti nacionalnih manjina u Skupštini Srbije, izmjenama i dopunama zakona od 18. veljače 2004. godine«.

U priopćenju DSHV iznosi »da je između Srbije i Crne Gore i Republike Hrvatske postignut Sporazum o zaštiti prava srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori, da je Zakon o ratifikaciji toga sporazuma

usvojen u Skupštini Srbije i Crne Gore i da je zakon stupio na pravnu snagu 28. svibnja 2005. godine« te da je tim Sporazumom u članku 9. propisano kako će se u državnoj zajednici Srbije i Crne Gore osigurati: zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima na lokalnoj razini, kao i zastupljenost u predstavničkim tijelima na pokrajinskoj, republičkoj i razini državne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori.

Stav je DSHV-a da je »očigledno kako će s provođenjem Sporazuma biti teškoća« te se zalaže da se »sukladno članku 16. Sporazuma što prije konstituiraju Mješoviti odbor čiji je zadatak razmatranje ostvarivanja Sporazuma, jer bez toga očigledno nacionalne manjine neće moći ostvariti svoja prava«, kaže se u priopćenju i navodi kako će DSHV ponovno od Republičkog tajništva za zakonodavstvo zatražiti objašnjenje u svezi s danim objašnjenjem i potpuno drugačijim propisom Sporazuma, kako bi se Sporazum proveo.

Sastanak predsjednika i potpredsjednika HNV-a

Obrazovanje na hrvatskome jeziku glavni prioritet

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *Josip Z. Pekaović* održao je 1. kolovoza u uredu HNV-a sastanak s potpredsjednicima Vijeća *Stipanom Šimunovim* i *Vladimirom Bošnjakom*. Jedna od tema o kojoj se razgovaralo na sastanku bila je obrazovanje na materinjem, hrvatskom jeziku. Stipan Šimunov je zadužen za praćenje aktualne problematike u vezi nastave na hrvatskom jeziku u osnovnim školama.

Nakon sastanka, Stipan Šimunov je u radnom dogovoru s članom Izvršnog odbora Vijeća zaduženim za obrazovanje *Ivanom Stipićem* dogovorio zajednički obilazak osnovnih škola u Somboru, Bačkom Monoštoru, Bačkom Bregu i Sonti, gdje su prethodnih mjeseci obavljene pripreme za otvaranje odjela na hrvatskome jeziku. Prilikom posjeta osnovnim školama, razgovarat će se s ravnateljima tih škola o aktualnoj problematici glede odvijanja nastave na hrvatskom jeziku.

Na sastanku u uredu HNV-a bilo je riječi i o aktiviranju rada hrvatskih udruga u Srijemu, a dogovoreno je da Vijeće obavijesti sve hrvatske udruge u SiCG o mogućnosti podnošenja prijave ovlaštenom državnom tijelu o oduzetim nekretninama nakon Dru-

goga svjetskog rata, kako bi se sukladno nedavno donesenim zakonskim odredbama stvorili preduvjeti za vraćanje te imovine. Imovinu koja im je oduzeta bivši vlasnici trebaju prijaviti do lipnja 2006. godine.

Z. S.

Povratnici uputili zahtjev predsjedniku i premijeru Republike Hrvatske

Vukovarci traže ratnu odštetu

Evidentirana ratna šteta na ukupno 7.892 vukovarske kuće, te 5.580 stanova, ne uključujući u zbir stambene jedinice u naseljima Lipovača i Sotin

Sistoka Hrvatske povratnici traže od državnoga vrha postizanje dogovora sa susjednom Srbijom o isplati ratne odštete za razaranja Vukovara i okolice. Konkretno je zahtjev šefu države *Stjepanu Mesiću*, ali i premijeru *Ivi Sanaderu* upućen izravno iz Vukovara.

»Doživjeli smo genocid, ekocid i kulturocid. Želimo dobrosusjedske odnose sa Srbijom, ali najprije se područje posebne državne skrbi treba obešteti. Znamo tko je agresor a tko žrtva, prema tome, zna se tko treba nadoknaditi stanovnicima Vukovara ratnu štetu, izjavio je za Vukovarske novine *Dragutin Glasnović*, prvi čovjek vukovarsko-srijemske Zajednice povratnika, te je dodao da, u tom kontekstu, pozdravlja namjeru crnogorskih vlasti da isplate ratnu štetu od 375.000 eura za

pljačku Konavala.

Prema izračunu izravne ratne štete na području Vukovara, kojega su u poslijeratnim godinama dokumentirale državne institucije, govori se o 1,25 milijardi eura ukupne ratne štete u Vukovaru, izazvane srpskom agresijom. Od toga 600 milijuna eura iznose štete u gospodarstvu, 300 milijuna eura na gospodarskoj infrastrukturi. Dok se štete na imovini stanovnika Vukovara procjenjuju na 342 milijuna eura, navodi se u Vukovarskim novinama.

Prema izvješću tadašnje županijske Komisije za popis i procjenu ratnih šteta, evidentirana je ratna šteta na ukupno 7.892 vukovarske kuće, te 5.580 stanova, ne uključujući u zbir stambene jedinice u naseljima Lipovača i Sotin. Pokraj toga u Vukovaru je teška oštećenja pretrpjelo i 118

spomeničkih građevina unutar povijesne gradske jezgre.

Na vodoopskrbnom sustavu ratne su štete od minimalnih 8 milijuna eura, a 10 milijuna eura na elektroenergetskom. Računalo se i da bi popravak vukovarskih cesta od ratnih razaranja koštao barem 25 milijuna eura, a prema tadašnjim podatcima Hrvatskog centra za razminiranje (HCR), deminiranje Vukovara i bliže okolice ukupno bi koštalo 290 milijuna eura.

Vukovarci postavljaju i pitanje ratne odštete za smrtna stradanja, te teške fizičke i psihičke torture logoraša.

Službenome Zagrebu Vukovarci su postavili upit što je s popisima imovine, koje su prognanici 1995. godine popunjavali s precizno navedenim nekretninama i pokretninama koje su posjedovali. ■

Sudski proces protiv dužnosnika HNV-a i djelatnika NIU »Hrvatska riječ«

Obična parnica ili politički proces?

*HNV kao umješač u sporu nije protiv zabrane govora mržnje, ali smatra da za to nema osnove u slučaju koji se stavlja na teret tuženima Dušici Dulić i Zvonimiru Perušiću i zbog toga je podnesen prijedlog za mijешanje u parnicu, kaže odvjetnik Bela Ivković * RTV Novi Sad se protivi mijешanju HNV-a u parnicu*

U situaciji nakon podnošenja kaznene prijave od strane Bunjevačke stranke protiv predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petra Kuntića* zbog navodnog kaznenog djela – izazivanja nacionalne mržnje, pitali smo odvjetnika Hrvatskog nacionalnog vijeća *Belu Ivković* o tijeku sudskog procesa koji se vodi protiv dužnosnika HNV-a i djelatnika NIU »Hrvatska riječ« *Dušice Dulić* i *Zvonimira Perušića*, koji je pokrenut 17. studenoga 2004. godine, podizanjem tužbe RTV Novi Sad, a radi zabrane navodnog govora mržnje.

HNV KAO UMJEŠAČ U PARNICI:

Nakon odluke HNV-a da se Vijeće umješa u parnicu štiteći tužene *Dušicu Dulić* i *Zvonimira Perušića*, Općinskom sudu u Novom Sadu podnesen je koncem svibnja 2005. godine prijedlog za mijешanje u parnicu, o čemu *Bela Ivković* kaže:

»Zakon o parničnom postupku predviđa mogućnost mijешanja u parnicu. Prema članku 208. toga Zakona, osoba koja ima pravni interes da u parnici koja je u tijeku među drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti ovoj stranci. Umješač može stupiti u parnicu tijekom cijelog postupka sve do pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, kao i tijekom postupka nastavljenog izjavljivanjem izvanrednog pravnog lijeka, a izjavu o stupanju u parnicu umješač može dati na ročištu ili pismenim podneskom. HNV kao umješač nije protiv zabrane govora mržnje, ali smatra da za to nema osnove u slučaju koji se stavlja na teret tuženima i zbog toga je podnesen prijedlog za mijешanje u parnicu.«

Pokraj iznesenog, u prijedlogu za mijешanje u parnicu navodi se da HNV smatra kako je ta tužba podnesena zbog zastrašivanja tuženih i svakog drugog da se više ne bi usudili tražiti informiranje na hrvatskome jeziku ili se buniti što tih sloboda nema. Umješač prema članku 19. stavak

7. Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina »predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti službene uporabe jezika, obrazovanja i informiranja na jeziku nacionalne manjine...« i stoga ima interes da tuženi uspiju u ovom sporu i na osnovi svega iznesenog traži dozvolu Suda za mijешanje u ovom sporu na strani tuženih.

PROTIVLJENJE TUŽITELJA: »U mjesecu srpnju stigao je podnesak tužitelja, kojim se RTV Novi Sad protivi mijешanju u parnicu HNV-a, navodeći protivljenje zbog toga što smatra da se pokretanjem ovog postupka od strane tužitelja ne dira u prava hrvatske nacionalne manjine, odnosno što prava pripadnika nacional-

ne manjine pokretanjem ovog postupka nisu ni povrijeđena, a niti ugrožena. Tužitelj navodi protivljenje i zbog toga što smatra da ovaj spor nije pokrenut protiv tuženih kao pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Pokraj toga, tužitelj ističe kako je mijешanje u parnicu, s razlogom kako je to u prijedlogu navedeno od strane predlagača, u suštini prijedlog za pretvorbu ovog postupka u politički proces«, kaže *Bela Ivković* i zaključuje da će Sud nakon što je primio i podnesak tužitelja odlučiti o dozvoli za mijешanje HNV-a u sporu na strani tuženih.

Z. Sarić

Tužba nakon nerealiziranog dogovora

Nakon što je na TV Novi Sad izostalo emitiranje emisije na hrvatskome jeziku »Trogom hrvatskim«, a što su dogovorili predstavnici HNV-a *Dušica Dulić* i *Zvonimir Perušić* s direktorom TV Novi Sad za 17. listopada 2004. godine, te nakon više neuspjelih službenih zahtjeva za ostvarivanjem prava hrvatske zajednice na informiranje na materinjem jeziku na RTV Novi Sad, 17. studenoga 2004. godine RTV Novi Sad podnijela je tužbu protiv dužnosnika HNV-a i djelatnika NIU »Hrvatska riječ« *Dušice Dulić* i *Zvonimira Perušića* »radi sprečavanja govora mržnje« i u građanskoj parnici kao odštetu za povrijeđeni ugled Televizije Novi Sad traži odštetu od 800.000 dinara.

József Kasza, predsjednik SVM-a

Mađarska nema iskrene namjere za dvojno državljanstvo

Predsjednik Saveza Vojvođanskih Mađara *József Kasza* izjavio je prošloga petka na konferenciji za novinare u Subotici kako Vlada Mađarske nema iskrene namjere da što prije riješi pitanje dvojnog državljanstva vojvođanskih Mađara.

Kako navodi Beta, Kasza je pozdravio inicijativu premijera Mađarske Ferenc Gyurcsány, koji je sazvaio pravne eksperte iz Europske unije kako bi se pronašlo rješenje za dvojno državljanstvo Mađara iz Vojvodine.

»Međutim, nisam optimist, pošto mi je jasno da Gyurcsány samo kupuje vrijeme. Ne vjerujem u iskrenu namjeru. Da je želio riješiti taj problem, on bi pozvao i eksperte iz naše zemlje«, dodao je on.

Kasza je povodom izrečenih presuda za spaljivanje džamija u Beogradu i Nišu kazao kako su one sramno blage i dodao da je »u ovoj državi već dovoljno čudo što su krivci uopće pronađeni i izvedeni pred lice pravde«, te da se zbog takvih incidenata Srbija, i pokraj izjava dužnosnika, neće približiti Europskoj uniji.

On je rekao i da pritisci na Savez vojvođanskih Mađara ne jenjavaju.

Nije optimist: József Kasza

Predrag Čudić, novi veleposlanik SiCG u Mađarskoj

Položaj Mađara u SiCG je veoma dobar

»Službena Budimpešta podržava nastojanje SiCG da se što prije potpuno uključi u euroatlantske integracije«

Veleposlanik SiCG u Mađarskoj *Predrag Čudić* ocijenio je kako je položaj mađarske nacionalne manjine u SiCG »veoma dobar«.

»Generalno, položaj mađarske manjine je dobar, čak veoma dobar! Svatko se trudi, pa i mađarski politički lideri s ove i s one strane granice, što je njihovo pravo, da taj položaj popravi. Samo, pitanje je ponekad služe li se svi politički lideri fer sredstvima«, rekao je Čudić za novosadski »Dnevnik«.

On je ocijenio kako se »sporadične tuče« u Vojvodini moraju »urgentno sankcionirati«.

»Ali, ne smijemo i ne možemo to nazivati atrocitetom prema vojvođan-

Predrag Čudić

skim Mađarima«, istaknuo je Čudić.

Prošlogodišnje incidente na etničkoj osnovi, na čijoj su meti najčešće bili vojvođanski Mađari, lider Saveza vojvođanskih Mađara *József Kasza* okvalificirao je kao »atrocitete«, odnosno zvjerstva.

Čudić je još kazao kako službena Budimpešta podržava nastojanje SiCG da se što prije potpuno uključi u euroatlantske integracije. »Odnosi između Mađarske i SiCG su u stalnom usponu. Pogledajte samo koliko je susreta na najvišoj razini bilo posljednjih godinu dana«, naveo je Čudić, koji je nedavno imenovan za veleposlanika SiCG u Mađarskoj.

G17 Plus najavio kaznene prijave protiv autora letaka mržnje u Novom Sadu

Morala se oglasiti i gradonačelnica

*Na lecima je ime Ivane Dulić Marković uokvireno hrvatskim grbom, a udano prezime Uranije Kozmidis-Luburić otiskano je velikim slovima * Predsjednica gradskog odbora G17 Plus Uranija Kozmidis-Luburić optužila Srpsku radikalnu stranku da stoji iza tiskanja uvredljivog letka u kojemu se kao »šefovi mafije« označavaju čelnici G17 Plus Mladan Dinkić, Miroljub Labus, Radovan Jelašić, Prvoslav Davinić, Tomica Milosavljević i Ivana Dulić-Marković*

Pod pritiskom: Ivana Dulić Marković

Članovi novosadskog odbora G17 Plus ponovili su prošloga tjedna da će podnijeti kaznene prijave protiv

autora i rasturača letka u kojemu se iznose uvrede i klevete na račun čelnika G17 Plus i gradskih odbornika te stranke, donosi Beta.

Predsjednica gradskog odbora G17 Plus Uranija Kozmidis-Luburić kazala je na konferenciji za novinare da će, osim nje, tužbe Okružnom javnom tužiteljstvu podnijeti ministrica poljoprivrede Ivana Dulić-Marković i gradski vijećnik te stranke Aleksandar Radonjić. Zastupnik G17 Plus u tom sporu bit će novosadski odvjetnik Slobodan Beljanski, koji je i predsjednik Odvjetničke komore Vojvodine.

Kozmidis-Luburić je ponovno optužila Srpsku radikalnu stranku da stoji iza tiskanja uvredljivog letka u kojemu se kao »šefovi mafije« označavaju čelnici G17 Plus Mladan Dinkić, Miroljub Labus, Radovan Jelašić, Prvoslav Davinić, Tomica Milosavljević i Ivana Dulić-Marković te se optužuju da su »odgovorni za kaos u zdravstvu, podriivanje obrambene moći zemlje i prodaju domaćih banaka«. Ove letke su pripadnici SRS-a prošloga tjedna dijelili građanima Novog Sada.

Vijećnik G17 Plus u novosadskoj skupštini Marko Krstin naveo je da će tužbe biti podnesene zbog širenja međunarodne mržnje, jer je na letku ime Ivane Dulić Marković uokvireno hrvatskim grbom, što su rasturači letka obrazložili time da je »njena majka među osnivačima HDZ-a«.

Također je istaknuo kako je udano prezime Uranije Kozmidis-Luburić na letku otiskano velikim slovima, što, kako je rekao, »asocira na poznatog ratnog zločinca iz Drugoga svjetskog rata u Nezavisnoj državi Hrvatskoj«.

Uranija Kozmidis Luburić i Aleksandar Radonjić podnijet će tužbe zbog povrede časti i ugleda jer se u sadržaju letka oni »neargumentirano dovode u vezu s kriminalnim skupinama«.

Radonjić je ocijenio kako se zbog pojave letka morala oglasiti i gradonačelnica Novog Sada Maja Gojković, koja je, po njegovim riječima, »gradonačelnica svih Novosađana, a ne samo onog dijela koji je za nju glasao«.

Nebojša Čović, predsjednik Socijaldemokratske partije

Zatražit ćemo reviziju privatizacija

Predsjednik Socijaldemokratske partije i bivši potpredsjednik Vlade Srbije Nebojša Čović najavio je da će njegova stranka zatražiti reviziju svih privatizacija u kojima su hrvatski biznismeni kupili poduzeća u Srbiji, objavio je u srijedu dnevni list Kurir. Čović tvrdi kako vlast u Srbiji nema strategiju za zaštitu nacionalnih i državnih interesa u privatizaciji i traži donošenje zakona o reciprocitetu prema kome bi tretman prema hrvatskim i ostalim biznismenima u Srbiji bio isti kao što je tretman koji srpski poslovni ljudi imaju u tim zemljama.

»Zatražit ćemo da se otvori dokumentacija i da se vidi kako je rađena privatizacija, tko je tu posredovao, tko je za koga radio, tko je što obećavao i tko je što i kako uzimao. Najnoviji pokušaj preuzimanja 'Toze Markovića' od strane hrvatske firme samo pokazuje kako naša država nema nikakvu gospodarsku i nacionalnu strategiju i kako nije u stanju zaštititi vlastite interese«, izjavio je Čović za Kurir.

Čović je izjavio kako Hrvati sustavno kupuju najbolje firme i zemljište po čitavoj Srbiji, dok državljanin Srbije i Crne Gore ne može biti vlasnik niti jednog dobra u Hrvatskoj.

Istodobno direktor kompanije »Toza Marković« Dmtar Šegrt, poziva sve akcionare da se ponuda hrvatske »Nekse grupe« za kupovinu ovog poduzeća bojkotira tvrdeći da je to u najboljem interesu svih uposlenih u ovom poduzeću.

Posljednjih dana u medijima su se pojavile informacije kako su u tijeku pregovori o ujedinjavanju Čovićevog SDP-a i SPS-a.

Hrvati kupuju najbolje firme: Nebojša Čović

Stevan Mačković, povjesničar i ravnatelj Historijskog arhiva Subotice

Sagledati prošlost i okrenuti se budućnosti

Većina nas koji se bavimo lokalnom poviješću oslanjamo se, barem kad je riječ o periodu do XX. stoljeća, na literaturu Istvána Ivanjija, koja ima vrlo važno mjesto, ali je već davno trebalo biti napisano nešto novo, bolje, drukčije u tom monografskom obliku Mora se krenuti od konkretnih činjenica, pa te činjenice uklapati u neku širu shemu, a ne s nekakvom shemom gledati na ono što je dolje * Ne može se nekritički prihvaćati to što je netko napisao 1922. ili 1935. godine, a to se poglavito odnosi na svakog pravog povjesničara – da mora biti kritičan i prema građi i prema izvorima a pogotovu prema literaturi*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Historijski arhiv u Subotici široj se javnosti nametnuo nakon objavljivanja publikacija *Korijeni I i II* u kojima je obrađen i prezentiran dio bogate građe iz prošlosti Subotice koju čuva. Kako kaže njen ravnatelj Stevan Mačković, ova institucija nije »skladište« prašnjavih dokumenata već vrlo dinamična ustanova koju pohode i građani za svoje privatno-pravne potrebe i istraživači. U pripremi je i ove godine se očekuje publiciranje, nakon 35 godina, novog Vodiča koji će predstaviti svih 445 fondova koje čuva ovaj arhiv. Prema uvjerenju Mačkovića građa bi se trebala koristiti kao polazište u historiografiji mnogo više nego li je to danas, kada se često polazi od već uspostavljene sheme neovisno o tome što govore činjenice.

HR: Nakon završenih studija povijesti uposlili ste se kao asistent na matičnom fakultetu. Zašto ste napustili akademsku karijeru i vratili se u Suboticu da radite kao profesor povijesti u osnovnim školama?

Krajem devedesetih već se jasno naziralo ozračje o kojem rječito govori jedan detalj, da smo mi, kao osoblje uposljeni na fakultetu, kolektivno morali ići pratiti događaje koji su poznati kao jogurt-revolucija. To me je odredilo da ostavim akademsku karijeru i da se vratim u Suboticu, gdje sam radio u osnovnim školama do 1992. godine, kada na poziv tadašnjeg ravnatelja *Milana Dubajića* dolazim u Arhiv raditi kao historičar – arhivist.

HR: Po svome ustroju i ovlastima, kakva je ustanova Historijski arhiv?

To je vrlo delikatno pitanje ne samo za mene nego i za one koji o tome trebaju odlučivati. Prema mojem shvaćanju mi smo u prvom redu subotička ustanova, bez obzira na organizaciju u sustavu vlasti. Zašto smo mi subotička ustanova prije svega? Pa jednostavno zato što čuvamo povijesnu građu koja se odnosi u ogromnom postotku, ili u prvome redu na Suboticu i njenu širu okolicu.

HR: Kako su ustrojeni arhivi u Republici Srbiji?

Na razini Državne Zajednice postoji mreža arhiva. U Republici Srbiji postoje Arhiv Srbije i Arhiv Vojvodine kao centralne i matične ustanove. Nama je trenutačno Arhiv Vojvodine matična ustanova. Zatim postoji mreža regionalnih, odnosno gradskih arhiva. Pokraj toga na razini Državne Zajednice postoji Arhiv Srbije i Crne Gore u Beogradu, koji je nastavljatelj bivšeg Arhiva Jugoslavije. Ovdje je posebno pitanje sukcesije i, koliko

je meni poznato, očekuje se da će određeni dijelovi građe, koji su čuvani u Arhivu Jugoslavije, pripasti republikama sukcesorima, o čemu je generalna odluka donijeta.

HR: Kada su postavljeni temelji subotičkog Arhiva?

Tu možemo razlikovati dvije razine, dva segmenta. Jedno je kada se počelo s organiziranim prikupljanjem građe, a drugo, kada su vlasti koje su bile uspostavljene u Subotici ustanovile Arhiv kao instituciju. Praktički od 1743. godine, kada je Subotica dobila prvu privilegiju od carice *Marije Terezije* i postala privilegirana komorska varoš Sent Marija, možemo govoriti da se stvara jedna arhiva koja se odnosila na ono što je stvarala ta vlast u svom uredskom poslovanju. To se čuvalo i arhiviralo i tu su prvi korišteni arhiva. Nakon Drugoga svjetskog rata se formira začetak naše današnje ustanove. Arhivsko središte za grad Suboticu i Bačkotopolski srez je osnovano 1946. godine, Državni arhiv postajemo 1952. godine i od tada smo rasli i prostorno i po broju uposlenih. Krajem pedesetih arhivsko središte je dobilo 11 prostorija u Gradskoj kući na ovom mjestu gdje smo i danas.

HR: Što čuva Arhiv?

Danas imamo negdje oko 4.500 dužnih metara građe u oko 1.500 četvornih metara prostora. Ovdje trebamo reći da smo poslije dugog iščekivanja dobili rješenje prema kojem u Margit-mlinu dobivamo drugu, treću i četvrtu etažu, oko 650 kvadrata, na korištenje.

U najvećem broju kad ljudi pomisle na arhiv onda vjerojatno imaju asocijaciju na stare dokumente. I doista, mi čuvamo dokumentaciju koja je nastala radom stvaralaca registratura i to je vrlo širok dijapazon. Nije samo riječ o dokumentaciji koja je na papiru, već u našu djelatnost spada i čuvanje ostale dokumentacije. U današnje vrijeme to je sve više i foto i fono i elektronska dokumentacija. Dakle nije važan medij, važno je da je ta dokumentacija nastala radom određenog tijela, određene organizacije, određene registrature kako mi to zovemo. Drugačija je građa koju će iza sebe ostaviti na primjer jedna firma kao što je Zorka, koja je sada otišla u stečaj, a drugu vrstu građe može ostaviti jedno značajno privatno lice čija dokumentacija može završiti u arhivu kao zbirka.

HR: U čemu je značaj čuvanja sve te građe i koja je uloga arhiva kao ustanove?

Korijeni arhivistike su u privatno-pravnim razlozima. Zbog njih je nastala potreba da se čuva pisana dokumentacija, kako bi netko nešto mogao dokazati i polagati na nešto određeno pravo. Počevši od srednjeg vijeka, ti su odnosi bili strogo definirani. Počevši pak od XIX. stoljeća i poglavito u XX. stoljeću, dolazi do hiperprodukcije

pisanog materijala i onda je najveći problem zapravo pitanje selekcije, što od toga zasluži da se čuva u ovakvim ustanovama. Upravo stoga postoje relativno stroga pravila, što se prima u arhiv na trajno čuvanje, a što se iz registratura čuva određeno vrijeme ili nema uopće značaja pa se izlučuje. Privatno-pravni odnosi su i dalje iznimno važni, ali se u modernim arhivima gleda i opći društveni značaj i kako to i kaže naše ime – historijski značaj.

HR: Pretpostavka je da naročiti značaj u tom smislu imaju stari dokumenti koje vi čuvate, i prema čemu je subotički Arhiv među najbogatijima?

Točno, kao što sam napomenuo, od gradske administracije organizirane 1743. godine pa nadalje mi imamo konituitet sve do sedamdesetih godina prošloga stoljeća, što je posljednja godina u kojoj smo preuzeli arhivsku građu od općinske vlasti. Dakle, sve što je bilo vezano za gradsku vlast, počevši od korijena i u kontinuitetu sve do sedamdesetih godina, može se pratiti i naći kod nas u Arhivu. Mi smo doista sretni što smo to zatekli i naslijedili i što su naši preci čuvali i izuzetnu pažnju posvećivali toj građi. Pokraj toga značajno je i to što nije bilo pustošenja, ratova, poplava, požara i ostalih elementarnih nepogoda, pa je ta najstarija građa ostala sačuvana u jednoj cjelini. Po tome se

subotički Arhiv uklapa u vojvođanske arhive gdje je slična situacija, ali je mnogo veća razlika u odnosu na dio centralne Srbije gdje izuzetno malo građe ima iz turskih ili predturskih vremena, već samo poslije 1918. imaju građu, dok mi čuvamo najstariju građu već iz polovice XVII. stoljeća.

HR: Kod tih privatno-pravnih razloga kakva je uloga Arhiva danas?

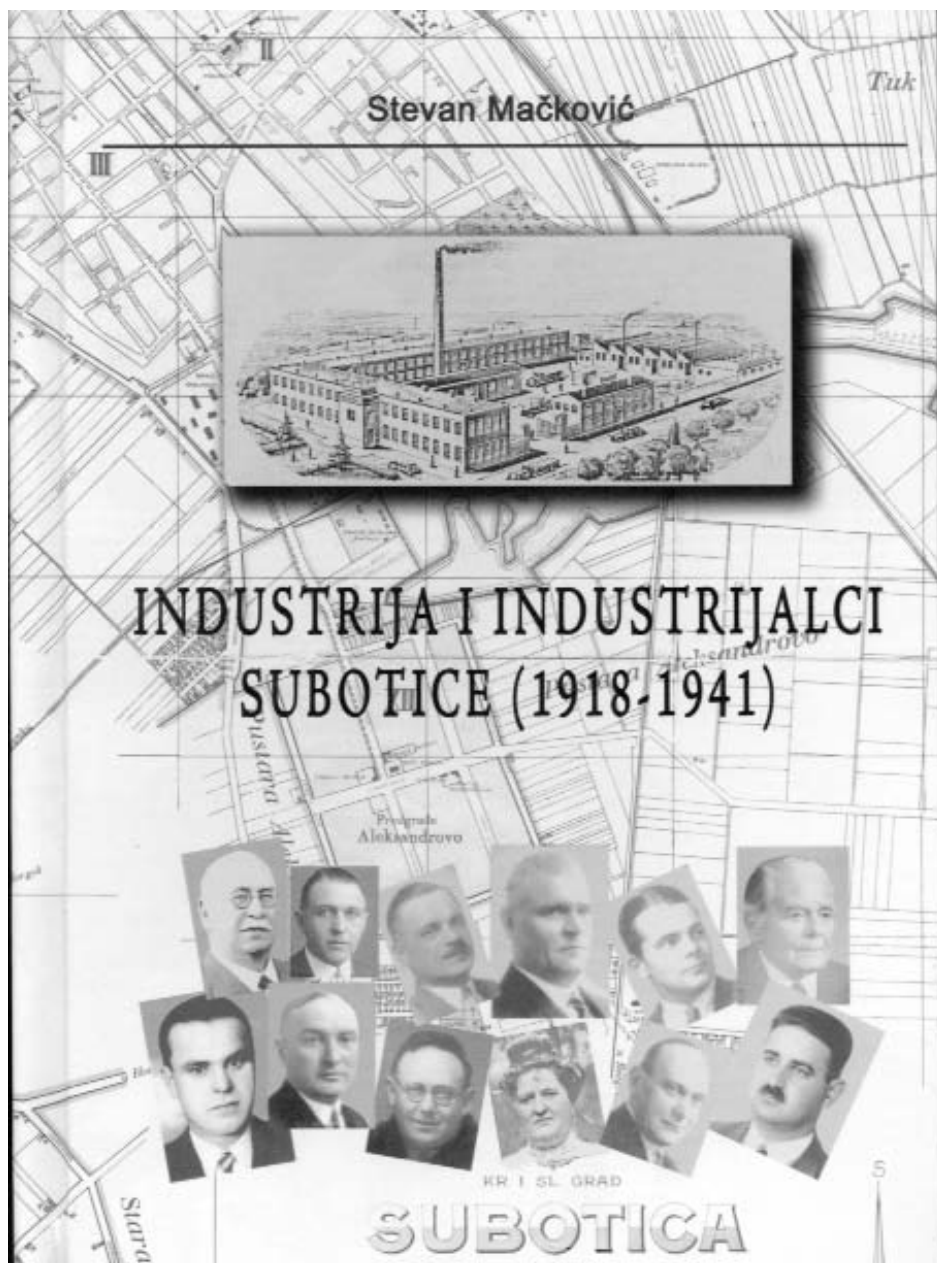
Uvijek ima nešto što je aktualno. Stranke se obraćaju našoj ustanovi onda ako nemaju određene isprave, određena dokumenta kod sebe, a imaju potrebu zbog različitih svojih poslova. Tako je sada donesen Zakon o evidentiranju nepravredno oduzete imovine nakon 1945. godine. Prije toga je bio val onih koji su tražili dokumentaciju o ratnoj šteti učinjenoj u Drugom svjetskom ratu, jer je bilo nekakvih nagovještaja da će ona biti nadoknađivana. Standardno dolaze stranke zbog mirovine i mirovinskog staža, za školsku spremu ili za istraživanja o nekretninama.

HR: Koriste li znanstvenici, i na koji način, usluge Arhiva?

Jedno su stranke, drugo su istraživači. Stranke dolaze sa svojim zahtjevima i ne istražuju sami, već su to poslovi koje rješavaju naši uposlenici, pronalaze i u odgovarajućem obliku im omogućavaju da

Znanstveni interes – XX. stoljeće

Stevan Mačković je rođen 1959. godine u Subotici, gdje je završio gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu je na grupi za povijest diplomirao. Tu ostaje raditi kao asistent do 1989. godine. Vraća se u Suboticu i radi kao profesor povijesti u osnovnim školama. Od 1992. godine je uposlen u Arhivu gdje stiče zvanje višeg arhiviste. Od 2000. vrši dužnost ravnatelja Historijskog arhiva u Subotici. Objavljuje članke i radove u časopisima i zbornicima, a 2004. objavljuje monografiju »Industrija i industrijalci Subotice (1918.-1941.)«. Polje znanstvenog interesa i istraživanja mu je XX. stoljeće.

koriste potrebnu dokumentaciju. Druga skupina su istraživači – bilo da su to djeca iz osnovnih i srednjih škola, fakulteta, odrasle sobe, ili profesionalni historičari. Oni svi imaju ravnopravni tretman, a treba naglasiti danas i strani istraživači mogu istraživati i njihov se broj povećao u odnosu na prijašnju dekadu, kada je njima praktično bilo nemoguće ući u ove naše ustanove.

HR: Nedavno ste objavili monografiju o subotičkim industrijalcima. To je jedna od rijetkih knjiga u posljednje vrijeme koja istražuje jedan segment lokalne povijesti. Kakvo je stanje trenutačno na ovome polju?

Lokalna, zavičajna historiografija kao takva je relativno slabe produkcije. Malo ima toga što se radi pojedinačno, a još manje toga što se organizirano radi u tom pravcu. Od posljednjih 50-tih godina uvijek se spominje jedan kroničan prob-

lem. Uvijek se uzima kao uzor, kao jedan etalon, to što je napisao profesor njemačkog jezika *István Iványi* »Povijest Subotice u dva toma«, na mađarskom jeziku. Tamo su neke osnovne stvari istražene na doista vrlo solidan način, ali je mnogo veći problem, što se više od sto godina nakon toga zapravo nije našao netko tko će to nastaviti i ako treba ispraviti ono što je bilo pogrešno. Dakle, većina nas, koji se bavimo lokalnom poviješću, baziramo se, barem za taj period do XX. stoljeća, na literaturi *Istvána Iványija*, koja ima vrlo važno mjesto, ali je već davno trebalo biti napisano nešto novo, bolje, drukčije u tom monografskom obliku. Na žalost, nije se našlo još snage, mogućnosti i rezultata da se u tom monografskom obliku publicira. Nemamo dakle nekog novog *Iványija* koji će nam objašnjavati XX. stoljeće. Parcijalno bilo je tu nekoliko manjih djela, ali to su samo segmenti koji se mogu uklopiti, i trebaju se uklopiti, u

neki budući veliki mozaik koji će netko morati sastaviti. S druge strane zna se i da smo bili opterećeni u historiografiji tim nekim »socijalno-klasnim« pristupom koji je bio uvjetovan, naravno, ideologijsko-političkim razlozima. To je jasno obilježilo i historiografiju u cjelini i lokalnu historiografiju do 80-tih godina kada se, kao reakcija na takav pristup, sve više kreće u nekom pravcu afirmacije jednog uže nacionalnog pristupa koji opet ne sagledava nekakvu cjelinu zbivanja i događanja. To je, smatram, bila isto takva greška kao što je bio i prethodni klasno-socijalni pristup.

HR: Predstavlja li Vaša monografija onda i pokušaj da se neki segmenti iz povijesti koji su bili potisnuti objasne?

Ne bih ja to tako pretenciozno rekao, jer ja nisam zapostavio radnike, ali radnici, čini mi se da je to dokazano i devetnaestim i dvadesetim vijekom, u široj historiji i civilizaciji ljudskoga roda, nisu ti koji odlučuju i koji usmjeravaju, koji niti vode industriju, a još manje šire društvene tijekove i zbivanja. Prema tome treba probati sve postaviti na pravo mjesto. Radnici su ipak samo radnici, ako se to može generalizirati kao segment, sloj, stalež radnika, a opet su industrijalci jedan mnogo važniji faktor, koji je, na žalost, bio nepravedno zapostavljen posljednjih 50-60 godina, i ovo je samo pokušaj da se prisjetimo, u ovim žalosnim trenucima za subotičko gospodarstvo, i generalno za gospodarstvo u našoj zemlji, da je nekada u tom međuratnom periodu bilo na drugačijim osnovama sve to postavljeno i kako je to funkcioniralo. Zašto je važan taj međuratni period – pa iz jednostavnog razloga što je to bilo prvi put da su se našli u jednom jugoslavenskom okviru, kako se tada zvao, i da su to bili ipak na nekakvim građansko-demokratskim osnovama postavljeni postulati toga društva. Zato što mi sada, izlaskom iz ovoga totalitarnog društva, pokušavamo se prilagoditi nečemu što je europski, što je vladajuće, i taj tranzicijski put nas vodi upravo vraćanju na same osnove onoga što je bilo u tom međuratnom periodu – dakle demokratsko, građansko društvo, privatna svojina i sve što je vezano za to.

HR: Što planirate dalje u svom istraživačkom radu?

Ono što ću probati objaviti će svakako biti vezano za XX. stoljeće i bit će vezano za društveno-političke odnose kakvi su vladali u Subotici u međuratnom periodu. Znači ne s težištem na gospodarstvu i industriji, već na nekakvom širem socijalno-političkom stanju u Subotici.

HR: Što znači arhivska građa za istraživača?

Ovdje su zapravo goli dokumenti, gola građa, i to su samo osnovni elementi, ciglice od kojih ti trebaš napraviti svoju građevinu. Na žalost, ima tu puno pristupa

u znanosti da se prvo kreće od nekakve gornje razine, od krova, a da se nisu skupile ciglice, što je, smatram, pogrešno. Dakle mora se krenuti od konkretnih činjenica, pa te činjenice uklapati u neku širu shemu, a ne s nekakvom shemom gledati na ono što je dolje. Dakle, to je pogled jednog historičara i arhiviste za razliku od nekakvih drugih društvenih djelatnosti. Svakodnevni kontakt s time nas uvjerava da je to pravi put, samo još ostaje problem kako ih učiniti pristupačnim široj javnosti našim radom, pisanjem ih učiniti popularnim i potaknuti i druge istraživače da više koriste tu građu u svojem znanstvenom radu.

HR: Čini se da se, možda i zbog nedostatka ozbiljnijih radova na planu lokalne historiografije XX. stoljeća, dosta manipulira u sadašnjem političkom trenutku poviješću i ono na što se pozivaju mnogi često su bili samo pamfleti, koji su bili objavljivani u tom međuratnom periodu?

Naravno, toga je bilo iznimno puno u tom međuratnom periodu i to bi zapravo trebalo isto biti zadatak onih koji se bave lokalnom historiografijom, da imaju jedan kritički prilaz prema onoj vrsti literature koja je objavljena dosada. Znači, ne može se nekritički prihvatiti to što je neko napisao 1922. ili 1935. godine, a to se pogotovo odnosi na svakog pravog povjesničara – da mora biti kritičan i prema građi i prema izvorima a pogotovu prema literaturi. Mene su učili na početku studija da, i kad uzmeš novine čitati kao historijsku građu, jedino što se ne smije toliko dovoditi u sumnju je datum novina, sve ostalo, sadržaj koji je u novinama, zahtijeva izuzetnu kritičnost, a čak i datum može biti netočan, ali je pod najmanjom sumnjom.

HR: U Subotici je aktualizirano takozvano »bunjevačko pitanje«. Ulazi li ova tema u Vaše polje istraživanja?

Što se tiče Bunjevaca, moja specijalizacija nije nekakva etnogeneza, ja se više bavim XX. stoljećem, ali i onda je u središtu pažnje u Subotici, u Vojvodini, bilo takozvano bunjevačko pitanje. Ono je izuzetno važno, počevši od povlačenja granične li-nije, a na kraju i konačnog uspostavljanja međudržavnih granica. Tu je u pitanju Pariska mirovna konferencija kad je upravo ta slavenska većina bila dominantna u odlučivanju da Subotica pripadne novoj državi, a ne ostane tamo gdje je bila do tada. Znači, zahvaljujući upravo »Bunjevcima« i njihovoj brojnosti, ta je granica išla kako je išla i kako je ostala i danas. Statistika, na primjer, popisa iz 1919. kad je pobrojano 65.000 Bunjevaca je rađena za potrebe Pariske mirovne konferencije s jasnim ciljem da pokaže i dokaže tu njihovu brojnost, odnosno u cjelini nadmoć slavenskog stanovništva nasuprot mađarskom, njemačkom i neslavenskom. U tome se, naravno, uspje-

lo, a Bunjevci su bili upravo taj uteg koji je pretegnuo na tu stranu. Treba reći da statistike kao takve uvijek govore i daju nekakve podatke i o tome što se istražuje, i što se popisuje ali nekad mnogo više govore o tome kakva je namjera i cilj samih popisivača, tu mislim na državu i ideološki razinu. Nekada popisi objašnjavaju mnogo više nekakvo državno gledanje na neke stvari, nego što daju prave upotrebljive podatke za nekakva istraživanja, što znači da ta kritičnost mora biti vrlo istančana i kod upotrebe statističkih podataka.

HR: Što želite time reći?

Hoću reći da je ta borba, to prelamanje kod bunjevačkog dijela stanovništva na ovim prostorima, hoće li se prikloniti i ostati samo kod bunjevačkog imena, ili će prihvatiti i ono hrvatsko u tom međuratnom periodu bilo vrlo izraženo. Vrlo se jasno uočava ta granica i podjela, taj rascjep među njima. To se može definirati vrlo oštro, jedni su bili za Beograd, drugi su bili za Zagreb. Jedan dio, predvođen inteligencijom se opredjeljivao sve više i povlačio određene mase stanovništva za sobom prema toj opciji i struji koja je bila vezana za Zagreb, dok je onaj drugi bio više vezan za Beograd i to je bio taj segment koji je nosio u prvom redu to bunjevačko ime kao oznaku. Može se ovaj rascjep sagledavati i na političkoj razini, pa su tako oni, koji su bili za zagrebačko-hrvatsku opciju, bili više republikanskog usmjerenja, a stranački su bili pristalice Mačkovice opcije – Hrvatske seljačke stranke, dok su oni, koji su bili za beogradsko-bunjevačku opciju, bili bliže tvrdj centralističko-unitarističkoj opciji, i više pristalice Radikalne stranke. To bi se moglo dalje raščlanjivati na još dugi niz takvih segmenata i podsegmenata.

HR: Znači li to da je ovdje više riječ o političkom opredjeljivanju nego li o nacionalnoj pripad-

nosti?

Mogao bi se promatrati taj fenomen i historijski proces na nekoliko razina. Mnogo je zanimljivije to što neki i danas pokušavaju iskoristiti upravo ono što je bilo u tom međuratnom periodu i uopće što je bilo u tim prošlim vremenima u današnjoj, političkoj stvarnosti. Jedno je sigurno, da nas na neki način prošlost veže i prošlost je to što je nepromjenljivo. Međutim, ovdje je najvažnija zadaća istraživanja i pisanja na historičarima, a nekada je mnogo lakše u historiografiji promijeniti prošlost, a mnogo je teže prihvatiti nešto što je bilo onako kako je bilo objektivno, a ne ići na nekakvo lakiranje, friziranje, izmjenu, a još je mnogo teže sagledati sve to i okrenuti se budućnosti.

HR: Nedavno Vam je objavljeno nekoliko radova na te-matiku hrvatsko-bunjevačku. O čemu ste pisali?

Drago mi je što su u lokalnom časopisu »Klasje naših ravni«, poslije nekog dužeg čekanja u mojim ladicama, objavljena dva rada koji se odnose na hrvatsko-bunjevačku tematiku. Još mi je draže što je, zahvaljujući uredniku Hrvatske revije Klemenčiću, dana prilika skupini autora koji se bave problematikom bunjevačkih Hrvata da objave nekoliko radova o ovoj tematici. Ja sam pisao generalni prikaz situacije o Bunjevcima-Hrvatima na osnovi proslave 250 godina od doseljavanja veće grupe bunjevačkih Hrvata. To je bio povod da napravim presjek u praktički XX. sto-ljeću, što je bilo vezano za bunjevačke Hrvate na ovim prostorima u Vojvodini, prije svega u Subotici i široj okolini.

Na žalost, još nisam vidio taj broj, što samo govori o slabosti komunikacije. Čak i ove publikacije nisu toliko dostupne koliko bi trebale biti, i publikacije iz Hrvatske (i recipročno) trebale bi biti pristupačnije nama ovdje.

Deseta obljetnica vojno-redarstvene akcije Oluja

Središnja svečanost u Kninu

Hrvatska i srbijanska strana i dalje oprečno o akciji koja je zaustavila rat i vratila trećinu hrvatskoga teritorija u ustavno-pravni sustav Republike Hrvatske

Priredila: Jasminka Dulić

Peti je kolovoz u Republici Hrvatskoj Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, a ove se godine

svečano obilježava i deseta obljetnica vojno-redarstvene akcije Oluja. Središnja svečanost održat će se u Kninu,

gdje će toga dana, u spomen na 5. kolovoza 1995., biti podignut državni stijeg na kninskoj tvrđavi, položeni vijenci na Gradskom groblju i služena misa za Domovinu. Na gradskom stadionu održat će se mimohod svečanog postroja, prijavak predsjedniku države i vrhovnom zapovjedniku Oružanih snaga, uz prigodni letački i glazbeni program. U Kninu će se toga dana otvoriti veleučilište i otkriti spomenik Marku Maruliću, a dan će završiti vatrometom.

U Zagrebu će se održati Revija dokumentarnih filmova na temu Domovinskog rata.

Prikazat će se filmovi »Dr. Franjo Tuđman – prvi hrvatski predsjednik« autora Obrada Kosovca, te »Hrvatski Domovinski rat« i »Za slobodnu Hrvatsku« Mladena Pavkovića. Reviju već treću godinu organiziraju Udruga branitelja, invalida i udovica Domovinskog rata Podravke i udruga branitelja Domovinskog rata INA-Naftaplina.

Zastupnici SDSS-a u Hrvatskom Saboru

Svatko će samostalno odlučiti

Potpredsjednik SDSS-a i saborski zastupnik Milorad Pupovac izjavio je kako Klub zastupnika SDSS-a nije raspravljao o proslavi 10. obljetnice Oluje, dok je beogradski tisak prenosio izjavu zastupnika Ratka Gajice da SDSS-ovi zastupnici neće sudjelovati u proslavi »Oluje«. »Svatko će od zastupnika samostalno odlučiti hoće li ići na proslavu«, rekao je Pupovac za Hinu, komentirajući izjavu Gajice za »Večernje novosti« da »službeni predstavnici Srba u Hrvatskoj, saborski zastupnici SDSS-a, neće sudjelovati u proslavi 10. obljetnice 'Oluje' u Kninu«, te da su poziv za proslavu dobili svi saborski zastupnici pa tako i trojica SDSS-ovaca.

Ivo Sanader, premijer Republike Hrvatske

Otpor nametnutom ratu

Hrvatski premijer *Ivo Sanader* poručio je kako je Hrvatska ponosna na akciju Oluja i da se ne treba uzrujavati zbog izjave koju je o Oluji dao srbijanski predsjednik Boris Tadić, a čije razloge, kaže, treba tražiti na unutarsrbijanskoj političkoj sceni.

»Tadićeva me izjava osobno ne uzbuđuje, više podsjeća na politiku Slobodana Miloševića koja je 1991. na crti velikosrpske politike izvršila agresiju na Hrvatsku, izjavio je Sanader novinarima«, rekao je Sanader.

Podsjetio je kako je Hrvatska u tom nametnutom ratu, ne samo pružila otpor agresiji u kojoj su sudjelovali Srbija i Crna Gora, tzv. JNA, pomognuti pobunjenim Srbima, nego i pobijedila. »Na Oluju smo ponosni, neki drugi, naravno, nisu, niti mogu biti«, rekao je premijer. Ponovio je da je Oluja bila »velika, veličanstvena, povijesna akcija kojom je u kolovozu 1995. oslobođen središnji dio Hrvatske«.

Razloge Tadićeve izjave premijer Sanader nalazi, među ostalim, u činjenici da je nedavno obilježena »žalosna, deseta obljetnica Srebrenice u kojoj je srpska strana počinila veliki zločin, i genocid, u neriješenom problemu Kosova itd«.

PITANJE: Desetogodišnjica vojno-redarstvene akcije Oluja, kojom su dijelovi hrvatskoga teritorija vraćeni u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske nakon što su svi pokušaji da se kriza dogovorno riješi i provede se mirna reintegracija propali, u Beogradu je bila povodom da se oglasi predsjednik Republike *Boris Tadić*.

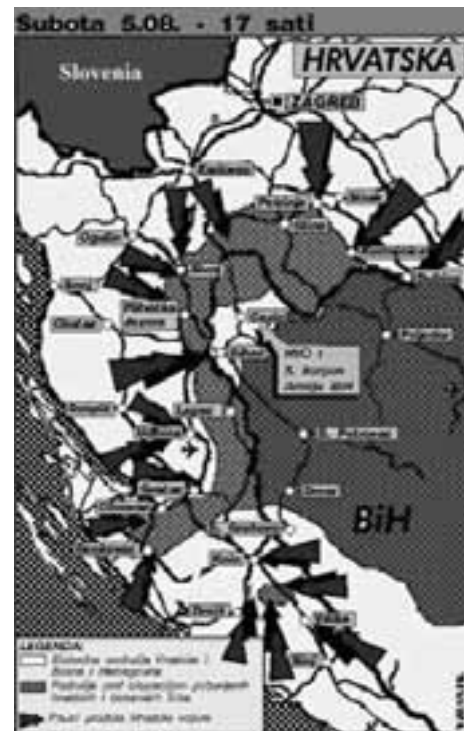
Tadić je zatražio da lideri drugih zemalja 5. kolovoza, na godišnjicu hrvatske akcije »Oluja«, osude zločine koji su se nad Srbima 1995. godine dogodili u Hrvatskoj, na isti način kao što je on osudio zločine u Srebrenici. »Ništa više, ali i ništa manje«, izjavio je Tadić u intervjuu za beogradski tabloid »Kurir« od petka.

Tadić je 11. srpnja prisustvovao obilježavanju desete godišnjice zločina u Srebrenici. »No, iako se od Tadića očekivala isprika za počinjene zločine, Tadić je uoči svog odlaska u Srebrenicu osudio taj zločin, ali u Srebrenici nije dao nikakvu izjavu«, izjavio je hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*.

»Zanima me kako će se Hrvatska odnositi tijekom 'slavljeničkih dana' povodom 'Oluje' prema zločinima koji su počinjeni nad Srbima, a državljanima Hrvatske. To pitanje sada ja postavljam i vrlo me zanima kakav će biti odgovor hrvatske države i posebno hrvatskih političara. Kako se ja opihodim prema zločinima, pokazao sam u Srebrenici. Sad me zanima kakav je odgovor drugih strana«, kazao je Tadić.

ODGOVOR: Na Tadićevo »pitanje« odgovor je stigao iz Ureda predsjedni-

ka Republike Hrvatske *Stjepana Mesića* u kojem se »sa žaljenjem konstatira kako posljednje izjave predsjednika Republike Srbije *Borisa Tadića* nisu u duhu daljnje normalizacije prilika na tlu bivše Jugoslavije, a nisu ni na tragu razgovora što ih je Mesić, početkom srpnja ove godine u Beogradu vodio s Tadićem. »Ratni zločin počinjen u Srebrenici ne može se ničime opravdati, a ne može se ni relativizirati upozoravanjem na zločine koji su se, u vidu ekscesa, dogodili poslije uspješno završene operacije Oluja«, navodi se u reakciji na Tadićevu izjavu i ističe kako je »zločina poslije operacije Oluja bilo i predsjednik Mesić mnogo je puta o tome govorio, naglašavajući svaki puta potrebu individualnog utvrđivanja odgovornosti za njih, odnosno potpunog funkcioniranja pravne države, što podrazumijeva da će svatko, tko se ogriješio o zakon, bez obzira na naciju i funkciju, biti pozvan na odgovornost i kažnjen«.

U priopćenju Ureda se kaže da je operaciju Oluja Republika Hrvatska imala puno pravo poduzeti, čak i na osnovi rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih naroda, a da je hrvatske građane srpske nacionalnosti koji su izbjegli iz Hrvatske poslije te operacije, vodstvo Republike Hrvatske, a prije svih upravo predsjednik Mesić, višekratno pozivalo na povratak. Na kraju se zaključuje kako će proces povratka biti to uspješniji što će se bolje razvijati odnosi između Zagreba i Beograda, ali da je za takav razvoj nezabilazno »da na obje strane postoji politička volja za suočavanje s istinom o prošlosti – bez prešućivanja, bez relativiziranja i bez krivotvorenja«.

Srpska radikalna stranka i »vlada RSK u izbjeglištvu«

Najava prosvjednih skupova

Tomislav Nikolić, zamjenik predsjednika Srpske radikalne stranke *Vojislava Šešelja*, izjavio je u prošli četvrtak kako je pozvao predsjednika srbijanske Skupštine *Predraga Markovića* da sazove izvanrednu sjednicu parlamenta kako bi se zastupnici očitovali o vojno-policijskoj akciji »Oluji«, izvedenoj godine 1995. Nikolić je najavio da će radikali u Beogradu i ostalim srbijanskim gradovima 10. godišnjicu »Oluje« obilježiti skupovima na kojima će, kako je dodao, biti i članovi »vlade RSK u izbjeglištvu«.

Tu su samozvanu »vladu RSK« početkom godine osnovali nekadašnji zastupnici »skupštine RSK«, a za njezina je predsjednika izabran *Milorad Buha*, direktor jednog novosadskog groblja. Iako su radikali u početku opovrgavali da je »vlada u izbjeglištvu« osnovana u njihovoj organizaciji i uz njihovu potporu, Milorad Buha uskoro je imenovan zastupnikom Srpske radikalne stranke u srbijanskoj Skupštini, gdje je zamijenio jednog zastupnika te stranke koji je umro.

U Somboru održana »Dužionica 2005.«

Očuvanje tradicije duge sedamdeset godina

*»Dužionica 2005.« je otpočela programom naslovljenim »Tragovi dobrote« koji je upriličen u petak 29. srpnja * Ovogodišnji bandaš i bandašica su Ivan Džinić i Marijana Mijić * Gradonačelniku i njegovim suradnicima darovan je osvećeni kruh od novog žita * Ova jubilara proslava Dužionice vjerojatno će se dugo pamtiti i po činjenici da je uspjela, koliko je to iz različitih razloga bilo moguće, okupiti sve dosadašnje bandaše i bandašice*

Piše: Davor Bašić Palković

U organizaciji Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« proteklog je vikenda po jubilarni, 70-ti put održana tradicionalna manifestacija Dužionica, kojom bunjevački Hrvati u Somboru i okolici obilježavaju završetak žetve. Ovo je manifestacija koju Društvo organizira od svoga osnutka 1935. godine.

»Dužionica 2005.« je otpočela progra-

mom naslovljenim »Tragovi dobrote« koji je upriličen u petak 29. srpnja u Velikoj dvorani HKUD »Vladimir Nazor«.

SADRŽAJAN KULTURNI PRORAM:

Bogat i sadržajan kulturni program na samom početku večeri obilježilo je otvorenje izložbe starih svetih slika, raspeća i svetih knjiga. Na osnovi raspisanog oglasa Društva povodom ove izložbe i priku-

pljačkim angažmanom njegovih članova, izložba je realizirana s brojem od oko stotinu skupljenih eksponata. U prikupljanju eksponata, kako je napomenuto, najviše se istaknula članica Društva, *Katarina Firanj*.

Izložbu, za čije je organiziranje bila zadužena dramsko-recitatorska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« čija je voditeljica i pročelnica *Marija Šeremešić* (koja je

Izvedba recitala »Tragovi dobrote«

ujedno i vodila cjelokupni program ove večeri), otvorio je predsjednik istoimenog Društva, *Šima Raič*.

Nakon otvorenja izložbe, velikom broju nazočnih predstavljeno je i ovogodišnje izdanje zbirke pučke poezije »Lira naiva 2005«. Ovom prigodom svoje pjesme zastupljene u zbirci mogućnost su dobili s publikom podijeliti njihovi autori uglavnom iz Sombora i okolice, koji su bili sudionici tradicionalnog pjesničkog susreta, ove godine održanog u Golubincima.

PREDSTAVLJANJE BANDAŠA I BAN-

DAŠICE: Uslijedio je recital posvećen kruhu i žitu »Tragovi dobrote« po kome je i cijela večer nosila naziv, a u izvedbi članova dramsko-recitatorske sekcije Društva.

Vrhunac večeri bilo je predstavljanje ovogodišnjeg bandaša i bandašice, što je bila prigoda da ih publika upozna prije nego što će ih zastupati u nedjeljnoj centralnoj proslavi.

Za ovu godinu titulu bandaša ponio je učenik srednje Tehničke škole *Ivan Džinić* s Bezdanskog puta, koji je petogodišnji član tamburaške, dramsko-recitatorske i

folklorne sekcije Društva. Za njegovu pratilju, bandašicu, izabrana je *Marijana Mijić*, po struci tehničar-modelar odjeće, inače desetogodišnja članica folklorne sekcije Društva.

Na kraju programa, *dr. Marija Matarić* je predstavila novi broj lista »Miroljub« u kojemu se nalaze prikazi aktualnog rada i aktivnosti ovog somborskog hrvatskog Društva.

CENTRALNA PROSLAVA: U nedjelju 31. srpnja centralna proslava Dužionice otpočela je okupljanjem sudionika i gostiju u prostorijama Društva. Povorku do crkve predvodili su mladi odjeveni u narodne nošnje šokačkih i bunjevačkih Hrvata na čelu s ovogodišnjim bandašom i bandašicom. Po toplom danu odjeveni u nošnje, svoj doprinos veličini manifestacije pokraj članova domaćeg Društva, dali su i članovi hrvatskih kulturno-umjetničkih društava iz Srijemske Mitrovice, Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Subotice, kao i članovi KUD »Lemeš« – ovogodišnji lemeški bandaš i bandašica *Marko Vilić* i *Tamara Brkić*. Povorku je pratila i glazba tamburaša HKUD »Vladimir Nazor«, poznatih pod imenom »Zlatni zvuci«.

Svečana sveta misa zahvalnica za ovogodišnje darove žetve služena je u crkvi Svetog trojstva. Misu je služio dekan somborski i župnik istoimene župe preč. *Josip Pekanović*, skupa sa župnikom crkve sv. Križa u Somboru, vlč. *Lazarom Novakovićem*, priorom karmelićanskog samostana *Anđelkom Jozićem* te gostom iz Kanade, misionarom *fra Ilijom Puljićem*.

DARIVANJE I ZAHVALNOST: U svojoj propovijedi, vlč. Novaković, je između ostalog, kazao: »Mi smo ovdje danas da Bogu reknemo hvala što nas je pratio u našem radu, što je zalijevao naše njive i dao da naše žito dozrije, i da tako naš znoj, naša muka, naši žuljevi, budu nagrađeni ne samo

Sveta misa zahvalnica u crkvi Svetog Trojstva

Brojni gosti

Proslavi Dužionice bili su nazočni predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, zamjenik veleposlanika *Branimir Lončar* i druga tajnica *Maja Foretić-Pećnik*, konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Iva Aranjoš*, predsjednik HNV-a *Josip Z. Pekanović*, predsjednik Izvršnog vijeća HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*, gradonačelnik Sombora *Jovan Slavković*, predstavnici hrvatskih kulturno-umjetničkih udruga te javnog i društvenog života.

Somborski bandašica i bandaš: Mirjana Mijić i Ivan Džinić

Svećenici na svetoj misi zahvalnici:
Lazar Novaković, Anđelko Jozić, Josip Pekanović i Ilija Puljić

Prijam predstavnika hrvatskih institucija u SiCG
i izaslanstva diplomacije RH kod gradonačelnika

Hvati iz Lemša: bandašica Tamara Brkić
i bandaš Marko Vilić

zemaljskim kruhom, nego da ta marljivost i taj rad, budu nagrađeni i zahvalnošću ljudskoga srca.« Podsjećajući na potrebu i spremnost kršćana da i drugima daruju sve ono što im Isusova ljubav pruža, Novaković je istaknuo: »Zato nas Isus treba na ovome svijetu, on treba naše sposobnosti, naše muke i naše darove, da bi istinski oživio, ljubio i spasavao današnjeg čovjeka.«

Na kraju mise vlč. Pekanović se zahvalio predstavnicima Općine na provedbi aktualnog projekta obnove krova crkve u kojoj je sveta misa zahvalnica služena, te za razumijevanje potreba koje ova kršćanska zajednica u Somboru ima.

PRIJEM KOD GRADONAČELNIKA:

Nakon svete mise, povorka sudionika se uputila k centralnom somborskom trgu Svetoga trojstva, gdje je odigrano veliko bačko kolo. Povorka je potom nastavljena do zgrade Skupštine Općine u kojoj je upriličen svečani prijem kod gradonačelnika.

Pozdravljajući sve nazočne gradonačelnik *Jovan Slavković* je istaknuo kako mu je veliko zadovoljstvo i posebna čast ugostiti sudionike Dužionice. Bandašica *Mirjana Mijić* se u ime HKUD »Vladimir Nazor« zahvalila gradonačelniku na prijemu te u svom govoru, između ostalog istaknula: »Narod koji ima tradiciju je bogat narod. Zato mi Dužionicu proslavljamo kao jednu od nasvećanih manifestacija našeg

Zavjet mladih

»Hvala starijim članovima i rukovodstvu našeg Društva koje čuva tradicije bunjevačkih i šokačkih Hrvata, koje nam omogućuje prostor i uvjete za kulturno-umjetnički razvoj kao i da spoznamo značaj naših narodnih tradicija i običaja. Obećavamo da ćemo jednog dana, gdje oni stanu, mi isto tako odgovorno nastaviti«, poručili su ovogodišnji bandaši i bandašice.

Društva. Obogaćujemo je i oplemenjujemo na uspomenu naših predaka koji su često u veoma teškim uvjetima obavljali žetvu, ali su po svršetku bili sretni i davali zahvalnost Bogu za to. Kruh nije samo plod žitnih polja, on je znak zajedništva dok ga zajedno blagujemo, on je znak ljubavi dok ga zajedno dijelimo. On nije samo pečeno brašno, kruh je više od kruha.«

SIMBOLIČNA GESTA PREDAJE KRUHA: Gradonačelniku i njegovim suradnicima darovan je osvećeni kruh od novog žita pripremljen, kako je bandašica istaknula, na način na koji su to nekada činile majke i bake.

Zahvaljujući se gostima Slavković je kazao sljedeće: »Vi ste završili jedan veliki posao i ovaj kruh koji ste mi danas uručili, kako je kazano na misi, simbolizira našu duhovnu hranu za buduća pregnuća koja su pred nama. Pred nama je mnogo posla, dobra vremena neće se sama dati, ona će doći tako što ćemo mi da ih zavrijedimo.«

Proslava je nastavljena svečanim ručkom u Hrvatskom domu. Ova jubilarna proslava Dužionice vjerojatno će se dugo pamti i po činjenici da je uspjela, koliko je to iz različitih razloga bilo moguće, okupiti neke od onih koji su tijekom sedam desetljeća duge tradicije nosili titule bandaša ili bandašice.

U večernjim satima održan je i posljednji dio ovogodišnjeg tradicionalnog svetkovanja Dužionice – »Bandašicino kolo«.

Dvije »Dužionice«

Tjedan dana ranije, u nedjelju 24. srpnja u Somboru održana je »Dužionica« koju su po četvrti puta paralelno organizirali Nacionalno vijeće Bunjevaca i Udruženje građana »Bunjevačko kolo« iz Sombora. Misa zahvalnica održana je u crkvi sv. Križa.

Sudionici »Dužionice« u somborskoj Općini

Gradonačelnik prima osvećeni kruh

Najstariji među nekadašnjim bandašima i bandašicama

Dužijanica u Maloj Bosni

Zahvala za darove roda pšenice

*Dužijanica u Maloj Bosni otpočela je svečanim dolaskom na fijakeru bandaša Ivana Matkovića i bandašice Svetlane Babijanović pred crkvu Presvetog Trojstva * Svetu misu zahvalnicu predvodio je vlč. Miho Kraljević*

Usklopu žetelačkih svečanosti »Dužijanica 2005.« održana je 31. srpnja manifestacija zahvale za žetvu u Maloj Bosni u župi Presvetog Trojstva u organizaciji župe, Kulturno-umjetničkog društva »Ravnica« i Hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović«.

Dužijanica u Bajmoku otpočela je svečanim dolaskom na fijakeru bandaša Ivana Matkovića i bandašice Svetlane Babijanović pred crkvu Presvetog Trojstva. Bandaša i bandašicu ispred crkve je dočekao vlč. Ivan Prčić, koji ih je uveo u crkvu kroz špalir mladih obučenih u nošnje bunjevačkih Hrvata.

SVEČANOST: Na početku svete mise zahvalnice, na koju su vjernici došli zahvaliti se Bogu na darovima žetve, vlč. Ivan Prčić pozdravio je vjernike i vlč. Miho Kraljevića iz đakovačko-srijemske biskupije, koji je predvodio misu. Vlč. Miho

Kraljević čestitao je vjernicima Dužijancu, a zatim je uslijedio blagoslov žita. Nakon čina kajanja i ispovijedi vjernika, za misna čitanja bandaš Ivan Matković i bandašica Svetlana Babijanović čitali su riječ Božju, nakon čega je vlč. Kraljević čitao dio svetog Evanđelja po Mateju, a potom je održao propovijed.

»Ovo je dan svečanosti. Svaki je dan Gospodnji, ali u životu pojedinaca i zajednice postoje datumi koji se posebno urezuju u srca. Ovo je dan kada je Bog razveselio naša srca darovima roda pšenice. Ova sveta misa je svečanost zahvale na tim darovima. Rijetke su prigode kada se nosi narodna nošnja, ali danas se i ljepotom narodnih nošnji iskazuje koliko je ovo svečani trenutak«, kazao je vlč. Kraljević i istakao kako se trebamo sjetiti i onih siromašnih, jer danas je na svijetu od troje ljudi samo jedan sit, a dvoje gladnih, što je problem čovječanstva.

ŽETEOCI SE TREBAJU PONOSITI SVOJIM RADOM: »Domaćini se trebaju ponositi svojim radom, a svi ste vi žeteci sudionici kod oltara, jer se hostija, kruh pripravljen za slavlje katoličke euharistije, jedan od sedam sakramenata, znak Kristove trajne prisutnosti među vjernicima, pravi od pšeničnog brašna«, kazao je vlč. Miho Kraljević, nakon čega su mladi obučen u narodne nošnje podijelili klasja žita vjernicima.

Na svetoj misi zahvalnici u Bajmoku bili su nazočni i gradski bandaš i bandašica Siniša Kujundžić i Kristina Ivanković, zamjenik predsjednika Općine Subotica i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić, kao i predsjednik Mjesne zajednice Mala Bosna Andrija Bašić Palković. U večernjim satima u župi Presvetog Trojstva održano je »Bandašičino kolo«, a svirao je tamburaški ansambl »Hajo«.

Z. Sarić

Dolazak mladih u narodnim nošnjama na svečanost

Doček bandaša Ivana Matkovića
i bandašice Svetlane Babijanović

Svečana povorka prije ulaska u crkvu Presvetog Trojstva

Vič. Ivan Prčić i vič. Miho Kraljević na svetoj misi zahvalnici

Vjernici su se zahvalili Bogu na darovima žetve

Dijeljenje klasja žita

U susret centralnoj manifestaciji »Dužijanca 2005.«

Tradicionalna žetvena svečanost Hrvata

*Do sada uspješno okončane manifestacije u okolici Subotice u sklopu ovogodišnjih žetvenih svečanosti * Slijedi natjecanje aranžera izloga, književna večer, izložba radova u tehnici slame, svečano večernje, Skupština risara, tamburaška i folklorna večer * Centralna manifestacija »Dužijance 2005.« otpočet će 14. kolovoza*

Sastanak Glavnog organizacijskog odbora »Dužijance 2005.« održan je 2. kolovoza u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Predsjednik Odbora *Grgo Kujundžić* izrazio je zadovoljstvo zbog uspješnog odvijanja do sada okončanih manifestacija žetvenih svečanosti, jer su te priredbe prema mišljenju publike, sudionika i organizatora dobro uspjele.

Grgo Tikvicki je iznio zadovoljstvo zbog uspješne manifestacije »Takmičenje risara« na Bikovu, na kojemu je pred brojnom publikom prikazano ručno košenje žita kao u stara vremena, kao i rad starih strojeva koji su se nekada koristili u žetvi, a napomenuo je i uspjeh XX. Saziva »Prve kolonije naive u tehnici slame« koji je održan u Tavankutu. Izložba nastalih radova na Koloniji moći će se pogledati na izložbi u vestibulu Gradske kuće u Subotici 12. kolovoza. *Grgo Kujundžić* je naglasio i dobro organizirane žetvene svečanosti koje su održane u župama u okolici Subotice.

Predaja kruha gradonačelniku na prošlogodišnjoj Dužijanci

Sastanak Glavnog organizacijskog odbora »Dužijance 2005.«

NATJECANJE ARANŽERA, KNJIŽEVNA VEČER I IZLOŽBA: Organizaciji natjecanja aranžera izloga u Subotici govorio je *Dejan Kovač*. U natjecanju koje je započelo 3. kolovoza sudjeluje deset aranžera, a pobjednik će biti proglašen 11. kolovoza na književnoj večeri u HKC »Bunjevačko kolo«, a za predsjednicu žirija predložena je povjesničarka umjetnosti *Ljubica Vuković*, što je na Odboru i prihvaćeno.

O književnoj večeri u organizaciji Kataličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost, koja će se održati 11. kolovoza u

»Bunjevačkom kolu«, govorio je književnik *Milovan Miković*. Na književnoj večeri bit će predstavljeno djelo subotičkog književnika *Lazara Franciskovića*, nakon čega će vlč *dr. Andrija Kopilović* govoriti o radu s. *Mirjam Pančić*, ravnateljice katedralnog zbora »Albe Vidaković«, a u tijeku književne večeri bit će uručene i »Antuševe« nagrade.

U daljnjem tijeku sastanka *Jozefina Skenderović* je predložila da će u galeriji subotičkog Likovnog susreta 9. kolovoza biti otvorena izložba »S Božjom pomoći« na kojoj će posjetitelji moći vidjeti retrospektivu slika u tehnici slame s obzirom na jubilej XX. Saziva »Prve kolonije naive u tehnici slame«, kao i radove u toj tehnici vezane za temu euharistije.

TAMBURAŠKA VEČER, SVEČANO VEČERNJE I SKUPŠTINA RISARA: U sklopu programa »Dužijance 2005.« održat će se i Tamburaška večer u centru grada s izborom pratioca bandaša i bandašice, a *Grgo Kujundžić* je kazao da će na svečanom večernjem 13. kolovoza u subotičkoj katedrali svete Tereze Avilske gost biskup biti mons. *Mile Bogović*, biskup gospičko-senjski.

Članica Odbora *Ružica Šimić* rekla je ka-

ko će na Skupštini risara koja će se održati 13. kolovoza u centru Subotice, biti nazočni i *Ivan Gedović* i *Alojzija Bašić Pal-ković* iz Tavankuta koji su proglašeni najboljim risarskim parom na »Takmičenju risara«, a nakon Skupštine risara slijedi folklorna večer.

PREDAJA NOVOG KRUHA GRADONAČELNIKU: Središnja manifestacija ovogodišnje Dužijance otpočet će 14. kolovoza ispraćajem bandaša i bandašice iz župe sv. Roka, nakon obreda blagoslova, kada će se formirati svečana povorka koja će ići do katedrale sv. Tereze Avilske. U svečanoj povorci bit će barjaktar-jahač, konjanici jahači, kočija-karuce s krunom, svečani fijakeri i »kraljice«, a u povorci će biti bandaši i bandašice iz Tavankuta, Starog Žednika, Bajmoka, Male Bosne, Sombora, Đurđina, Ljutova, Svetozara Miletića, kao i gradski bandaš i bandašica i prvi, drugi i treći par najljepših pratioca.

Sveta misa će biti na platou iza katedrale od 10 do 11,30 sati, a nakon mise povorka će krenuti prema centru grada, a oko podneva, uslijedit će ceremonija predaje novog kruha gradonačelniku na bini u centru Subotice, što je i kraj programa.

Z. Sarić

Task Force Meeting 2005.

U organizaciji neformalne skupine mladih subotičkih novinara uspješno je okončan četverodnevni seminar namijenjen novinarskom usavršavanju.

Uz pomoć Foruma europskih studenata novinarstva (FEJS), čije je sjedište u Bruxellesu i Omladinskog fonda iz Subotice, ovaj je grad tijekom četiri dana ugostio trideset mladih novinara i studenata novinarstva iz desetak europskih zemalja (Belgije, Grčke, Portugala, Turske, Finske i Hrvatske).

PROMIDŽBA NOVINARSTVA: Radionice su se organizirale na temu novinarske etike i bile su otvorene za sve zainteresirane novinare lokalnih medija, kao i aktiviste nevladinog sektora. U krugu glavne teme obrađivale su se i radionice poput Profesionalizam u radu u medijima, Položaj lokalnih medija u različitim sredinama, žuto novinarstvo-tabloidi i slične teme.

Aktivnim sudjelovanjem u radionicama i novinari su imali prigodu čuti zanimljiva iskustva, prijedloge i primjere iz novinarske prakse, a putem diskusija iznosili su i svoje ideje. »Cilj ovih radnih sastanaka je bila promidžba novinarstva, razmjena iskustva između novinara iz različitih sredi-

na i promocija Foruma europskih studenata novinarstva. Ovim usavršavanjima omogućuje se veća kvaliteta rada, mobilnost i pokretljivost mladih novinarima širom europskog kontinenta«, objašnjava organizator skupa, član FEJS-a, *Davor Marko*.

Sudionici seminara

ARISTOTELOVA TRILOGIJA: Forum europskih studenata novinarstva – FEJS – službeno je predstavljen prezentacijom Godišnjeg kongresa FEJS-a koji će biti održan u Ateni (Grčka) 2006. godine. Ovom prigodom mladi su novinari iz Grčke predstavili svoju zemlju, kongres, temu, te su iznijeli svoje ideje, nakon čega je uslijedila rasprava kako bi se što bolje razradio program kongresa. »Godišnji kongres zamišljen je kao Aristotelova trilogija Ethos, Pathos, Logos što obilježava tri dana kongresa, a simbolika je Etike, Emocije u izvještavanju i Logike u novinarstvu. Pokraj prezentacija i debata sudionici predstojećeg kongresa u Ateni imat će prigodu upoznati se s radom medija, te znamenitostima Grčke«, otkriva nam glavna organizatorica predstojeće godišnje konferencije FEJS-a *Ioanna Kapetanaki*.

U slobodno vrijeme organizirano je neformalno druženje sa gostima iz inozemstva prijemom u Factory cafe-u, tulumom u restoranu »kod Miška«, obilaskom Palića, zatim kupanjem u Termalnom bazenu, kao i party-em, u kafeu »Sax« s diskoglazbom.

O. P.

Natječaj otvoren do 19. rujna

Potpora razvoju poduzeća i poduzetništva

SOMBOR – Program »Potpora razvoju poduzeća i poduzetništva«, koji je osigurao bespovratnu pomoć od 2,05 milijuna eura projektima koji potiču osnivanje i razvoj poduzeća i uvođenje inovacija u poslovanju, predstavljen je 2. kolovoza u Somboru.

Za projekte koji potiču razvoj poduzetništva iznos pojedinačne donacije je od 25.000 do 100.000 eura, a za projekte koji potiču inovativnost maksimalni iznos donacije je 150.000 eura.

Prioritet će imati projekti koji doprinose stvaranju novih poslova i novih radnih mjesta, a program predviđa potporu i savjetodavnu pomoć poduzetništvu.

Na natječaju koji je otvoren do 19. rujna, mogu sudjelovati ne-

profitne organizacije, regionalne agencije za razvoj malih i srednjih poduzeća, gospodarske komore, sveučilišta, instituti, kao i pojedinačna poduzeća ili skupine poduzeća.

Program »Potpora razvoju poduzeća i poduzetništva« financira Europska unija, a programom rukovodi Europska agencija za rekonstrukciju.

Prezentaciju u Somboru su održali predstavnici »Ekorisa«, a organizator promocije bila je Regionalna agencija za razvoj malih i srednjih poduzeća i poduzetništva.

Program provodi konzultantska kuća »Ekoris« (Ecorys) iz Rotterdama (Nizozemska). ■

Svečana promocija »Vesnika«

0 zavičajnoj povijesti

RUMA – U ljetnoj bašti HKPD »Matija Gubec« iz Rume s početkom u 20 sati, uz nazočnost brojnih članova i prijatelja društva održana je svečana promocija »Vesnika« u izdanju Zavičajnog društva iz Rume.

Zavičajno društvo – Ruma osnovano je prije četiri godine i bavi se očuvanjem i njegovanjem povijesti grada Rume a čine ga kako sadašnji tako i nekadašnji žitelji Rume i njihovi potomci, a kao jednu od svojih najvažnijih zadaća u budućnosti društvo je zacrtalo uspostavljanje i obnavljanje veza s uspješnim i poznatim Rumljanima diljem Europe i svijeta.

Na veoma uspješno organiziranoj i posjećenoj promociji koju je otvorio i vodio *Ratko Racković* predstavljeni su iznimno zanimljivi i vrijedni tekstovi objavljeni u izdanju *Vesnika*. Sam *Racković* je objavio testove »Koncert Sto rumskih tamburaša-Miši Kunu u spomen« o koncertu 16 travnja povodu 86. obljetnice HKPD »Matija Gubec« posvećenom *Mihajlu-Miši Kunu*, zatim tekst »Mileva Marić-Ajnštajn i Ruma« o supruzi poznatog nobelovca Alberta Ajnšajna inače Rumljanki, kao i tekst »Krstići« o znamenitoj rumskoj obitelji čiji su članovi već tri generacije parosi pravoslavne Vaznesenske crkve u Rumi.

Božidar Pauković je govorio o tekstu »Tajne rumske ciglane« *Momira Amidžića* o velikom otkriću skupine svjetskih znanstvenika na potezu rumske ciglane a radi se o ostatcima pečinskog medvjeda *Ursus Spaleus Minor* starim oko 350.000

godina. *Đorđe Bošković* je napisao tekst »Gde se nalazila tvrđava Arpataro« gdje iznosi svoje nedoumice o mjestu na kom se nalazila srednovijekovna tvrđava za koju se smatra da je najstarija naseobina na području današnje Rume, kao i tekst »Statut autonomnog i poveljnog Trgovišta Ruma iz 1883.« koji govori o organizaciji vlasti u Rumi u tom vremenu. Isto tako *Đorđe Bošković* je govorio i o tekstu *Snežane Joksić* »Tragom nestalog spomenika« gdje se govori o sudbini starog a sada uklonjenog spomenika na

Starom vašarištu u Rumi u obliku križa a koji je kao zaštitni spomenik pastira podigao 1852. godine vlaški pastir *Sima Flore*. Tekst »Sava Janković« o svom poznatom pretku slikaru, pjesniku, piscu i inženjeru govorio je *Dragomir Janković*.

U »Vesniku« je još objavljen tekst prota *Jovana Jovičića* o izgradnji Svetosavskog doma u Rumi kao i pjesma *Josipa Jurce* »Rumo ljepotice«. Na promociji su o glasilu Zavičajnog društva-Ruma govorili još i *Branislav Antić* i *Robert Pajšl* a promociju su sa par pjesama otvorili članovi malog tamburaškog sastava društva koji su goste i nakon završetka službenog dijela zabavljali do kasnih večernjih sati.

Nikola Jurca

Centar Rume

Lider LSV-a Nenad Čanak optužio vlasti u Srbiji zbog zatezanja odnosa s Makedonijom

Ponavlja se scenarij izazivanja ratova

»Još je Slobodan Milošević nudio Makedoniji pomoć u policiji, kako bi uspostavio dominaciju nad Makedonijom. Miloševići današnji nasljednici u Srbiji nude isto to, ali koristeći crkvu«, kazao je Čanak

Scenarij je isti: Nenad Čanak

NOVI SAD – Lider Lige socijaldemokrata Vojvodine *Nenad Čanak* optužio je vlasti u Srbiji da pokušavaju podići tenzije u Makedoniji i izazvati sukobe u Crnoj Gori.

Po njegovim riječima, postavljanje crkve na planini Rumija iznad Bara, što je učinila Srpska pravoslavna crkva, u potpunosti podsjeća na scenarij po kojemu su izazivani ratovi na početku proteklog desetljeća na prostoru bivše Jugoslavije.

»Taj je scenarij i tada predvodila Srpska pravoslavna crkva, koja je manipulirala moštima nevinih žrtava tragičnih ratova iz prošlosti. Taj se scenarij uvijek završavao potocima krvi«, naveo je Čanak u priopćenju za javnost.

Govoreći o krizi u odnosima između Srbije i Makedonije, nakon što je vladika *Jo van* osuđen na dvije i pol godine zatvora zbog širenja vjerske i nacionalne mržnje, on je rekao kako se Srbija nikada nije odrekla teritorijalnih aspiracija prema Makedoniji i da je sadašnja kriza zapravo samo uvod u pokušaj realizacije tih aspiracija.

Lider LSV-a je ocijenio da se srbijanski državni vrh odavno »poigrava« s tezom da

se Makedonija i Srbija trebaju zajedno suprotstaviti velikoalbanskom ekspanzionizmu, s ciljem uspostavljanja političke dominacije u Makedoniji.

»Još je Slobodan Milošević nudio Makedoniji pomoć u policiji, kako bi uspostavio dominaciju nad Makedonijom. Mi-

Crkva na Rumiji

loševići današnji nasljednici u Srbiji nude isto to, ali koristeći crkvu«, kazao je Čanak.

Oporbene stranke SO Novi Sad tvrde

Općina Petrovaradin postoji samo na papiru

NOVI SAD – Oporbene stranke u Skupštini Općine Novi Sad su na današnjem sastanku zaključile da zbog neusklađenosti Statuta grada i Zakona o lokalnoj samoupravi, Općina Petrovaradin, postoji samo na papiru.

U priopćenju koje je tim povodom izdao gradski odbor G17 Plus, a podržali svi sudionici sastanka, navodi se da je proteklo dvostruko duže vremena od zakonskog roka u kome je gradska vlast »morala otkloniti sve propuste povodom nepoštovanja zakona i oformiti općinu Petrovaradin«.

Zajedničkom sastanku prisustvovali su predstavnici G17 Plus, koalicije »Zajedno za Vojvodinu«, Demokratske stranke i grupe građana »Za bolji Petrovaradin i Novi Sad« koja je u nekoliko navrata tražila od Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu Srbije da se izjasni o tom problemu, ali nije dobila odgovor.

»Brojni problemi koji opterećuju

građane Petrovaradina moraju se odmah početi rješavati i zbog toga je dogovoreno da se izvrši pritisak na predsjednika Skupštine grada kako bi se u dnevni red

sljedeće sjednice uvrstila i rasprava na temu i kako bi se jasno formulirao položaj i uvjeti rada Općine Petrovaradin«, piše u priopćenju.

Petrovaradin

Projekcija filmova o zaštićenom rezervatu prirode

Gornje Podunavlje

BAČKI MONOŠTOR – Dva izuzetna filma koja predstavljaju prirodne ljepote Specijalnog rezervata prirode »Gornje Podunavlje« prikazana su u nedjelju 31. srpnja u Bačkom Monoštoru, u Centru građanskih aktivnosti s početkom u 19 sati. Projekcija je organizirana u okviru pilot projekta animatora kulture Kulturnog centra »Laza Kostić« iz Sombora. Potporu i pomoć pružili su JP »Vojvodinašume« Šumska uprava Bački Monoštor i Mjesna zajednica Bački Monoštor.

Filmove *Srđana Đuranovića* »Gornje podunavlje« i *Nenada Mikalačkog* »Dunavom kroz Vojvodinu« vidjeli su monoštorci, ali i gosti iz Novog Sada, Pivnica, Osijeka i Sombora. *Biljana Latić*, biolog, zaposlena u JP »Vojvodinašume« prezentirala je prisutnima osnovne podatke o veličini i značaju rezervata »Gornje Podunavlje«, ali je istakla i potrebu razvijanja ekološke svijesti kod mještana sela koja se nalaze u zaštićenom području. Pregršt biljnih i životinjskih vrsta u Monoštorskom ritu spadaju u zaštićene vrste I., II. ili III. kategorije i poznate su većini monoštoraca, ali je malo tko od njih zaista svjestan značaja i potrebe za njihovim očuvanjem.

Nakon projekcije, dogovoreni su dalji koraci ekološkog angažiranja na području Bačkog Monoštora, a glavni akteri budućih aktivnosti po svoj prilici biće Mjesna zajednica, JP »Vojvodinašume«, Udruženje »Propeler«, Zavod za zaštitu prirode

Novi Sad i volonteri koji će od 10. do 20. kolovoza boraviti na ovim prostorima u okviru Međunarodnog volonterskog kampa s ciljem istraživanja lokaliteta u Zaštićenom rezervatu.

Dogovor i razumijevanje predstavnika organizacija o potrebi razvijanja ekološke svijesti na ovim prostorima predstavljaju dobru osnovu za reguliranje i rješavanje ekoloških potreba i problema Gornjeg Podunavlja, s posebnim akcentom na Bački Monoštor.

A. Forgić

Projekcija filmova o Podunavlju:
Dobar put k razvijanju ekološke svijesti

Akcija Mjesne zajednice

Nagrade za najuspješnije osnovce

BAČKI MONOŠTOR – U subotu 30. srpnja 2005. godine u prostorijama knjižnice u Bačkom Monoštoru, Mjesna zajednica je upriličila domjenak za sve učenike od V. do VIII. razreda koji su školsku godinu završili skroz odličnim uspjehom. Učenicima su predsjednik Savjeta MZ *Marko Štranger* i tajnik MZ *Zoran Miler* uručili prigodne poklone, a zatim su svoje dobre rezultate svi skupa proslavili u Piceriji »M« uz pizzu i sokove.

Ovo je druga godina za redom kako Mjesna zajednica ističe i nagrađuje dobre učenike, a osnovni cilj ove akcije je stimuliranje mladih da radom i zalaganjem kreiraju svoju budućnost, a time posredno osiguraju i budući razvoj sela.

Monoštorski odličaši su: *Andreja Pangarić*, *Nenad Periškić*, *Emina Štranger*, *Mario Kovač*, *Nenad Mučalov*, *Marijan Patarić*, *Anita Blažetin*, *Jelena Pilja*, *Milena Zetović*, *Dajana Mihajlović*, *Tamara Periškić*, *Sanela Šimunov*, *Andreja Balaž*, *Tanja Periškić*, *Branka Balaž*, *Jasmina Periškić*, *Bojan Francuz*, *Valentina Štranger*, *Adrijana Mikić* i *Emina Mokriš*.

Đak generacije ove godine u Osnovnoj školi »22. oktobar« u Bačkom Monoštoru je *Valentina Štranger*, koja je uz odlično učenje uspješna i na drugim poljima. Valentina je član Karate kluba »Nidan« iz Bačkog Monoštora, a ove godine je postala prvakinja države, što je kruna uspješnih takmičenja i osvajanja medalja na takmičenjima u susjednim državama. Valentina je također i stalni članica Kulturno umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« s kojima je sudjelovala na smotrama i festivalima u našoj i susjednim državama.

Aleksandar Forgić

Odlični učenici u Mjesnoj zajednici

Tradicionalno viteško natjecanje

Počinje Sinjska alka

SINJ – Natjecanjima za Baru, 5. kolovoza, počinje 290. Sinjska alka. Tradicionalno viteško natjecanje sinjskih alkara koje evocira pobjedu naroda Cetinske krajine nad Turcima 15. kolovoza 1715. godine; slikovito natjecanje koje predstavlja spretan spoj jahanja na konju u galopu i gađanja kopljem dužine 295 cm u željezni kolut postavljen na konopcu u visini od 332 cm – u »alku«.

Odvija se u tri trke; prvi dan trči se »Bara«, drugi dan »Čoja«, a treći »Alka«. Pobjednicima Bare i Čoje i slavo-dobitniku Alke dodjeljuju se novčane nagrade i prigodne plakete. Alka je dio šire manifestacije koja se odnedavno, pod nazivom Dani alke i Velike Gospe, održava od 20. srpnja do 20. kolovoza svake godine u Sinju. ■

Uspjeh Planinarskog kluba »Kazuk«

3152 metra bliže suncu

BAČKI MONOŠTOR – *Dejan Rajačić*, član Planinarskog kluba »Kazuk« iz Bačkog Monoštora se zaputio put prelepog, ali surovog masiva Dolomitskih alpa u Italiji. Cilj je bila Marmolada (3342 m) najviši vrh ovog alpskog masiva. Pošto je glečer pod samim vrhom »radio« plan je promijenjen, tako da je novi cilj bio Pic Boa (3152 m) koji je i savladan 26. srpnja. Planinarski klub »Kazuk« je mali ali aktivan, bez izvora financiranja i donatora, ali se malo klubova može pohvaliti članstvom s ovolikom dozom entuzijazma i postignutim uspjesima.

A. Forgić

Žetvene svečanosti

Zahvala za nove plodove

BAČKI BREG – Petu godinu zaredom Berešci održavaju žetvene svečanosti, pa su u prošlu nedjelju 31. srpnja u crkvi sv. Mihovila Arkandela zahvalili Bogu za nove plodove i prinijeli kruh od novoga žita. Svetu misu je predvodio velečasni *Davor Kovačević*, a ovu svečanost su uveličali članovi HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević«, koji su ukratko prikazali običaj negdašnje žetve, kada je bilo puno teže raditi i vršiti žito bez moderne mehanizacije, kada je bila veća neimaština, ali su se seljaci znali pomoliti prije i poslije rada i Boga blagosloviti i zahvaliti mu. Danas je ta zahvala ostala u običajima, a rijetko ili gotovo nikako u praksi. Ovom svečanošću su članovi društva pozvali mještane da »obnove zahvalu za dobivene plodove i da ne zaborave da je Bog upravitelj svih dobara«.

Z. G.

U Banji Junaković pokraj Apatina

Rekordan posjet

APATIN – U Banji Junaković kod Apatina proteklog je vikenda zabilježen rekordan posjet od 3.500 gostiju dnevno, kazao je agenciji Beta upravnik Banje *Dragiša Obradović*. Banja Junaković ima 12 bazena s običnom i termalnom vodom, a gostima su na raspolaganju i drugi sadržaji, kao na primjer žurka s tehno glazbom i noćnim kupanjem. Osim kupaca iz Apatina i Sombora, veliki je broj gostiju došao iz Hrvatske, pošto je granica udaljena svega oko 20 kilometara od Banje.

Bazeni u Banji Junaković

U dječjem selu Pestalozzi

Interkulturalna razmjena

SOMBOR – Mladi Somborci ponovno u Švicarskoj! Dvadesetoro mladih iz Sombora, Stanišića, Čonoplje, Bačkog Monoštora, Doroslova..., isto toliko mladih iz Osijeka i Belog Manastira (Hrvatska) i toliko iz Gornjeg Vakufa/Uskoplja (BiH) s po tri voditelja sudjelovali su u programu Interkulturalne razmjene Fondacije Dječje selo Pestalozzi od 14. do 18. srpnja 2005. godine.

Organizaciju, pripreme mladih, stalnu brigu o njima, animiranje i vođenje kroz program i u programu za somborsku grupu preuzeli su članovi Udruge »Ravangrad« – *Manda, Lidija i Daniel*. Za grupu iz Hrvatske odgovorna i zaslužna je ispred Centra za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka – *Spasenija Moro*, rođena somborka i jedna od nominiranih za Nobelovu nagradu za mir u projektu »1000 žena za Nobelovu nagradu za mir 2005.«. *Jasminka* iz Gornjeg Vakufa, ispred Centra mladih, bila je glavna za skupina iz Bosne, ali i duša projekta.

Gotovo bajka

Dječje selo Pestalozzi je gotovo bajka. Manči iz Doroslova kaže: »Smjestili su nas u lijepe drvene kuće koje sam do sada samo na televiziji vidjela. Svaki dan smo imali radionice skupa s mladima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Radionice su bile jako zanimljive. Naučili smo surađivati bez govora, sporazumijevati se bez i jedne riječi, što znači da uopće nije važno koje smo rase, koji jezik govorimo i koje smo vjeroispovesti. Bez riječi se možemo družiti sa svakim! Napravili smo radio emisiju na engleskom i njemačkom jeziku bez obzira što neko od nas ne zna niti jedan od ta dva jezika. Tamo smo shvatili da je sve moguće ako se radi zajedno u miru i s ljubavlju!«

DVA TJEDNA SKUPA: Dva tjedna su svi mladi bili zajedno na radionicama: Kultura i kulturna dimenzija, Radio – pravljenje radio emisije za Radio Dječjeg sela »Power up« na temu: dječja prava, interkulturalnost – sličnosti i razlike (povijest, kultura, običaji, religija, kulinarstvo) i Vizije (kako vidim sebe u budućnosti, kako svoju zemlju, kako svijet). Sportskim aktivnostima su se bavili organizirano u dobro opremljenoj sportskoj dvorani, a u slobodno vrijeme svugdje, na terenima i na travi. Uvečer

se skupa pjevalo, gledali su se filmovi, sladilo se delicijama i voćem. Ili se samo čavrljalo, možda ozbiljno povjeravalo i razmjenjivalo, negdje s pogledom na zalazak sunca nad Bodenskim jezerom, pod drvetom, na klupi, pored česme, na terasi, na lju-ljašci...

Vikendom su bili organizirani izleti u Sent Galen, u Romanshorn na kupanje i vožnju brodom Bodenskim jezerom do Roršaha, planinarenje na Gebris i Hohe Buche. Kao kruna svega – cjelodnevni izlet planinskim vlakom na planinu Rigi, vožnja brodom Lucernskim jezerom i predivan grad Lucern!

Koliko je tko od mladih dobio za ta dva tjedna u kući za dvadeset i troje, i s još dva puta toliko mladih u svim programima i razmjenama, od susretljivih i nasmejanih članova tima u Dječjem selu – *Damiana, Amara, Kristin, Martine, Lukasa, Jonasa, Floriana, Aleksa, Olje, Daniela*, koliko je dobio i obogatilo se tolikim susretima na ulicama, brodovima, vlakovima, planini? Jesu li zapamtili *Arnea Engelia*, koji je proveo s njima dva dana i baš sa svakim razgovarao, koji je izmislio ovu priču! U priči su mladi svako pojedinačno, njihovi roditelji, njihovi voditelji, grad Sombor, Gemeinde Gemeinsam Bodensee/Rhein, Fondacija Dječje selo Pestalozzi, Arne Engeli. Svatko je unio dio sebe: radom, brigom i vremenom, novcem, kreativnošću, aktivnošću, brigom za druge, težnjom za boljim svijetom.

Manda Prišing

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Obveza na bratsku ljubav

Dajte im vi jesti

»Dajte im
vi jesti«
Crkva po-
kušava taj
Isusov poziv
ispuniti i
stalno
podsjeća
moćnike ovo-
ga svijeta u
svojoj
socijalnoj
nauci da vode
brigu sa
gladnima i
siromasima –
braćom i
sestrama –
ove naše
»zajedničke
kuće«.
Međutim,
vidimo što se
događa.

U katoličkoj liturgiji prošle nedjelje čitan je odlomak iz Matejeva evanđelja o umnažanju kruha, kako je Gospodin Isus čudesno nahranio više od pet tisuća ljudi sa pet kruhova i dvije ribice. Ovaj evanđeoski izvještaj ima svoju snagu i poruku za vjernika, ali ima isto tako jednu snažnu poruku i za one kojima evanđelje nije norma života i nisu vjernici. Kada sam se spremio za tu nedjeljnu homiliju, ili bolje kada sam razmišljao što reći vjernicima, osjetio sam snažni poticaj i razmišljanje u vlastitoj duši i stalno su me uznemirivale Isusove riječi upućene apostolima kada su Gospodina zamolili da otpusti mnoštvo da kupe hranu, On im je rekao, ne trebaju ići kupovati i doslovce rekao. »Dajte im vi jesti«. Na jednom mjestu veliki Ivan Pavao II. je zapisao da je zemlja zajednička kuća svih ljudi bez razlike rase i osobito socijalne. Kao vjernik razmišljam da ne bih mogao prihvatiti sliku Boga koji bi zato stvarao čovjeka da ga »ubije gladu«. Jednako tako kao vjernik osjećam da Bog ne stvara i ne daje život većem broju ljudi nego što daje i blagoslivlja bogatstva ove zemlje koja može prehraniti sve te njegove sinove i kćeri. Ako za ikoga, onda za Boga kojega vjerujem, ne postoji nikakve rase, nacionalne a napose socijalne razlike. Ne bi bio Bog kada bi od njega poticala ta razlika jer je u njegovom duhu stvoren čovjek zato da ostvari svoj ovozemaljski put – bude sretan – i konačno otkrije beskonačnu sreću života vječnoga u zajedništvu s Bogom. U biti to vjeruju sve religije na ovaj ili onaj način i nemo guće je da se čovječanstvo kroz svu svoju povijest u tako bitnoj stvari vara. Dakle, Bog je stvoritelj čovjeka ali je i stvoritelj svog zemaljskog bogatstva koje je dano na upravu čovjeku da bi upotrebljavao zemaljska dobra, radom dovršavao stvaranje, u stvaralačkom činu bi sretan suradnik Božji i postigao

vječno blaženstvo. Tako je stvarno ova kugla zemaljska zajednička kuća svih ljudi i nudi nam svoja blaga upravo onoliko koliko je potrebno da svi živimo sretno. Ali jao, našla se braća, pohlepna i sebična koji su preoteli sva blaga ove Zemlje i nepravедno tlače i muče većinu svoje braće jer nepravедno i nepravilno raspoređuju Bogom dana zemaljska dobra i tako nastaju strahovite socijalne nepravde, razlike i patnje.

CIVILIZACIJA SMRTI: Razmišljam baš ovih dana, kada se pšenica smješta u ambare – silose – i kada i naš čovjek – ratar – ima svoje brige: komu pšenicu predati, kako je unovčiti i kako slušati podcjenjivanja i ucjenjivanja moćnika ovoga svijeta da njegov rad nije vrednovan, da to zlatno zrnje nije potrebno, da je rodilo višak, itd. I dok se ne smije ni nadati danu da mu trud i rad bude plaćen, a to zlatno zrnje pretočeno u mekani kruh, moćnici ne samo da imaju »viška« nego i uništavaju to zlatno zrnje da bi »sačuvali« cijenu, ali ne zlatnoga zrnja nego svojih interesa. Dok uništavaju »višak« onoga što je zemlja rodila i marne ruke spremile, dotle istog dana na desetine tisuća ljudi umire od gladi samo zato što im nitko nije dao taj »višak« zlatnoga žita da i oni danas barem jednom jedu. Kakova nakaradna ekonomija i kako nepravедno čovječanstvo koje s jedne strane da sačuva bogatstvo bogatih uništava godišnje milijune ljudi gladu, mjesto da taj stvarni višak jednostavno dopremi ili pokloni onima koji su gladni. Jasno da Isusova riječ u ovom kontekstu ima posve drugo značenje nego onda na Judejskim obroncima, kada govori »Dajte im vi jesti«. Kakovu tu civilizaciju živimo? Civilizaciju smrti. Nije to smrt samo biološkim izumiranjem, nego itekako smrt socijalnom nepravdom prema braći ljudima samo zato što su rođeni na nekom drugom mjestu i u nekim drugim okol-

nostima i što ih ne vidimo pored sebe kao braću. Evanđelista Matej je zapisao da je Isusu bilo žao mnoštva. Bili su umorni i iscrpljeni i stoga je naredio apostolima: »Dajte im vi jesti«. Taj isti Isus i sada posve jasno stoji na strani obespravljenih, siromašnih, gladnih, umornih, a nama dovikuje: dajte im vi jesti! Crkva pokušava taj Isusov poziv ispuniti i stalno podsjeća moćnike ovoga svijeta u svojoj socijalnoj nauci da vode brigu sa gladnima i siromasima – braćom i sestrama – ove naše »zajedničke kuće«. Međutim, vidimo što se događa.

STANI U RED S DVANAESTORICOM: Može netko na ovo razmišljanje rezonirati: što se to mene tiče. U toj napasti sam bio i ja, ali sam shvatio da Isusova rečenica »Dajte im vi jesti« nije samo onda i za onda kazano. Ona i danas obvezuje na bratsku ljubav jer ne mora čovjek biti gladan samo kruha pa da bude nesretan. Može biti gladan i pažnje i ljubavi i u nekoj drugoj potrebi i ja kao vjernik ne mogu u toj situaciji prečuti Isusovu zapovijed »Dajte im vi jesti«. Ja moram stati u službu ljubavi prema bližnjemu koji je nečega gladan i vjerovati da će Isus moje skromne mogućnosti i sposobnosti koje ulažem obilno blagosloviti i umnožiti, te će iza moga angažmana u službi bližnjima još ostati »dvanaest košarica« onoga što je preostalo od Isusovog umnažanja. Zašto ne vjerujemo u svoj poziv i svoje poslanje danas među nama? Treba pokupiti to silno blago što nam je Bog darovao umnažajući zemaljska dobra da bi se uvjerali da nema Boga koji ne voli čovjeka i da nema Providnosti koje ne vodi brigu o čovjeku i da nema tragedije ako Isus ima Dvanaestoricu koji će podijeliti i nahraniti ono što On umnaža i čime blagoslivlja ovozemaljska dobra. Stani u red s Dvanaesticom i posluži one koji su gladni vjerujući da tvoj dar srca i ruku Bog obilno umnaža!

Piše:
Alojzije Stantić

Od zemunice do salaša (XVIII. dio)

Mašine i vučni sermaj u Bešlićevom majuru

Gazdi majura se isplatilo da drži svoje majstore jel su friško opravili šta je tribalo, sermaj i sitne ručne i vučne mašine nisu morali nosit majstoru, jel mu je radionica bila na mistu di su hasnirali sermaj

U drugoj polovici XIX. vika fabrikanti su počeli praviti zemljodilcima kojekeke mašine, većinom vučne zapregom. Na prikritnici vikova za velike gazde pravili su vučne plugove, najviše klateče, s kojima su orali nuz pomoć dva kazana (parna mašina) el saugasa (motor kojeg je tiro /pogonio/ gas od drvenog uglja, čutaka i sl.). Posli Prvog svetskog rata su sve više fabrika počeli na veliko pravit traktore, zemljodilci su ji rado privatili najprija rad oranja, a bili su u vršidbi daleko podesniji od kazana el saugasa.

Lazo Bešlić je imo parne kazan i saugas s klatečim plugom, kazan s kaslom, a po Aninom pripovijanju posli je kupio dva traktora HSCS s plugovima, a za njima i vučne kosačice i samovezačice, sijalice za žito i druge zaprežne zemljodilске mašine koje su u to vrime prodavali u Sridnjoj Evropi. Milenko Beljanski spominje kako je Lazo pripovido da je 1926. godine kupio traktor »Forzon« (Fordson) i da je to bio prvi u ovom dilu Bačke. Izgleda da je Lazo ovaj traktor kupio u Subatici, od firme »Geza Klein & Söhne – Technische Abteilung« koja je od 1925. godine zastupala i firmu: »Ford«, »Fordson« i »Lincoln«, a prodavali su traktore, automobile i teretna vozila.

MAJSTORI KOMENCIJAŠI: Za mašine i sermaj je imo obaško napravljene šupe i na jednom mistu radionicu di su pogođeni majstori komencijaši: kovač, kolar i sarač (zanatnik koji je šio i održavo konjsku ormu (opremu za vuču), a mašinbravar (zanatnik koji je održavo kojekeke zemljodilске mašine) je radio u zgradi di je bio generator za struju.

Gazdi majura se isplatilo da drži svoje majstore jel su friško opravili šta je tribalo, sermaj i sitne ručne i vučne mašine nisu morali nosit majstoru, jel mu je radionica bila na mistu di su hasnirali sermaj. Imat svog majstora je i utom pridnost jel čim na sermaju spaze makar kaku malu falingu nju oma otklone da ne bude veća. Kad majstori komencijaši nisu imali posla na održavanju sermaja radili su drugi poso na majuru, a zimi su pritresali (pregledali i otklanjaljali moguć kvar) na sermaju i sitnim

mašinama, tako da su spremni dočekali njevo hasniranje od ranog prolića do kasne jeseni.

POSILA ZA SVAKOG: Ovo je osobito bilo važno na održavanju konjske orme (kožna oprema za vuču) koja se friško parala rad istrulog kudelnog konca kojim je sašivena, koja od znoja konja friško istrune.

U majuru s tušta parasnički kola na njima često pukne po nika panta (okov drvenog dila), el na vrime triba prominit istrulu špicu, el naplotak (drveni dilovi) točka, da se ne satare (pukne) pod teretom. To je bio poso bognara (kolara) i kovača.

Potkivanje konja

Di je bilo toliko radni konja, pa i para-deša, koji su često vaćali (uprezali) u ormu često je tribalo orizivat kopite, prominit potkovicu, a to je kovač časom obavio, hjel je košara (staja samo za konje) bila nuz radionicu. Kovač je sam iskivo potkovicu, pa je i to bio manji trošak, jel je gazda majura kupio samo gvožđe.

Mašinbravar je radio na održavanju vučni mašina, posli hasniranja najviše je vrimenta provo dok je pritreso kojekeke plugove, rasprco (rastavio) samovezačice, traktore i kaslu (vršalicu), jel je na njima tušta dilova koji se okreću i žuljadu jedan od drugog pa ji često triba opraviti, zaminit.

U to vrime majstori su često opravljali kvarove na mašinama, a samo su u krajnjoj nuždi kupovali nov dio. Ko na priliku u motoru traktora na radilici i klipnjači (radni dilovi motora), u kaslama su ležajevi bili klizni, koje izlivali iz bilog metala, tuširanjem (ručnim struganjem) podesili na dobro naleganje je vrimenski dugačko, jel je to pipljiv poso.

* * * * *

Subatica je najbliža Šari, mistu Lazinog majura, zato je ode i bila najpovoljnija cina. Traktori »Fordson« su u to vrime u ovom kraju bili zdravo ritki, najviše rad colovske, a ne milimitarske mire. Evropljani su hasni-

rali milimetarsku miru na šrofovima, kotrljajućim ležajevima i sl., pa su se po tom bili drugačije mire na dilovima, na priliku: navoj na šrofovima (zavrtnjima) colovski Witworth i milimetarski korak nisu isti, pa maticu jednog ne mož navrtiti na drugi i sl. Manu te razlike je cigurno friško uočio i Lazo, jel je posli kupio traktor HSCS, koje su pravili u Budimpešti, a nji su nuz ni-mački »Lanz Bulldog« i »Deutz« najviše kupovali u ovom kraju. Nuz to Fordson je imo petrolinski motor, a HSCS poludizel, pa je i ogriv (gorivo) za njeg bilo jeptinije, HSCS motori su bili prostiji i lakši za održavanje, itd. ■

Priča o Hrvatima – 19. stoljeće (59.)

Hrvatski narodni preporod

Sudionici Hrvatskoga narodnoga preporoda bili su mladi ljudi. Kada su počele izlaziti »Novine Horvatzke« Ljudevit Gaj je imao tek 26 godine. I Gajevi su istomišljenici bili mladići, primjerice Stanko Vraz je imao 24 godine, Ljudevit Vukotinović 22, Demetrije Demetar 26 itd. Prisjeti se uspona mlade građanske inteligencije u Europi. Istraži u ovoj lekciji njihove ideje, prati promjene i razmišljaj koliko će one utjecati na buduće naraštaje.

Piše: Zdenko Samaržija

Da bi ubrzali stvaranje narodnoga jedinstva, preporoditelji su se nazvali ilircima, a njihov je pokret poznat i pod nazivom ilirski pokret – ilirskim imenom nastojalo se premostiti jezične, vjerske i pokrajinske razlike

JAVNA GLASILA: Svjestan da će tiska - njem novina upoznati veći broj ljudi s idejama i ciljevima narodnoga preporoda, Ljudevit Gaj je 1835. godine u Zagrebu pokrenuo Novine Horvatzke s književnim prilogom Daniczom Horvatzkom, Slavon-

zkom y Dalmatinzkom. Isprva su novine, koje su izlazile srijedom i subotom, izlazile su na kajkavskom narječju, a početkom 1836. godine novine mijenjaju ime u Ilirske narodne novine, a kulturni se prilog naziva Danica Ilirska, i od tada izlaze na štokavskom narječju. Novine su objavljivale i vijesti iz svih hrvatskih zemalja te prenosi - le najvažnije političke komentare njemačkih, francuskih, austrijskih i mađarskih novina. U Danici su objavljene mnoge poznate pjesme hrvatskih preporoditelja: u desetom broju objavljena je pjesma Antuna Mihanovića Hrvatska domovina, današnja hrvatska himna Lijepa naša domovina, koju je uglazbio Josip Runjanin.

Osim pomoću novina, preporodne su se ideje širile u čitaonicama, koje su osnovane u Varaždinu, Karlovcu i Zagrebu. Okupljeni ilirci raspravljali su o kulturnim i političkim temama, razgovarali o pomaganju

nadarenih studenata, veličali hrvatsku prošlost, pjevali, recitali i pripremali kazališne komade.

NACIONALNE USTANOVE:Osnovane su i mnoge kulturne ustanove. Matica ilirska osnovana je 1842. godine s ciljem izdavanja knjiga na hrvatskome jeziku. Osnovan je i Narodni muzej, Gospodarsko društvo iz kojeg će se razviti gospodarska komora, te Prva hrvatska štedionica.

Buđenje nacionalne svijesti snažno se odrazilo i na mnogim područjima umjetničkog stvaranja. Godine 1840. izvedena je prva kazališna predstava na hrvatskom jeziku – Juran i Sofija ili Turci pod Siskom, autora Ivana Kukuljevića. Među skladateljima najznačajniji je Vatroslav Lisinski, čija je opera Ljubav i zloba (prva na hrvatskome jeziku) premijerno izvedena 1846. godine.

Preporoditelji pod pseudonimima

I prije Gajevih novina u Zagrebu su se tiskali tjednici pa i dnevne novine: dana 3. lipnja 1789. godine izašao je Zagrebu prvi broj njemačkih novina Kroatischer Korrespondent; premda su izlazile na njemačkome jeziku nastojale su skupiti svježje i točne informacije iz Hrvatske, Slavonije i Vojne krajine.

Neki su preporoditelji stvarali pod pseudonimima, želeći da njihova imena zvuče »hrvatskije«. Tako je primjerice pravo ime i prezime Vatroslava Lisinskog Ignacije Fuchs; Ljudevit Vukotinović pravim se imenom zvao Lajoš Farkaš, a Stanko Vraz Jakob Frass.

U Osijeku je 1840. godine osnovano dioničko društvo s ciljem gradnje kanala Drava – Dunav – Sava; iste je godine u Daruvaru proradila pivovara, a u Zvečevu pokraj Požege otvorena je tvornica stakla.

Širenju preporodnih ideja u Dalmaciji pridonijet će i putovanja Ljudevita Gaja, koji je u svibnju i lipnju 1841. godine posjetio Zadar, Šibenik, Split, Hvar, Korčulu, Dubrovnik i Kotor.

Godine 1840. objavljen je prvi svezak Dalmatinske flore, kapitalnoga djela Šibenčanina Roberta de Visianija.

Ambroz Vranyczany je 1840. godine osnovao u Sisku Savsko-kupsko parobrodarsko društvo; prvi parobrod Sloga došao je iz Beča 1844. godine.

Aktivnosti Folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo«

Vrijeme gostovanja i nastupa

Žednička folklorna skupina Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« gostovat će u Mađarskoj 5. 6. i 7. kolovoza u gradu Zamaradi na jezeru Balaton, gdje će održati dva cjelovječerna koncerta u sklopu turističke ponude toga grada. Na put će krenuti 48 djece u dobi između 6 i 14 godina s umjetničkim voditeljem Folklornog odjela Centra *Davorom Dulićem*. Mlađa i starija žednička folklorna skupina predstaviti će se u Mađarskoj s plesovima bunjevačkih Hrvata, kao i s plesovima Slavonije i Međimurja.

Prema riječima Davora Dulića, od 1. kolovoza otpočele su intenzivne pripreme Folklornog odjela za nastup na gostovanju u Mađarskoj, kao i za nastup u programu »Dužijance 2005.«. Sve folklorne grupe Centra se pripremaju za sudjelovanje u svečanoj povorci 14. kolovoza na centralnoj manifestaciji Dužijance, a za nastup na folklornoj večeri u centru Subotice priprema se prvi folklorni ansambl Centra.

Nakon nastupa u sklopu programa »Dužijance 2005.«, planira se put na Cipar, gdje će u gradu Lefkosiji Folklorni odjel HKC

»Bunjevačko kolo« nastupiti na Međunarodnom folklornom festivalu, a kako je dvorana za probe u tijeku ljeta obnovljena, probe nesmetano teku.

Z. S.

Završen filmski festival u Motovunu

Propeler Motovuna pripao rumunjskom filmu

Rumunjski film »Smrt gospodina Lazareskua« *Christija Puiu*a trijumfovao je na sedmom Motovun film festivalu (MFF), na kojem je osvojio nagradu Propeler za najbolji film, kao i nagradu Amnesty Internationala za najbolje ostvarenje na temu ljudskih prava.

Nagrada FIPRESCI dodijeljena je danskom filmu »Dan i noć« *Simona Stahoa*, a nagrada za najbolji film u regionalnom progra-

mu »Od A do A« akcijskoj komediji »Balk-kan-kan« makedonskog redatelja *Darka Mitevskog*, koja kroz odnos braće govori o balkanskom kriminalnom podzemlju. Taj film u makedonsko-talijanskoj produkciji, okupio je internacionalnu glumačku ekipu u kojoj su i *Vlado Jovanovski*, *Adolfo Mardota*, *Zvezda Angelovska*, *Branko Djurić*, *Seka Sablić*, *Antonela Troiz*, *Toni Mihajlovski*, *Nikola Kojo*, *Dejan Aćimović*, *Petar Božović*, *Miodrag Krivokapić*... »Bal-kan-kan« prikazan je i na proteklom 12. Međunarodnom filmskom festivalu na Paliću, na kojem je glavnu nagradu također osvojio film »Smrt gospodina Lazareskua«.

Pobjednik programa online kratkih filmova je »7.35 ujutro« *Ignacija Vigalonda* iz Španije, dok je specijalno priznanje žirija dodijeljeno ostvarenjima »Poslije kiše« *Dušana Giligorova* iz Rusije i »Jedan dobar dan«, čiji je redatelj *Per Hanefjord* iz Švedske. Tročlani žiri Motovun online programa činili su redatelji *Stefan Arsenijević* iz Beograda, *Nenad Puhovski* iz Zagreba i *Benjamin Filipović* iz Sarajeva.

Nagradu publike koja je filmove ocjenjivala putem VIP. sms poruka ponio je film »Moja ljetna ljubav« *Pawela Pawlikowskog*.

Dužijanca u Đurđinu

U nedjelju 7. kolovoza u Đurđinu održat će se ovogodišnja proslava Dužijance. Sveta misa zahvalnica bit će slušana u crkvi sv. Josipa Radnika u 10 sati.

Dvije nagrade za kratki film »Bubuš«

Na ovogodišnjem festivalu amaterskog filma »Žisel« koji se po 35. puta održava u Omoljici, film *Ivana Ivkovića Ivandekića* »Bubuš« je osvojio dvije nagrade. Riječ je o nagradama za najbolju žensku ulogu »Zlatni prsten« koju je dobila *Tanja Dulić* i na gradi za najbolju kameru koja je pripala *Zvonimiru Sudareviću*.

Ištvančićevo »Izgubljeno blago« pozvano na festival u SAD

Dokumentarni film »Izgubljeno blago« redatelja *Branka Ištvančića* uvršten u selekciju za nagrade Roma International Film Festivala koji se održava od 8. do 11. rujna 2005. u SAD-u. Film koji je nastao ove godine u produkciji Dokumentarnog pro-

grama HRT-a predstavlja, kako je navedeno u priopćenju ove nacionalne medijske kuće, poetski dokumentarac koji ljudsko trajanje čini neponovljivo i neoponašljivo čudesnim.

Novi broj »Klasja naših ravni«

Novi broj časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni« donosi dio izbora iz knjige *Balinta Vujkova* koja će biti tiskana do kraja godine kao i radove pročitane na tribini posvećenoj njegovom radu i djelu koja je održana prošle godine u Zagrebu, a koje potpisuju *Lazar Merković* i *Milovan Miković*. Također, možete pročitati radove *Sanje Vulić* i *Nevenke Nekić* s nedavne promocije djela *Lazara Franciskovića* u Zagrebu kao i tematske radove izložene na 52. književnoj koloniji u Kanjiži autora *Jasne Melvinger*, *Petka Vojnića Purčara*, *Zvonka Sarića* i *Milovana Mikovića*. U dijelu časopisa rezerviranom za znanost o povijesti Hrvata Dalmatina i Bunjevaca u Segedinu piše *Đuro Vidmarović*, dok o obilježavanju tisućugodišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici govori tekst *Stevana Mačkovića*. Prikaz slikarskog stvaralaštva *Cilike Dulić Kasibe*, čije su se slike našle na omotnici časopisa, napisala je *Olga Šram*, a u novom broju našle su se i pjesme *Remiđe Sošića*, *Roberta G. Tillyja* i *Dejana Ušumovića*, kao i kratke priče *Milivoja Prčića* i *Jasne Ivančić*.

Međunarodni glazbeni festival u Kotoru

Međunarodni glazbeni festival pod nazivom »Kotor Art«, održava će se u ovom bokeljskom gradu od 1. do 15. kolovoza. Festival je otvoren na otoku Gospa od Škrpjela, zajedničkim koncertom Vojvođanskih simfoničara, Splitskog komornog orkestra i Komornog orkestra »Kotor Arta«.

Koncert tri ansambla iz Srbije, Hrvatske i Crne Gore, a pod dirigentskom palicom *Berislava Skenderovića*, simbolizira pomirenje, razumijevanje i poštovanje, saopštio je umjetnički ravnatelj festivala *Ratimir Martinović*. Tri ansambla izvjala su svite iz »Glazbe na vodi« i »Glazbe za vatromet«, koje je napisao velikan klasične glazbe *Georg Friedrich Händl*.

Ovogodišnji »Kotor Art« podjeljen je u četiri segmenta koje čine glazbeni seminari, nastupi orkestara, koncertna sezona i festival zbornog pjevanja, a koji se održavaju na različitim lokacijama u Kotoru.

Koncert braće Lanz u Subotici

Večeras, 5. kolovoza, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici, s početkom u 20 sati održat će se klavirski koncert braće i *Frederica Lanz*, a, iz Francuske. Finale koncerta je zamišljeno kao »Klavirski koncert za četiri ruke«, gde će dva brata udružiti snage na jednom klaviru. Koncert je dio programa Umjetničke kolonije »Format C«, koja se održava u Etno kampu pokraj Palića.

Anastacia u Puli

U sklopu glazbeno-scenskog Histria festivala, u ponedjeljak 2. kolovoza koncert u pulskoj Areni održala je poznata američka pjevačica *Anastacia*. Pjevačica, skladateljica, producentica i plesačica *Anastacia* gostovala je u Puli pred više od 8000 gledatelja u sklopu europske ljetne turneje »Anastacia – The Encore Tour«.

Josip Ago Skenderović, akademski slikar

Umjetnost se i dalje uspješno razvija

*Moj izbor za rad u atelieru Williama Haytera bio je sasvim svjestan, budući da je on tvorac moderne grafike u boji * Ago je deminutiv od Augustin, a to je ime koje se provlači kroz skoro sve kulture i civilizacije * Umjetnost je intervencija čovjeka u prirodi, ali samo ona u pozitivnom smislu*

Razgovor vodio: Davor Bašić Palković

Kao i u nekoliko posljednjih godina, i ovog ljeta Josip Ago Skenderović svoj godišnji odmor provodi u rodnom kraju. Stigao je iz Pariza, gdje već skoro tri decenija živi i stvara. Ove godine po prvi puta boravi u privremenom atelieru u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo« u zgradi ljubitelja umjetnosti pokojnog dr. Vinka Perčića, gdje stvara, pripremajući se za svoju prvu (da, dobro ste razumjeli) samostalnu izložbu u Subotici.

► **Kada se u Vama javila sklonost prema likovnoj umjetnosti, tj. kako je sve počelo?**

Još kao mali, boraveći na salašu u Tavan-kutu, upoznao sam jednog slikara za koga mislim da je dolazio iz Vinkovaca i koji je slikao u blizini salaša moje majke ili bake kod Dadine bare. Imao je štafelaj, paletu, uljane boje i kad sam vidio kako on to radi zaista me se dojmilo. Ubrzo sam uspio nabaviti boje, pa čak i uljane. Kroz osnovnu školu sam se sve više opredjeljivao za slikarstvo te sam se upisao na likovnu sekciju u okviru društva »Matija Gubec«, koju je vodio Stipan Šabić. On me je intenzivnije zainteresirao za likovnu umjetnost. Radio sam slike i crteže, pa čak i vajao i vrlo brzo se

usmjeravao k prijamnom ispitu koji sam položio na srednjoj umjetničkoj školi u Novom Sadu.

► **Nakon završene Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, odlazite u Pariz...**

Nakon svršetka studija uposlio sam se u Zavodu za zaštitu spomenika Hrvatske gdje sam radio izvjesno vrijeme, tijekom jeseni 1978. To mi je bilo zanimljivo iskustvo, iako je posao bio naporan jer smo puno radili izvan Zagreba, primjerice, na restauraciji svodova Hrvatskog narodnog kazališta u Rijeci. Već pri kraju Akademije prijavio sam se na natječaj Ministarstva kulture za studij u inozemstvu. Pošto sam volio francuski jezik, a prije i tijekom studija već boravio u Parizu, odlučio sam se prijaviti na natječaj za stipendiju u Francuskoj. Dogodilo se da sam dobio stipendiju, zajedno sa slikarem Ivanom Stančićem. Stipendiju sam dobio za ukupno 12 mjeseci školovanja. Prvo sam se obučavao u »Atelieru 17« kod Williama Haytera, gdje sam kasnije ostao raditi tri godine, a kao redoviti postdiplomac sam primljen na Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts u Parizu.

► **U kom se smjeru kretao Vaš profesionalni put nakon svršetka specijalističkog studija?**

Poslije Akademije u Parizu počeo sam raditi kao slobodni likovni umjetnik. Pošto nisam želio slikati portrete turista ili što drugo na Montmartru, nastojao sam osigurati egzistenciju radeći različite poslove. Bivio sam se primijenjenom umjetnošću, tj. dizajnirao razne kataloge, publikacije, naljepnice... Predavao sam i u jednoj privatnoj srednjoj umjetničkoj školi u Parizu. Jedno vrijeme sam čak radio i kao statista u filmovima, što mi se svidjelo, jer sam na taj

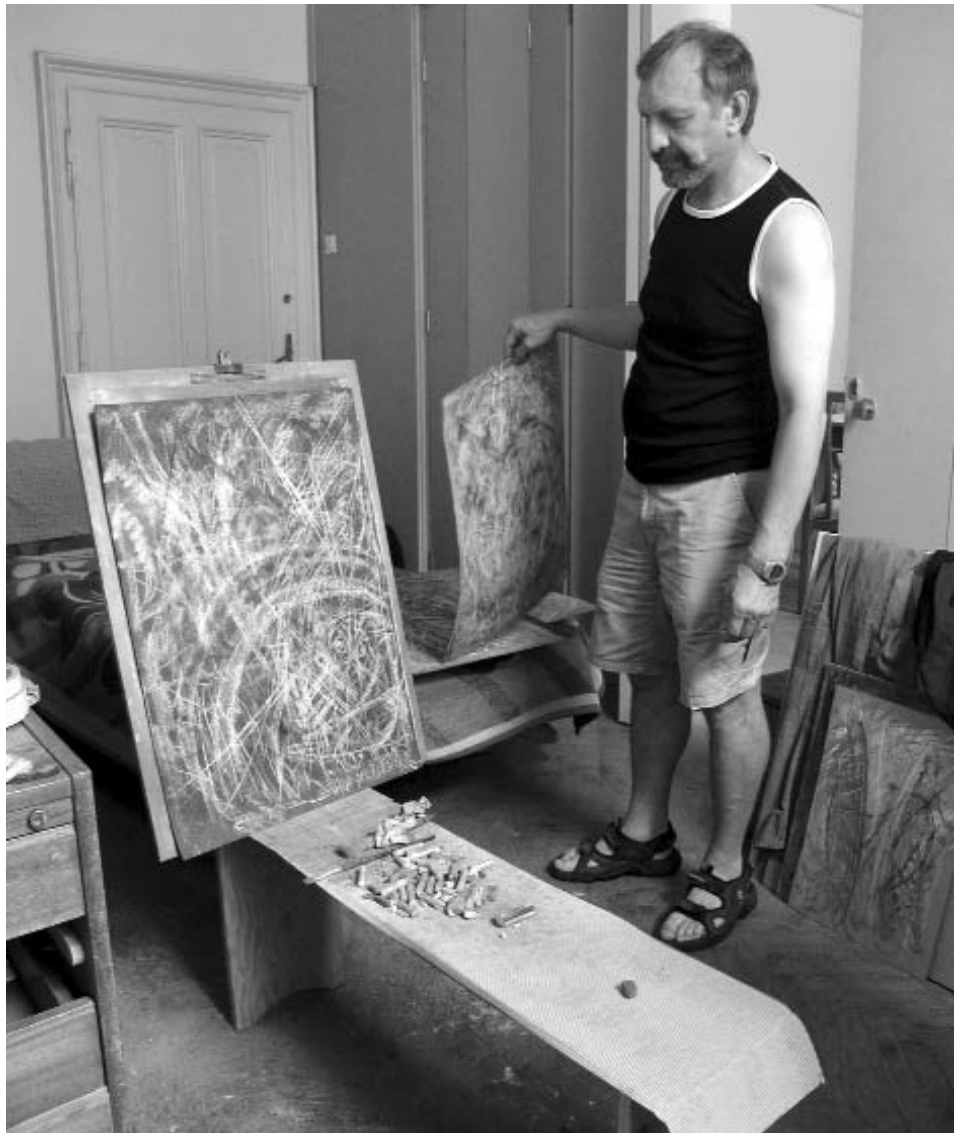
način dobio mogućnost upoznati se s filmskom umjetnošću. Zbog toga sam i prihvatio ovaj posao i mogu reći da je bilo vrlo interesantno iskustvo. Vremenom sam postao član francuske nacionalne asocijacije glumca. Jednoga dana su me pozvali da statiram u filmu koji je režirao *Bruno Nuytten* koji opisuje živote i odnos kipara *Augusta Rodina* i *Camille Claudel*, a koje su glumili *Gerard Depardieu* i *Isabelle Adjani*. Inače, ovaj film je dobio »Zlatnog medvjeda« u Berlinu, a bio je i nominiran za Oskara. Kada je počelo snimanje shvatio sam, da u toliko brojnoj ekipi nije bilo lako dobiti mogućnost za sudjelovanje u ovom filmu, s obzirom da je na castingu bilo preko tisuću kandidata. Na kraju snimanja imao sam toliko sati rada na filmu da sam mogao dobiti status glumca. Međutim, u međuvremenu je u Francuskoj, nakon rata u Golfskom zaljevu, došlo do krize u kinematografiji i umjetnosti uopće. Posebice u domeni statusa slobodnih umjetnika. Kada sam shvatio, da ću morati naći neko trajnije uposlenje, upisao sam se na školu za dizajn, jer sa stranom diplomom nije bilo lako naći posao. Specijalizirao sam infografiju i multimedije na Centre de Formation aux Arts Graphiques 1998. godine. Ova diploma mi je osigurala da mogu početi raditi u sustavu francuskog nacionalnog školstva. Tako da od 1999. radim kao profesor umjetnosti u školama pri Versajskom regiju.

► **Ipak, slikarstvo je bilo i ostalo Vaš poziv?**

Naravno. Iako je ova opcija s radom na filmu uz, naravno, bavljenje slikarstvom, mogla biti vrlo dobra. Poznati su primjeri slikara u Francuskoj ili Americi, koji su egzistirali, radeći istodobno ova dva posla. Posao na filmu vam ostavlja dosta prostora za slikarstvo, što je idealno za našu struku.

► **Kažite nam nešto više o Vašem slikarskom izričaju?**

Moj izbor za rad u atelieru Williama Haytera bio je sasvim svjestan, budući da je on tvorac moderne grafike u boji, poznat i po autentičnoj tehnici. Još sam tijekom studija kod *Ante Kuduza* bio upućivan na grafičarski rad *Haytera* i *Friedlandera*, koji su u to vrijeme važili za jedne od napoznatijih svjetskih grafičara. Klasa *Ante Kuduza* je bila vrlo fleksibilno orijentirana tako da smo bili u mogućnosti baviti se osobnim istraživanjima u domenama koje su nas

interesirale. Nas troje je iz te klase otišlo u Pariz – *Davor Vrankić*, *Mirna Krešić* i ja, koji sam u tom smislu prvi »probio led«. Moje opredjeljenje u likovnom traženju oduvijek je bila apstrakcija, nefigurativno izražavanje. U tom smislu sam se interesirao i ubrzo već za vrijeme Akademije počeo napuštati rad po modelu.

► **Koja su Vas imena iz povijesti likovnih umjetnosti najviše fascinirala i inspirirala?**

Ona su vezana za gestualni rukopis – apstraktni ekspresionizam i lirski odraženu ekspresiju u kojima sam nastavio svoja likovna traženja. Tu me najviše inspirirala američka škola koju je također Hayter utemeljio, a predvođena imenima poput *Jacksona Pollocka* i *Willema De Koonin*ga. Od drugih umjetnika kao uzori su prisutni *Man Ray*, *Max Ernst* u domeni frotagea u kome sam se i ja tražio, a na dam se, i došao do svoje tehnike, sve kao rezultat kombinacije iskustava u grafici i

slikarstvu. Naravno, važno je ne samo kopirati i podražavati takva rješenja, već na osnovi učenja i istraživanja stvarati jedan svoj profil.

► **Koliko Vam je u domeni karijere značio boravak u Hayterovom atelieru?**

Kao suradnik ove majstorske radionice vrlo brzo sam počeo izlagati. Ta radionica je bila odlična preporuka svugdje u svijetu. To je bio jedan vrlo plodan izlagački period, sudjelovao sam na skupnim izložbama u Sao Paulu, Stuttgartu, New Yorku i Parizu. Izlagao sam zajedno s imenima kakva su *Henry Göetz*, već spomenuti *Friendlander*, *Likata*, *Plattiel*...

Također, nakon dvije nagrade za grafiku 1987. pozvali su me u umjetničku skupinu »Formes et vies«, gdje sam bio najmlađi član ove skupine, koju je formirala *Hermin Chastenet*, supruga *Vitalisa Crosa*, koji je bio ministar za komunikacije i kulturu u *De Golleovoj* vladi. Sku-

pina je osnovana pod patronatom *Le Courbisiera* i *Fernanda Legera*, a među članovima bili su *Mandenville*, *Ricardo Lica*, *Alexandre Istrati*. »Formes et vies« se bavila estetsko-urbanom koncepcijom, dakle odnosom umjetničkih intervencija u urbanističkom sustavu. Velika mi je čast bilo

ne izložbe u svom gradu. Inače ja sam i poslije srednje škole otišao u Pariz s namjerom da tamo nastavim školovanje. Izdržavao sam se radeći niz različitih poslova u građevini, u industriji tekstilne konfekcije... To je bilo izuzetno na-

mojih bliskih rođaka se zvao Ago i to mi je na neki način bila i inspiracija. Ago je deminutiv od Augustin, a to je ime koje se provlači kroz skoro sve kulture i civilizacije.

► Da li ste upoznati s aktualnom subotičkom likovnom scenom?

Ja dolazim ovdje preko ljeta kada nema puno likovnih dešavanja. Tu i tamo pogledam poneki katalog izložbe, ali moram priznati da nisam baš najbolje upućen u ovdašnje likovne prilike u tom smislu.

► Kao pedagog što biste poručili mladima koji bi se željeli baviti likovnom umjetnošću?

Smatram da čovjek u životu treba raditi ono što iskreno voli i za što ima predispoziciju, zato što na takav način može dati svoj maksimum. Međutim, živimo u jednom potrošačkom društvu i isto je toliko bitno da čovjek bude u stanju riješiti egzistencijalnu situaciju za sebe i svoju obitelj. Ono što bih poručio mladima je – da budu istrajni u svom radu, pa ako su stvarno kvalitetni, onda će i ta kvaliteta isplivati na površinu. Jedino moram priznati po svom iskustvu i po iskustvima mnogih umjetnika, čije biografije su poznate u povijesti umjetnosti, da je put umjetnika često trnovit, ne prolazi se samo kroz drvored ruža. Vrlo se često mi nasučemo na to trnje i to može biti veoma bolno i za umjetnika i za njegovoo-kruženje. Zato je važno da se svatko izbori za svoje mjesto. Poznato je kako je kroz Pariz prošlo mnogo umjetnika, ali su se mnogi tamo »izgubili«, primjerice poput *Josipa Račića*. Pariz je za umjetnike jedan enormni žrvanj koji melje. Iako je u početku slikovit, kada se umjetnik tamo uglibi, ubrzo počinje i sam to da osjeća.

► Kao, možemo slobodno reći Parizanin, kako danas doživljavate ovaj grad?

Pariz uspijeva i danas održati poznate epitete grada svjetlosti, grada vječnosti, grada mladih... Iako se mnogo toga promijenilo s ovim informatičkim dobom i mogućnostima, on i dalje ostaje jedna od najznačajnijih meka umjetnosti u Europi, pokraj Londona i Berlina, gdje se ima što pokazati i vidjeti.

► Koliko je bitna sveza između umjetnosti i novca, odnosno društvenog standarda i financijskih mogućnosti umjetnika?

Ta sveza je bitna da bi se čovjek mogao maksimalno izražavati, utoliko više što

postati članom ove povijesne grupe koja je svoje članove birala po svojim umjetničkim i humanističkim kvalitetama.

► Vrlo ste malo izlagali na prostorima bivše Jugoslavije, a u Subotici, recimo, niste imali nijednu samostalnu izložbu! Koji su razlozi tome?

Nakon studija u Zagrebu 1978. imao sam jednu zajedničku izložbu s *Istvánom Szájkom* na paličkoj Velikoj terasi. Poslije te izložbe sam shvatio da ne mogu puno očekivati od ovdašnjih kulturnih prilika. Nije mi isprva bilo jasno o čemu se radi, iako se to naslućivalo. Nedavno mi je dato do znanja da iz političkih razloga, veoma tendencioznih tadašnjih autoriteta, nisam imao omogućen prostor za izložbu u samom gradu u kom sam rođen. Umjetnici, koji su samo par godina stariji od mene, imali su svoje samostalne izložbe, što su i zaslužili i što je običaj u cijelome svijetu. Ja takvu priliku nisam dobio. Taj raskorak poput obrnute, naopake Esherovske perspektive me je vratio 27 godina unatrag, jer će moja samostalna izložba tek sada biti realizirana u Subotici.

► Ali Vi ste svakako planirali otići u Pariz, takve prilike Vas nisu izravno natjerale da to učinite?

Da, ali bilo bi prijatnije otići poslije jed-

nalnom smislu ne bih mogao u normalnim okvirima riješiti to pitanje, vratio sam se.

► Poslije gotovo tri desetljeća subotička publika će moći vidjeti Vašu prvu samostalnu izložbu. Što se priprema i koja će biti njezina koncepcija?

Izložba se priprema za jesen u galeriji Likovnog susreta. To će biti svojevrsna retrospektiva, prikazat ćemo jednu panoramu kroz period od početaka mog profesionalnog bavljenja likovnom umjetnošću do danas – period, koji, nažalost, i nije toliko mali. (smijeh)

► Dok trenutačno boravite i stvarate ovdje u Subotici, čime ste zaokupirani glede tehnike i teme radova?

Sada radim radove u pastelu, a imam i projekte u akriliku. To je nastavak rada iz Pariza, ove dvije tehnike su one u kojima trenutačno radim.

► Vaš umjetnički pseudonim je Ago. Kako je on nastao što on predstavlja?

To je pseudonim koga sam osobno odabrao jer smatram da čovjek i u toj dome-ni može dati svoj prilog. Nastao je na početku moje profesionalne karijere. Mnogi umjetnici su radili pod pseudonima poput *Le Courbisiera*, *Picassa* i to je stalno prisutno u umjetnosti. Jedan od

mora imati sav materijal koji puno košta. Novac je bitan i za mogućnost plasiranja vašeg djela, na taj način imate pristup galerijama i institucijama koje se bave ovakvim poslovima. U Americi, navodno, to može biti još drugačije, jer su tamo gospodarske prilike bolje što uvjetuje razvijenije tržište.

► **Od prošle godine ste predsjednik AMCA-e (Almae Matrice Croaticum Almini). Čime se udruga bavi?**

Riječ je o udruzi bivših studenata hrvatskih sveučilišta, ali i sveučilišta diljem svijeta, koji su podrijetlom Hrvati. Mi okupljamo intelektualnu elitu Hrvata koji žive u Francuskoj. To je asocijacija kulturnog karaktera i organiziramo manifestacije toga tipa. U tom kontekstu prije nekoliko godina smo inicirali i organizirali izložbu hrvatske suvremene umjetnosti u vrlo interesantnom prostoru Općine 6. arrondissementa u Parizu. Jednu polovicu te izložbe činili su radovi umjetnika iz Hrvatske, a drugu umjetnika hrvatskog podrijetla koji žive u Francuskoj. Pokraj izložbi organiziramo i književne večeri, koncerte...

► **Da li pratite dešavanja u suvremenoj hrvatskoj umjetnosti?**

Da, uglavnom preko časopisa za umjetnost i kulturu. Periodično i odlazim kada na licu mjesta dobivam uvid u tamošnja zbivanja.

► **Kakvo je Vaše mišljenje o suvremenoj umjetnosti i kako vidite njezinu budućnost?**

Svi pravci su mogući, svako može odabrati svoj domen ekspresije. Prisutna je i figuracija i apstrakcija, video radovi, instalacije, performansi, digitalna umjetnost.... Ja sam ostao vjeran tradicionalnijem prikazu umjetnosti, ali sam imao iskorake i u stvaranju s računalom, što sam čak i izlagao. Ostajem otvoren prema svim novim formama, sve je pitanje vremena i fizičkog pristupa realizaciji. Mislim da se umjetnost, nasuprot nekim suvremenim teorijama o njezinom gašenju, i dalje razvija. I to uspješno.

► **Povijest umjetnosti, koja stoji iza svakog današnjeg umjetnika, je doista duga. Da li je po Vašem mišljenju danas još uvijek moguće ponuditi ili izreći nešto originalno i novo?**

Mislim da je to moguće. Ako se čovjek iskreno bavi istraživanjem, uvijek se može nešto novo otkriti. To neće biti neka revolucionarna senzacija, poput recimo Marcela Duchampa koji je napravio »otkriće« animirajući i stavljajući potpis

na jedan običan pisoar i tako od njega stvorio novo umjetničko djelo. Međutim, pošto pratim kako se u svijetu razmišlja i govori o suvremenim tendencijama u umjetnosti, smatram da ne treba inzistirati na nekoj posebno originalnoj verziji likovnog izražavanja, jer se kroz sve tehnike i mogućnosti uvijek može napraviti pomak i pritom dati »svoj plus« umjetnosti. Bilo je vrijeme kada su se negirala akademska znanja, tako da danas imamo generacije mladih koji nisu u stanju napraviti studiozniju predstavu iz vanjskog svijeta. To poznajem, budući da radim u pedagogiji. Sada se opet inzistira na jednom tradicionalnom pristupu umjetnosti, opet je bitno »znati raditi«, kako bi Francuzi kazali »Savoir fair«.

► **Koji su Vaši favoriti na svjetskoj likovnoj sceni?**

Ima ih više. To su primjerice *Julian Schnabel* s njegovim oslikanim aplikacijama, zatim umjetnik rumunjskog podrijetla *Christo* koji je obavijao različite objekte, spomenike kulture, čak i planine ili otoke i tako stvorio vrstu nove situacije, te pokazao

da se nešto može iz postojećeg drugačije prikazati i kao takvo proglasiti umjetničkim djelom. Jer umjetnost i jest svaki puta neko novo otkriće.

► **Posljednje pitanje glasi: Što je po Vašem mišljenju umjetnost?**

Umjetnost je intervencija čovjeka u prirodu, ali samo ona u pozitivnom smislu. ■

Ukratko

Josip Skenderović Ago je rođen 1954. godine u Subotici. Niže razrede osnovne škole polazio je u Subotici u OŠ »Đuro Salaj«, a više u tavankutoj OŠ »Matija Gubec«, nakon čega upisuje i završava srednju školu za likovne tehničare u Novom Sadu. Studije umjetnosti započeo je na Fakultetu primijenjenih umjetnosti u Beogradu, da bi nakon godinu dana studij nastavio na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje je 1978. godine diplomirao na odjelu za grafiku u klasi prof. Ante Kuduza. Član je Maison Des Artistes Paris i Hrvatskog društva likovnih umjetnika.

Feljton: Značajni hrvatski skladatelji iz Srijema (5. dio)

Glazbeni doprinos Stanislava Prepreka

*Preprek je posjedovao natprosječnu umjetničku darovitost i bio svestrano naobražen **

*Kao umjetnik-stvaralac, a osobito kao skladatelj, Preprek se najpotpunije oblikovao i osamostalio u malom srijemskom selu Maradiku, gdje je bio učitelj od 1921. do 1926. godine * Njegov se svjetovni glazbeni opus sastoji od jedne simfonije, 4 gudačka kvarteta, 4 solistička instrumentalna djela, preko 300 glasovirskih skladbi, 47 solo-popijevaka, 19 zborova za odrasle i djecu i nekoliko pojedinačnih skladbi različitih sastava*

Piše: Đuro Rajković

Najznačajniji petrovaradinski skladatelj, *Stanislav Preprek*, rodio se 16. travnja 1900. godine u Šidu gdje mu je otac trenutno službovao kao financijski preglednik u tadašnjoj Austro-Ugarskoj monarhiji. Dosad navođeni dan Preprekovog rođenja, 21. travanj, nije točan, jer je do njega došlo greškom koju Preprek nije ispravio. Preprek potječe iz stare petrovaradinske obitelji, podrijetlom iz Moravske. Djed mu je bio vinogradar,

Fotografija Stanislava Prepreka (1900.-1982.) iz 40-te godine života

gradski vijećnik, izvrstan pjevač, a imao je u kući i glasovir. Otac *Matej* bio je zborovoditelj svoje pjevačke družine, od koje je kasnije nastalo pjevačko društvo »Neven«, i orguljaš u crkvi sv. Jurja mč. gdje je tada župnikovao *Ilija Okrugić – Srijemac*. Preprekov stric *Jakob* bio je vojni kapelnik.

Preprek je bio jedino dijete u obitelji. Tri razreda osnovne škole završio je u Čereviću, a četvrti razred u Grabovcima. Nižu realnu gimnaziju u Srijemskoj Mitrovici završio je 1914. godine, a najtežu i najstrožu učiteljsku školu u Hrvatskoj 1918.

godine u Petrinji. Bio je učitelj u Novoj Kapeli, Petrovaradinu, Maradiku i ponovo u Petrovaradinu gdje je 1948. godine prije vrijeme umirovljen zbog slabog vida. Pošto se radilo o glaokomu i kataraktu potpuno je oslijepio 1959. godine.

SKLONOST PREMA GLAZBI: Preprek je posjedovao natprosječnu umjetničku darovitost i bio svestrano naobražen. S roditeljima je sretno proživio djetinjstvo i mladost. Pošto mu je otac bio orguljaš i posjedovao lijep harmonij s užitkom je slušao njegovo sviranje i pjevanje. Svirajući potajno, u očevoj odsutnosti, napjeve koje je od njega čuo, »pronašao« je konačno, na svoje veliko zadovoljstvo, i terce. Na buđenje njegove sklonosti prema glazbi utjecali su i pokusi pjevačkog zbora u Čereviću, kojim je ravnao skladatelj *Franjo Štefanović*. Na pokuse su ga vodili roditelji, članovi toga zbora.

U Srijemskoj Mitrovici ozbiljno je počeo učiti glazbu kod *Petra Strniše*, orguljaša i nastavnika glazbenog odgoja u Nižoj realnoj gimnaziji. Strniša je bio i odličan pijanist. Preprek još nije učio harmoniju, ali je već improvizirao. Harmonije i tonalitete pronalazio je pomalo sam, a pomalo uz pomoć nauke o harmoniji izdanoj u Beču 1816. godine, koja je pripadala njegovom stricu. Ovdje je 1914. godine napisao svoju prvu skladbu za glas i glasovir »Laku noć« i njome započeo svoju skladateljsku djelatnost.

U Učiteljskoj školi u Petrinji glazbu mu je dvije godine predavao *Ivan Talieh*, a zatim *Vladimir Stahuljak*, otac poznate hrvatske glazbene obitelji. Pozajmljujući od prof. Stahuljaka glazbenu literaturu sa djelima *Beethovena*, *Schumanna*, *Chopina*, *Griega*, *Čajkovskog*, *Wagnera* i drugih velikana glazbe, instinktivno je osjećao da je to vrhunac svega što se dotada zbivalo u glazbi i da je tu harmonija glavni nositelj glazbenih misli. U profesorovom đlačkom orkestru Preprek je svirao na harmoniju. Pjevao je i u crkvenom pjevačkom zboru i osobito zavolio gregorijanski koral, najzvišenije crkveno pjevanje. U Petrinji su izvedene i Preprekove rane skladbe: »Bože

živi« za muški zbor, »Nocturno« u Des-duru za glasovir, »Elegična poema« i »Romantična poema« za violončelo i glasovir i »Ave Maria« za glas i orgulje.

UTJECAJI PROFESORA STAHULJAKA: Preprekovoj daljoj samoukoj izobrazbi najviše su koristili privatni satovi glazbe kod prof. Stahuljaka. On je svoga sina *Jurja* i Prepreka dvije godine podučavao u nauci o harmoniji i glazbenim oblicima i to dvaput do tripit tjedno.

Na Prepreka je osobito snažan utisak ostavljalo muziciranje profesorove petoročlane grupe odraslih glazbenika, koji su izvodili razne skladbe poznatih skladatelja. Prvo djelo koje su naučili i izvodili u ovakvom sastavu bila je Weberova uvertira operi »Čarobni strijelac«. Utisak izvođenja ovoga djela trajno se usjekao u dušu mladom Prepreku. Evo što Preprek piše prof. Stahuljaku o danima provedenim u Petrinji: »Možda nema dana, a da nisam pomislio na Vas. Vi ste žrtvovali svoje slobodno vrijeme i davali mi satove iz nauke o harmoniji. Ne treba ni da govorim o posuđivanju nota, upoznavanju s velikanima glazbe, sa gregorijanskim koralom itd. Sve su to nezaboravni doživljaji, koji su postali temeljem moga daljeg studija glazbe. Vjerujem da je s tim doživljajima svezan moj dalji put i prava orijentacija u svijetu glazbe. Uvijek Vas sa zahvalnošću spominjem, kao svijetli i dobri početni impuls«.

PEDAGOŠKA KARIJERA I SKLADATELJSKI RAD: U Novoj Kapeli Preprek je 1919. godine bio učitelj i orguljaš. Svirao je u velikoj mjesnoj crkvi i osnovao mješoviti crkveni zbor. Ovdje je nastavio skladati svjetovna i crkvena djela.

Nastupivši 1920. godine učiteljsku službu u Petrovaradinu predavao je na Višoj pučkoj školi »Josip J. Strossmayer« i orguljao u gradskoj crkvi sv. Jurja mučenika. Postao je i zborovoditeljem muškog Hrvatskog pjevačkog društva »Neven«. Na njegov prijedlog, reorganiziranjem ovoga društva »Neven« je postao mješovitim zborom. Pod Preprekovim vodstvom dao je ovaj zbor, u proljeće 1921. godine, svoj prvi poslijeratni koncert u Petrovaradinu.

Originalni rukopis skladatelja Stanislava Prepeka

Kao umjetnik-stvaralac, a osobito kao skladatelj, Prepek se najpotpunije oblikovao i osamostalio u malom srijemskom selu Maradiku, gdje je bio učitelj od 1921. do 1926. godine. Tu nije bio opterećen raznim vanškolskim obvezama pa je, takoreći danočno, u miru i tišini skladao, čitao, pisao i razmišljao. Stizale su mu note, knjige i časopisi iz najvećih europskih centara pa je zahvaljujući vladanju jezicima sticao znanja iz glazbe, znanosti, književnosti i filozofije. Znao je njemački, francuski, slovenački, esperanto i latinski. Tijekom 5 godina provedenih u Maradiku stvorio je, razmjerno, najviše skladbi u svom životu. Od dana preuzimanja dužnosti ravnajućeg učitelja u petrovaradinskoj Nižoj pučkoj školi »Ilija Okrugić« 1926. godine pa nadalje, teško je pronalazio slobodno vrijeme za stvaranje. Osim rada u školi preuzeo je i službu orguljaša u crkvi sv. Roka, zatim vodstvo dječjih zborova u obje petrovaradinske škole kao i vodstvo mjesnog pjevačkog društva »Neven« i pjevačkog društva »Zvonimir« u Srijemskim Karlovcima. Postao je i glazbenim suradnikom i trogodišnjim prosvjetarom petrovaradinskog sokolskog društva, članom žirija pri raznim natjecanjima crkvenih pjevačkih zborova i dvogodišnjim tajnikom II. školskog nadzorništva u Novom Sadu.

GLAZBENI OPUS: Prepekov se svjetovni glazbeni opus sastoji od jedne simfonije, 4 gudačka kvarteta, 4 solistička instrumentalna djela, preko 300 glasovirskih skladbi, 47 solo-popijevaka, 19 zborova za odrasle i djecu i nekoliko pojedinačnih skladbi različitih sastava.

Prepek je bogodani skladatelj našega podneblja, koji govori vlastitim glazbenim jezikom. Sa svojim skladbama je dokazao da se u glazbi može napredovati, a da se ona pritom ne izobliči. U njegovoj glazbi postoje utjecaji raznih glazbenih stilova po čemu je sličan znamenitom engleskom skladatelju *Fredericku Deliusu*. Dakle, tko

je vještiji u križanju raznih glazbenih pravaca biva originalnijim. Međutim, ima glazbenih pisaca koji nova strujanja u glazbi nazivaju glazbom budućnosti. Da bih dokazao kako nisu u pravu poslužiti će se Prepekovi riječima, kojima je iskazao svoj stvaralački stav: »Nikada se nisam zagrijavao za opit, već sam htio ostati razumljiv, jer se glazba ne stvara za budućnost, već za sadašnjost. A ako je ta glazba dobra, ona će biti i glazba budućnosti, kao što je glazba prošlih vjekova glazba i naših dana«.

VLASTITI SKLADATELJSKI PUT: Da se Prepek doista kretao vlastitim glazbenim putem, ne oponašajući druge skladatelje i ne zanoseći se glazbenim opitima, potvrdit će i riječi beogradskog muzikologa *prof. Dušana Plavše*: »... Prepek se ne prepušta svjesno i smišljeno utjecaju nijednog od europskih sustava harmonskog

mišljenja, nijednog od modnih 'izama', koji su odmah nakon Prvog svjetskog rata vladali u glazbenom životu Europe, već svoje harmonske forme gradi iz svoje unutrašnje vizije...«.

Glasovirske skladbe Stanislava Prepeka sastoje se od prelida, poema, ciklusa, suite, pojedinačnih skladbi i sonate. Ovim skladbama nastalim iz istinski snažnog doživljavanja, lišenim opisivanja i oponašanja, davao je karakteristične programske nazive po ugledu na *Lisztu*, *Griega* i *Debussya*. Zbog naročitog misaono-osjećajnog sadržaja, te skladbe, nazvane prelidi i poeme, zahtijevale su, svaka ponaosob, svoj vlastiti oblik, po kojem su se međusobno razlikovale. U poemama iz 1918. i 1919. godine zapaža se utjecaj romantizma, ali i impresionizma osobito *C. Scotta*. U nekim se poemama osjeća prodor novog, robustnog, oštrijeg duha ekspresionizma. Tada je dovršio »Meditacije« skladane na teme raznih glazbenih djela, »Ekloge« i »Ilustracije« prema slikama raznih slikara. Najviše je skladao sa glasovir, koji mu se činio univerzalnim glazbalom, dostupnim svakom i prikladnim za najintimnije ispovijesti.

U svojim proljetnim suitama, stvaranim četrdesetih godina, Prepek je stvorio svoj stil križanjem impresionizma s ekspresionizmom. Njegove su suite svakogodišnji dnevni u koje je unosio naročito doživljene događaje, bez obzira da li njihovi pojedini stavci međusobno kontrastiraju. One nemaju opisni karakter. Nazivi stavaka označuju samo osnovni ugođaj, po budu, trenutno sjećanje, dok glazba iskazuje osjećanje koje se na osnovu doživljaja, misli ili sjećanja radaru duši.

PREPEKOVA PEDAGOŠKO-POUČNA DJELA: Od Prepekovi malobrojnih pedagoško-poučnih djela značajna su »Mala tema« s 25 varijacija i »Nova mala tema« s 15 varijacija za glasovir. Za ove je varijacije karakteristično da se varirana tema nalazi uvijek na istom mjestu, bez obzira u kojoj oktavi. Mijenja se samo njen tonaliteta, ritam, uvećanje ili smanjenje teme i ugođaj prema sadržaju koji je određen nazivom. O ovim varijacijama zagrebački muzikolog *prof. Josip Andreis* piše Prepeku sljedeće: »Mogu reći da su varijacije, osobito neke, veoma invenciozne a i poučne, jer upoznaju mlade glazbenike sa situacijama koje će kasnije drugdje ponovo sresti, na višem razvojnem stupnju svoga znanja. Mislim pri tome na takve situacije kakve donose stavci pod nazivima Barcarola, Musette, Rondeau, Berceuse, Basso ostinato, Chaconne, Notturmo, razni plesovi. Sve to bezuvjetno može obogatiti maštu malih pijanista, osobito ako ih bude prikladno vodila nastavnikova ruka i njegovi savjeti i upute. Čestitam Vam na tom djelu i želim mu sretnan ulazak u svijet mladih glazbenika«.

Witold Gombrowicz (1904. – 1969.)

Asocijalno »ja«

*Poljaci su dostojno vratili Gombrowicza u poljsku kulturu * U spomen stote godišnjice njegova rođenja 2004. godine organizirali su mnoge skupove, iznova tiskali njegova djela, izvodili drame i performanse te snimili film * Poljaci nisu zaboravili da se njegovim djelom, dok su drugi izbjegavali i govoriti o Gombrowiczu, bavio Zdravko Malić, hrvatski polonist*

Piše: Zdenko Samaržija

Dok smo mi Poljskoj bili Zapad, oči mnogih Poljaka bile su uprte u *Zdravka Malića*. Naime, sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća bilo je malo polonista koji su se bavili djelom *Witolda Gombrowicza*, možda najvažnijeg poljskog književnika uz *Adama Mickiewicza*. Pojasnimo, bilo je malo polonista koji su živjeli u Poljskoj, a bavili su se djelom *Witolda Gombrowicza* – *Zdravko Malić* bio je, nerijetko ističu Poljaci,

njihov najčišći i najjasniji literarni pogled na slobodni svijet.

VALOVI EMIGRACIJE: U novom stoljeću Poljska nije imala sreće. Isprva vazalna kneževina Osmanlijskoga Carstva, a kasnije roba za potkusurivanje između Rusije, Pruske kasnije Njemačke, Habsburške Monarhije i Švedske. Ukratko, veliki, koji su nerijetko manji i slabiji od Poljaka, nisu bili skloni afirmaciji Poljske te su gušili, nerijetko u krvi, svaki pokušaj osnažjenja Poljaka. Sudbina je odredila da mnogi sinovi Poljske prožive radni vijek u emigraciji te da njihovo stvaralaštvo Poljaci upoznaju nakon smrti umjetnika. Valjalo bi imati golem papir, kada bi nabrojali poljske emigrante koji su unaprijedili kulturu i znanost naroda koji su im pružili utočište, a popis onih, koji su djelovali u duhu poljske kulture i tradicije, bio bi još duži.

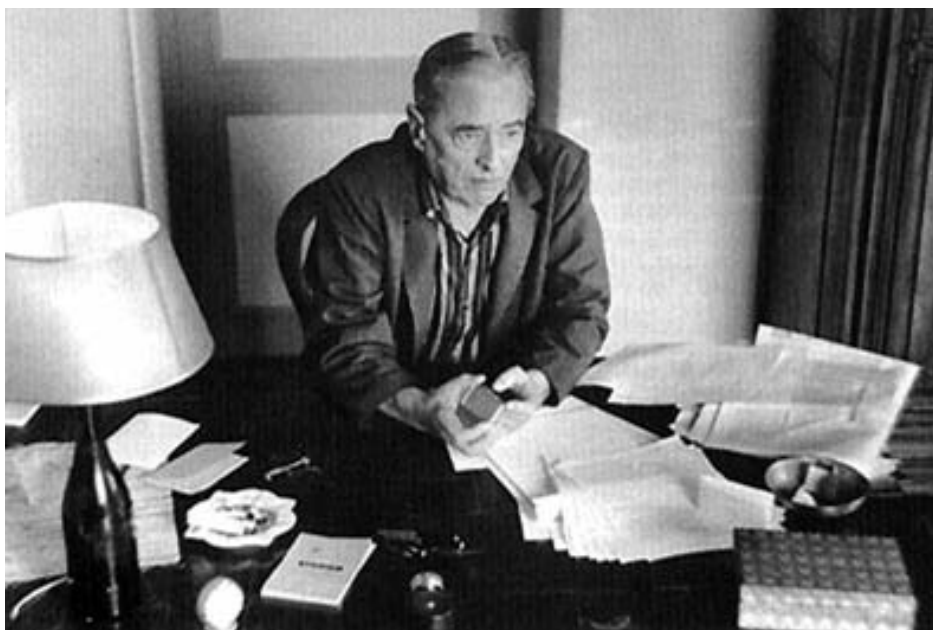
NACIONALNO OTREŽNJENJE: Fanatičan katolicizam, koji je gotovo genetski ucijepljen u poljski nacionalni habitus, te nacionala opijenost uspostavom Poljske nakon Prvoga svjetskog rata, stvorili su klimu za snažnu i razgranatu kulturnu dje-

latnost u dvadesetak godina državne neovisnosti između dva svjetska rata. Dakako, i tematski je obilježili.

Poljaci nisu cjepidlačili zbog nepreciznih granica koje su im odredili moćnici na Pariškoj mirovnoj konferenciji, niti su se odveć naprezali zbog nepoštivanja ljudskih prava u Poljskoj i nedostatka političkih sloboda za vrijeme diktature jednog generala – bilo je važno imati državu; društveni su problemi zanemareni; osim, dakako, rata u kojem su potukli Sovjete zbog neriješenih teritorijalnih pitanja. Poljaci su od 1918. godine pa do 1939. godine snimali dobre filmove, osnovali mnoga kazališta i putujuće družine te cirkuse, a knjiška je produkcija potukla sve do tada zabilježene hiperprodukcije knjiga.

Međutim, udar nacističke Njemačke te osveta Staljinovih snaga za pretrpljene poraze, srušili su neovisnost. Ubrzo je došlo naglo nacionalno otrežnjenje. O malignosti poljskoga društva napisani su milijuni stranica, no rijetko je tko uspio istančano i s puno stilske dovjetljivosti opisati međuratnu Poljsku kao autor romana o *Nikodemu Dyzi*.

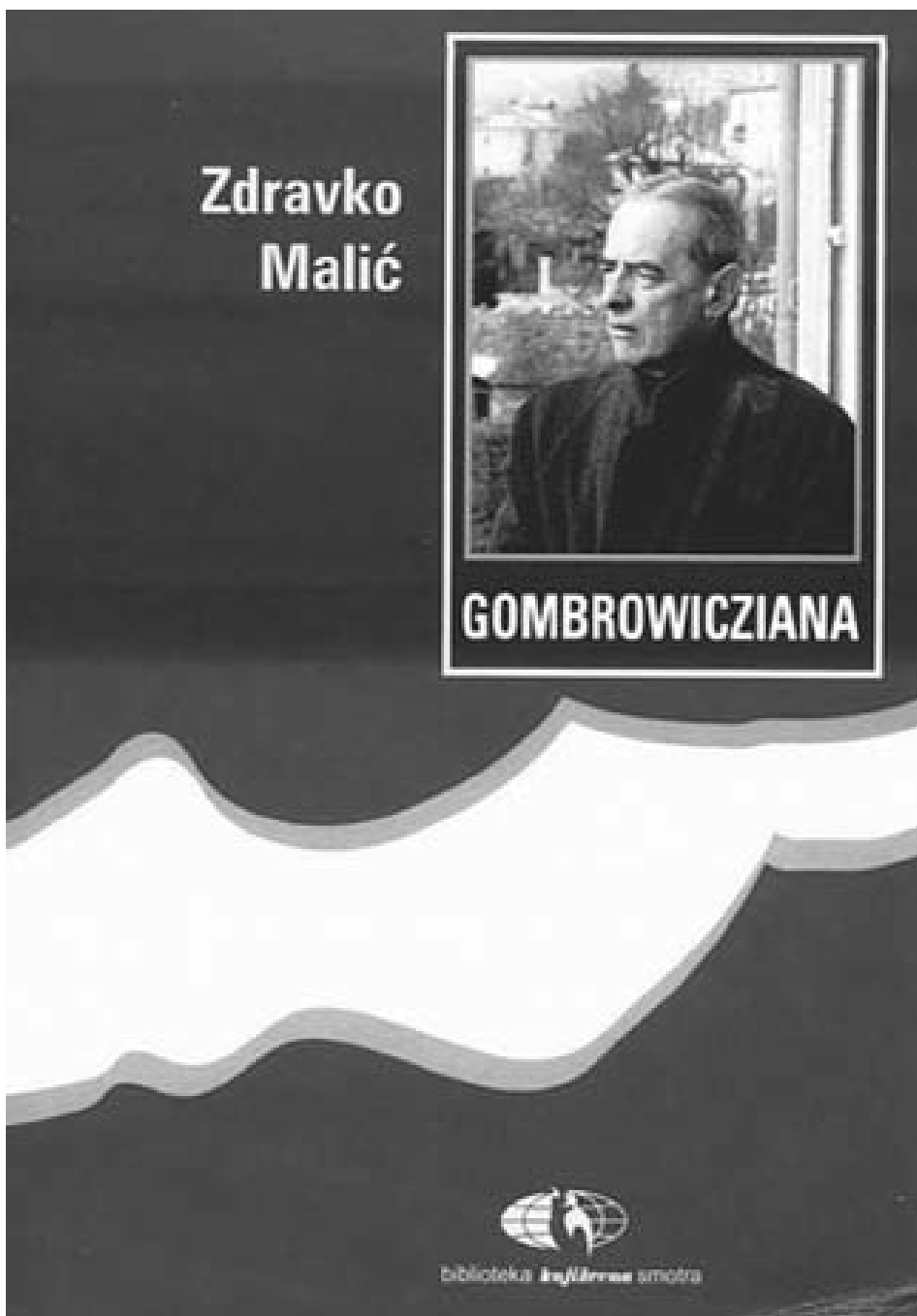
NOVA EMIGRACIJA: Svršetak Drugoga svjetskog rata nije donio Poljskoj puno dobroga. Uskoro je snaga sovjetskih čizama tako pritislula Poljsku da su se mnoga bogatstva, na primjer, rude, ugljen, uzgojena stoka, drvo, plin i nafta prelili k starijem komunističkom bratu. Nastao je egzodus mnogih poljskih umjetnika, koji su nastavili stvarati u emigraciji. Napomenimo, bilo da su stvarali na poljskom jeziku, na jeziku naroda koji im je pružio gostoprimstvo, ili su pisali na jidišu. Iz Poljske su iselili, među mnogima, *I. B. Singer*, kasniji nobelovac i *Cz. Miłosz*, kasniji nobelovac, koji su se tako priključili rijeci Poljaka koji su nekoć stvarali izvan Poljske – *F. Chopinu*, *M. Kiri*, *H. Sinkiewiczu* i mnogim drugima. U Južnoj Americi našao se *Witold Gombrowicz*.

GOMBROWICZ: Ruku na srce, Gombrowicz je u Argentinu došao još 1939. godine. Taj je izletnik, kojeg je u stranoj zemlji zatekao rat, nastojao opstati u novoj sredini, ali jednako tako ne izaći iz poljske književnosti. U Poljskoj je bio cenzuriran, zabranjivan, proglašavam izdajnikom, a od poljske emigracije, osobito one pariške, čas odbacivan, čas prihvaćan. Vjerojatno je zbog toga želio postati piscem bez nacionalnoga predznaka. Godine 1952. počeo je objavljivati Dnevnik. Heretik svoga vremena, nad čijim djelom nisu ostajali imuni ni protivnici, ni pristalice, ni sljedbenici, ni kritičari – indiferentnih nije bilo. A on je samo napisao u Dnevniku: »Ponedjeljak – Ja. Utorak – Ja. Srijeda – Ja. Četvrtak – Ja.«. Dok su i Crkva i nacije i znanost i ideologije, osobito marksizam, koji je preplavio njegovu Poljsku (prisjetimo se, poljski je nacionalizam snažno protkan Crkvom), zahtijevali odricanje od asocijalnoga identiteta, Gombrowicz je isticao osobnost. Dok su drugi vikali ili argumentirali da Si samo ako s drugima, da Živiš tek u drugima i s drugima, da moraš utrnuti Svoje porive zbog interesa drugih, Gombrowicz je, kako sam piše: »... ugledao sebe u žestokoj opoziciji sa svim poslijeratnim tendencijama, koje su proklele 'ja'«.

ASOCIJALNO »JA«: Gombrowiczeve su knjige, napisao je netko, priručnik o stilu života i stilu pisanja, specifične ironije. Njegovo je djelo prevedeno na tridesetak jezika, a na nizozemski, francuski i njemački jezik prevedena su njegova sabrana djela. Posljednjih je godina živio u Francuskoj i umro na Azurnoj obali 1969. godine.

MALIĆ: Osnutkom Katedre za zapadnoslavenske jezike i književnosti počela se na zagrebačkom Filozofskom fakultetu sustavnije izučavati poljska književnost. Josip Hamm i Ljudevit Jonke su utemeljili, a Zdravko Malić (1933. – 1997.), istaknuti povjesničar poljske književnosti i prevoditelj, afirmirao zagrebačku polonistiku. Poljski specijalizant, utemeljitelj časopisa za svjetsku književnost »Književna smotra«, daroviti prevoditelj poljske poezije i proze, Malić, kao zaljubljenik u Gombrowicza objavio je niz radova o Gombrowiczevom opusu te preveo nekoliko njegovih djela. Godine 1965. objavio je prijevod romana »Ferdynand«, a iste je godine Malić doktorirao s temom »Književno djelo Witolda Gombrowicza«. Srbijanski su prevoditelji (Marija Đorđević, Milorad Živančević, Uglješa Radnović, Petar Vujičić, Neven Janać, Ma-

rijuš Pjotr Tukaj, Biserka Rajčić) preveli još neka djela, no Malićevi prijevodi ocrta-vaju i Malićevo razumijevanje misaonog sklopa kako Witolda Gombrowicza tako i drugih poljskih književnika. Takvo sustavno istraživanje poljske literature, osobito bavljenje Gombrowiczevim djelom, donijelo je Maliću međunarodnu afirmaciju i golem ugled kod Poljaka i uopće polonista. **GOMBROWICZIANA:** »Gombrowicziana« je knjiga Zdravka Malića, koju je priredila njegova udovica Dragica Malić, hrvatska jezikoslovka. Taj svojevrsan zbornik radova i zbornik prijevoda je 2004. godine izdalo Hrvatsko filološko društvo u biblioteci Književna smotra. Knjiga je sastavljena od dva dijela. U

prvom dijelu ponovno su objavljene neke Malićeve studije o Gombrowiczu, njih osam i Malićeva doktorska disertacija, koja se sada prvi puta objavljuje, a u drugom dijelu knjige su, meni konceptijski malo suvišni, fragmenti Malićevih prijevoda nekih Gombrowiczevih djela. Naime, na stotinjak stranica teško je prezentirati Gombrowiczevo djelo, osobito što su povučeni fragmenti iz desetak njegovih knjiga. Isto tako se mogla staviti, a tekst stoji već pripremljen u Književnoj smotri, bibliografija Malićevih radova o Gombrowiczu – bibliografiju je izradio Dalibor Blažina, hrvatski poloniost, i objavio u broju 132. - 133. Književne smotre.

Poziv hrvatskim izdavačima iz iseljeništva

Hrvatska matica iseljenika poziva sve nakladnike, knjižare i pojedince da sudjeluju na Izložbi nakladničke djelatnosti iz hrvatskog iseljeništva, koje će se održati od 8. do 12. studenoga 2005. u sklopu najprestižnije međunarodne izložbe knjiga u Hrvatskoj pod nazivom Interliber, koji po 28. put tradicionalno svake jeseni priređuje Zagrebački velesajam.

Prijave knjiga – autora iz redova hrvatskog iseljeništva očekujemo do 20. rujna 2005. Potvrde vaših prijava za Izložbu s popisom knjiga dostavite na e-mail adresu vesna@mat-is.hr.

Potvrde o prijemu prijave dostavit ćemo na izlagačima na njihove e-mail adrese do 30. rujna 2005.

Za Izložbu se mogu prijaviti nakladnici i pojedinci iz svih područja ljudske djelatnosti od književnosti do različitih znanstvenih djelatnosti, te izdavači udžbenika namijenjenih

Zgrada Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu

hrvatskim školama u iseljeništvu i to na jezicima domicilnih zemalja u kojima žive Hrvati i građani hrvatskog podrijetla diljem svijeta.

Na Izložbi na Zagrebačkom velesajmu bit će prezentirana i dosadašnja nakladnička djelatnost Hrvatske matice iseljenika.

Izložba će stanovitu prednost dati elektroničkom nakladništvu u hrvatskom iseljeništvu.

Elektroničko nakladništvo iznimno je privlačno za Hrvatsku maticu iseljenika i naše građane u svijetu zbog prednosti koje nudi Internet. Cilj elektroničkog nakladništva je brža i jeftinija razmjena informacija u području kulture, znanosti i umjetnosti. Očekujemo vaše prijave za Izložbu.

Ravnatelj HMI
Nikola Jelinčić, dipl. iur.

Iz knjige »Lira naiva 2005«

Ana Fedver

Čedo ljubavi i ljepote

Kada otvorih svoje srce
poput lavine ljubav se pokreće
samo na pomisao na Tebe.
Ti si sreća u dubinama moga srca.

Osjećam dodir Tvoje Duše
vidim kako odlučno koračaš uzdignute glave
kao da čitaš poemu mladosti.
Ti si nektar u mojoj umornoj duši.

Osmjehuješ mi se kao cvijeće
dok me gledaš kroz trepavice
što nadom i milošću trepere.
Ti si pjesma mirisnija od cvijeta jasmina.

Još jučer magla prekriše lice zemlje
Osvrnuh se ali vidjeh samo svoje
bolno biće.
Danas je svjetlost prirodu obasjala
Ja vidim posvuda Te, čedo ljubavi i ljepote.

Ana Fedver, rođena Raič, rođena je 1946. godine u Somboru. Završila je gimnaziju u Somboru, društveno-jezični smjer. Dugi niz godina radila je kao korespondent-prevodilac. Sada je u mirovini.

Rado je pjevala u crkvenim zborovima a u zadnje vrijeme svoja osjećanja često prenosi na papir. Katkad su to crteži, katkad pjesme ili proza.

Natali Dizdar

Croatia Records, 2005.

Natali Dizdar je publika prvi puta upoznala putem natjecanja za mlade pjevače »Story Super Nova show«, kada je prikazivanjem svojih zavidnih glasovnih mogućnosti i lakoće s kojom je interpretirala skladbe poznatih pjevača nagovijestila i stvorila zalag za svijetlu budućnost svoje karijere. Pitanje je

bilo jedino kako će takav potencijal biti upotrebljen tj. kojim će glazbenim putem ova mlada pjevačica krenuti? Vrijeme je prolazilo a odgovor na ovo pitanje ugledao je svjetlost diskografskog tržišta. Njezin prvi singl »Ne daj« (oslikan i kroz odličan video spot) ubrzo se uspostavio kao ultimativno djelo kakvo hrvatska glazbena pop produkcija odavno nije posjedovala. I tako se sve zakotrljalo...

Debitantski album koji nosi u naslovu ime i prezime pjevačice donosi 11 pjesama zavodljivog ritma i melodija, poletnih bas dionica iza koga stoji posve odabrana ekipa od izvršnog producenta *Coca Mosquito*a, lidera neprežaljenih Jinxa, preko *Petra Beluhana* iz Mayalesa, *Davora Viduke*, *Matre Muždalo*, *Zvonimira Mintasa* i *Aleksandra Ljiljaka*, sve do doajena *Arsena Dedića* koji je napisao tekst i glazbu za pjesmu »Zamijenit ću te gorim«. Na ovako postavljene postamente Natalie je odgovorila još uvjerljivijom interpretacijom, očuvavši tako svoj osobni karakter i senzibilitet. Ovakav spoj autora stilski se uobličio kao blizak žanru downtempe oplemenjenog elementima jazzu koji je ujedinjujući različitosti uspio opstati kao vrlo komunikativan i cjelovit uradak.

Pokraj već uspostavljenih hitova »Ne daj« i »Gazio si me« slijed nizanja pjesama nastavlja sa »Svaki put«, sjetnom »Zamijenit ću te gorim«, Natalinim prvim tekstualnim autorskim iskorakom u »Neki drugi dan«, zaključnim stišavanjem »Dan po dan«, te maštovitim ritmikama u pjesmama »Istina« i »Rudi«. »Feeling« i »Noć na zemlji« održavaju odlično postavljene skladateljske i izvođačke standarde, a u prilog njezinim jazzerskim aspiracijam neoborivo egzistira bonus pjesma na albumu »Sophisticated Lady«, inače obradba *Dukea Ellingtona*.

Album je sasvim korisno štivo za ove ljetne dane, a svojom toplinom može poslužiti i u hladnijim periodima godine. Čak, samo i kao osnov za prisjećanje na ljeto...

D. B. P.

Janko Polić Kamov (1886.-1910.)

Janko Polić Kamov, pjesnik, pripovjedač i dramatičar, rođen je 17. studenog 1886. u Pećinama kraj Sušaka. Pohađao senjsku pa riječku gimnaziju, ali je bio iz njih istjeran. Obitelj mu se 1902. preselila u Zagreb, gdje je prekinuo školovanje. Tri je mjeseca 1903. u zatvoru zbog sudjelovanja u demonstracijama, a 1904. putuje s glumačkom družinom po Dalmaciji i Crnoj Gori. Od 1907. počinju njegova putovanja po Italiji, dok ljetne mjesece 1908. -09. provodi kod brata Vladimira u Puntu na Krk. U proljeće 1910. kreće preko Italije u Španjolsku, gdje 8. kolovoza umire u bolnici Santa Cruz u Barceloni. Pseudonim Kamov nadjenio je prema biblijskom Kamu.

Kamov ne pripada nijednoj grupaciji, nego stoji kao samosvojna, buntovna osobnost, te svojim djelom anticipira kasnije književne događaje u Hrvatskoj. U kratkome vremenskom razdoblju od 1906. do 1910. piše poeziju, prozu, drame, feljtone, članke, kritiku i eseje. Za vrijeme života objavio je samo dvije zbirke pjesama, dvije drame i nekoliko novela.

Janko Polić Kamov se može promatrati u temeljnoj dihotomiji priroda-kultura, kako ju je precizirao i u svom najboljem djelu, romanu »Isušena kaljuža«, i u pismima bratu. U pjesničkom diskurzu »Psovka« progovara iz prirode, instinkta, iz same naravnosti predmeta, situacije, ljudskog stanja, odnosno prvobitnih obilježja liričnosti. U zbirci »Ištupana hartija« vraća se uređenijim i pravilnijim formativnim oblicima, raznolikijim temama, vezanom stihu i pravilnijoj kompoziciji. Njegovu novelističku karakteriziraju feljtonski elementi i analitički komentari, ali u kasnijoj fazi uz elemente lakrdije, kako te novele sam naziva, susrećemo i hladnu analitiku, što ga je dovelo gotovo do modela groteske. U dramama je Kamov progovorio u tradiciji radikalnoga europskog individualizma (*Max Stirner*, *Friedrich Nietzsche*, *Henrik Ibsen*).

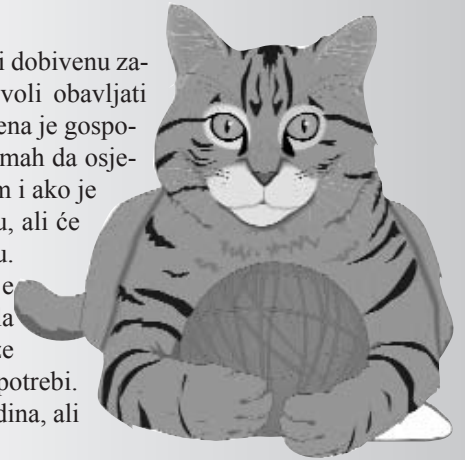
HRCKOVA SVEZNALICA

Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Mačka je vrlo ponosita i neovisna. Za razliku od psa ne voli dobivenu zapovijed da legne ili da pruži šapu, dakle ne voli obavljati vježbe za koje je priroda nije stvorila. Privržena je gospodarstvu, iako to ne pokazuje uvijek i umije odmah da osjetiti kome je draga, a kome nije. Voli svoj dom i ako je netko odvede, uvijek se vraća. Mrzi vodu, ali će ipak u nju skočiti da bi uhvatila ribicu.

Mačka je veliki lopov i uvijek je spremna za krađu, ma koliko bila sita i dobro uhranjena. Može uvlačiti i izvlačiti kandže prema potrebi. U prosjeku živi oko dvanaest godina, ali može i do dvadeset pet.

Majmuni, kao čimpanza na primjer, mogu biti visoki i do metar i trideset centimetara, teški oko sedamdeset pet kilograma, znači kao odrastao

čovjek. Imaju veliku glavu, živahne oči, široke izbočene uši i vrlo pokretljive usne. Zubi su im čvrsti da bi mogli njima lomiti grančice i tvrde ljuske, gristi voće

i bilo kakvu hranu. Dugačke, mišićave ruke im dopiru do ispod koljena. Stopala su im građena tako da mogu hvatati i stisnuti predmete kao šakama. Teško im je stajati na nogama i zato, da bi održavali ravnotežu, podignu ruke iznad glave i saviju ih unatrag ili, pak, hodaju četveronoške.

Priredio: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGODE Sičar

TATA, KAKO MOGU VIDJETI ZVJEZDE NA NEBU IZBLIZA?

PITAO SAM KAKO MOGU ... JAO!!!

OTATA HVALA TI, BAŠ SU VELIKE.

KAKVU ŠKOLU ŽELIM

Volim školu. Lijepu, radosnu, kada ima mnogo djece. Kada nas nema puno u školi, onda je škola tužna. Kada nas učiteljica zove da uđemo unutra, onda ostane lopta sama.

U školi sjedimo par do para, svaki šapat, svaka tajna novu ljubav stvara.

Volim školu samo kada igramo nogomet i kada nas ima puno. Ne volim kada nas učiteljica zove s odmora.

Škola je za mene nešto veliko.

Darijan Bačić,
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Dajana Sloboda, OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Vedran Majlat, III. b, OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

Marija Nimčević, I. e, OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Dječje radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Ćosić

Danijel Tucić, III. a, OŠ »Matija Gubec«

O ŠKOLI...

Meni se sviđa moja učiteljica.
Sviđa mi se moja škola.

Martina Kulundžić, I. c,
OŠ »Ivan Milutinović«

Meni je dobro u hrvatskom razredu. Nama učiteljica može posvetiti mnogo pažnje i truda. Uči nas da se lijepo ponašamo, da se sa svima družimo...

Tina Vojnić Tunić, II. c,
OŠ »Ivan Milutinović«

Ivana Vojnić Tunić, I. h,
OŠ »Matko Vuković«

U MOJEM SRCU IMA MJESTA ZA SVE

Moj tata se zove Vince. On ima smeđe oči i smeđu kosu. Tata ima trideset i osam godina. Već je dva puta operirao kralježnicu. Premda već dvije godine boluje, ipak ima vremena za igru.

S tatom imam mnogo lijepih doživljaja, ali mi se jedan najviše svidio. Taj doživljaj je bio kada smo išli u Apatin na bazen. On je išao u restorane i na utakmicu i svugdje me je vodio.

Kada bi mi tata ozdravio, to bi mi bio najljepši dar za cijeli život. Mislim da je tata nešto najljepše u životu koji je preda mnom. On je uvijek dobar prema meni, ali ako nešto skrivim, onda se malo naljuti, no, to ga ubrzo prođe. Kada dobijem peticu u školi, tata me pet puta poljubi u obraz.

Po mom mišljenju moj tata je najbolji tata na svijetu i još dalje. Bilo gdje da tata pođe vodi me sa sobom. Bilo što da tražim od tate, on će mi to dati i zato ga volim, slušam i cijenim.

Jovica Jovanović, III. c, OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Što piti i jesti u najtoplijim danima

Ljeto na jelovniku

Tijekom sparnih, toplih dana iznimno je važno unositi dovoljno tekućine u organizam

Piše: Dražen Prčić

Poslije poprilično, glede klasičnih ljetnih temperatura, »neodlučne« prve polovice srpnja, u drugom »poluvremenu« stvari su došle na svoje mjesto tj. živa se u termometru popela na svoju standardnu ljetnu vrijednost. Na užarenih 30 i više stupnjeva, koji »sagorijevaju« sve vitalne komponente u našem tijelu, trebalo

tvornija pomoć presahlom organizmu. Kao što je svima dobro poznato, voda je neophodna pravilnom radu našeg tijela i bez nje, u vrlo kratkom roku može doći do ozbiljnih komplikacija po zdravlje. Što je još, pogotovo ženskom rodu izuzetno važno, voda ne goji i nema neželjenih kalorija.

potrebite za regeneraciju našeg organizma. Odabirom povrća koje u sebi sadrži veliki postotak vode (rajčica, krastavac), ali i voća (lubenica, breskva), u jednom »udarcu« dvostruko koristimo sami sebi. Utolimo glad i žeđ, te nadomještamo upriličeni dnevni zaostatak.

Ukoliko ste na odmoru i veći dio ljetnog dana koristite za boravak u vodi (more, rijeka, jezero), onda je osobito važno pripaziti na vrstu hrane koja se unosi tijekom dana. Jer s punim trbuhom, ukoliko je ručak bio teže varijante (grah, kupus, kobasice i sl.) nikako nije preporučljivo skakati i plivati, pogotovo ne odmah nakon obilatog objeda. Srce je dovoljno izmoreno toplinom i pojačanim »pumpanjem«, da bi mu trebali prirediti nepotrebne šokove dodatnim naporima u neprikladnim trenucima.

ZDRAVLJE: Ljetni period lijepog i toplog vremena idealna je prilika da posvetite malo više pozornosti svome zdravlju. Uz višak slobodnog vremena, kojega ćete zasigurno imati tijekom godišnjih odmora, djelić toga vremena možete kvalitetno iskoristiti na pojačano kretanje, prije svega u nezagađenoj prirodnoj sredini, dužu vožnju biciklom, određenu individualnu ili kolektivnu rekreaciju (sport). Poslije tako potrošene energije, uz kvalitetan unos pića i hrane, vaš organizam će se osjećati znatno bolje i momentalno ćete se osjećati bolje i ugodnije. Ukoliko koji ekstra kilogram nestane skupa s aktivnošću, zadovoljstvo će biti još veće. Uživajte u ljetu i ne zaboravite na pravilan i dostatan unos tečnosti. Minimalno 1,5 litara, po mogućnosti vode, ali niti ostalo neće previše škoditi...

bi, prevencije radi, povesti računa o načinu prehrane i adekvatnom nadomještanju potrošene vode u organizmu, koja putem obilatih valova i naleta znoja kontinuirano »bježi«. Da ne bi došlo do dehidracije, poželjno je »naglasiti« unos tečnosti kao imperativnu dnevnu zapovijed, ali isto tako podjednaku pozornost usmjeriti na vrstu namirnica koje će se tijekom ljetne žege naći na našem stolu.

TEČNOSTI: U prvom redu, uslijed gubitka tjelesnih tečnosti do kojih dolazi učestalom izlučivanjem znoja, ali i mokraće, potrebno je tijekom dana unijeti u organizam najmanje 1,5 litara neke tekućine, po mogućnosti i najzdravije bi bilo negazirane, čiste izvorske vode. Iako su hladno pivo i vino među starijom populacijom, te ledeni gazirani i negazirani napitci kod mlađe generacije znatno popularniji vidovi osvježanja, dobra stara voda je ipak najdjelo-

Da bi unos tečnosti bio posve ispravan i djelotvoran, najbolje je svaka dva sata popiti barem 2 decilitra, umjesto da se odjednom unose veće količine. Također, nije na odmet tijekom ljeta što češće pojesti laganu juhicu, jer ona jednako doprinosi održavanju potrebne razine tečnosti. Najbolji indikator potrebnog stanja tečnosti u tijelu je jutarnja mokraća, to jest njezina boja. Ukoliko je tamnije boje to je znak da je tijekom proteklog dana uneseno nedovoljno tekućine.

ISHRANA: Uslijed velikih vrućina, koje nepovoljno djeluju na metabolizam, ponajviše tijekom perioda varenja i probavljanja hrane, ljeti je najbolje konzumirati što laganiju hranu. U ovu kategoriju spadaju jela bez previše masnoća, najbolja su ona spravljena na vodi, tjestenine i na prvom mjestu raznovrsne vitaminski bogate salate, koje sadrže brojne vitamine i minerale

Recepti

Recepte koje objavljujemo na našim zabavnim stranicama, ukoliko su težeg formata (jača hrana) nikako nemojte zanemariti tijekom ljetnih vrućina, ali ih prakticirajte u prilikama kada ćete poslije jela naći dovoljno vremena dobro probavite u »debeloj« hladovini.

U godišnjem dobu dominacije svjetla koje život znači

Sunce i njegov sustav

Opće poznati podaci o planetima sunčevog sustava kojemu pripada i naš planet

Piše: Dražen Prčić

U tekstu koji slijedi pokušat ćemo, posve laički i više u kviz formi izložiti neke od opće poznatih činjenica koje je znanost utvrdila tijekom višestoljetnog istraživanja užarene lopte koja sijajući visoko s neba daruje neophodnu svjetlost planetu na kojemu živi ljudska civilizacija.

Sunce, naš izvor života, ali i često nesnosne topline za vrijeme ljetnih žega, u svome sustavu ima devet poznatih planeta, koji se nalaze na različitim udaljenostima: Merkur, Venera, Zemlja, Mars, koje spadaju u tzv. unutarnje i Jupiter, Saturn, Uran, Neptun i Pluton, koji se po svojoj udaljenosti kategoriziraju kao vanjski.

UNUTARNJI I SPOLJNI PLANETI: Osim po svojoj udaljenosti od sunca, ovi planeti se razlikuju i po svojoj veličini. Unutarnji planeti su manji i sastoje se uglavito od stijena i željeza, dok su vanjski planeti mnogo veći po svojoj površini i sastoje se ponajviše od plinova poput hidrogena, helija, te ledene mase.

NAJTOPLIJI: Uslijed svoje specifične atmosfere koja 90 puta tanja od zemljine, Venera je najužarenija sa svojih nevjerojatnih 477 stupnja po Celzijusovoj ljestvici.

NAJVEĆI: Jupiter je najveći po svojoj površini od svih solarnih planeta Sunčevog sustava, a sa svojim prstenima i satelitima posjeduje i manji »vlastiti« planetarni sus-

tav. U atmosferi hidrogena i helija nalaze se i pastelni oblaci (njihova boja), što ga čini vrlo egzotičnim i dodatno misterioznim.

NAJUDALJENIJI: Po udaljenosti od Sunca, koja se računa u vrijednosti AU (1 AU = 150 milijuna kilometara), najudaljeniji je Neptun koji je daleko 30,06 AU tj. 30,06 x 150.000.000 kilometara.

NAJBLIŽI: Prema istom mjerilu udaljenosti, najbliži Suncu je planet Merkur s 0,39 AU tj. 0,39 x 150.000.000 kilometara.

NAJKRAĆI PERIOD REVOLUCIJE (okreta oko Sunca): Ukoliko za parametar uzmemo naš planet Zemlju, koja ima indeks vrijednosti 1, onda posve logično uslijed svoje blizine Merkur ima i najmanju revoluciju, to jest vrijeme potrebno da se planet u potpunosti okrene oko Sunca, a ona iznosi 0,24 od jedne naše kalendarske godine.

NAJDUŽI PERIOD REVOLUCIJE: Plutonu je za taj pothvat potrebno čak 247,7 naših godina.

BROJ SATELITA: Niti jedan satelit nemaju Merkur i Venera, po jedan imaju Zemlja i Pluton, dva imaju Mars i Neptun, Uran ih ima petnaest, Jupiter šesnaest, dok Saturn ima više od dvadeset satelita.

DULJINA DANA: Ako je opće poznati parametar usporedbe duljina dana na Zemlji (24 sata), to jest vremena potrebnog

za jednu rotaciju onda je Merkur uvjerljivo najsporiji sa svojih 58,7 sati koliko mu je potrebno za ovu »operaciju«, dok je Jupiteru prema prosječnim vrijednostima za isti pothvat potrebno samo 9,8 sati. Ali ove vrijednosti treba uzeti s rezervom našeg opće prihvaćenog vrednovanja prolaznosti vremena jer tamo gore u dalekom svemiru vrijeme često biva označeno relativnim vrijednostima koje se ne mogu baš posve precizno »ukalupiti« u zemaljsku postavku.

LAIČKI DOŽIVLJAJ KAO POVOD ZA TEKST:

Sam svemir, kao apsolutno neistraženi fenomen našeg postojanja na jedinom, zasad znanom za život adekvatnom planetu, predstavlja prosječno obrazovanom čovjeku (laiku) u najvećem broju slučajeva krajnju nepoznanicu. Pogled u užarenu kuglu koja nas grije i osvjetljava tijekom dnevnog perioda rotacije, već sam po sebi izaziva osjećaj inferiornosti, jer u sunce se može gledati vrlo kratko uslijed njegove zasljepljujuće svjetlosti. Opet, gledajući u zvjezdano ljetno nebo tijekom ugodnih noćnih sati, dovodi nas u još mizernije stanje osobnog identiteta u prostoru koji nas okružuje. Milijuni planeta nalaze se u visinama, milijunima kilometara iznad nas, krijući brojne tajne nekih drugih planetarnih sustava poput našeg sunčevog.

Goveđa pržolica na međimurski način

Specijalitet međimurske kuhinje

Sastojci:

Za 4 osobe:

800 g goveđe pržolice
2 glavice luka
6 režnjeva češnjaka
1 žlica brašna
200 g rajčica
500 g krumpira
150 g paprike
1 dl ulja
150 g suhe slanine
1 žličica mljevene crvene paprike
1/2 vezice peršina
sol i papar

Opis:

Goveđu pržolicu narezati na četiri odresaka, istući ih batom, posoliti i popapriti, uvaljati u brašno i popržiti s obje strane na dobro zagrijanom ulju. Meso izvaditi i staviti na zagrijani tanjur. Na istom ulju popržiti sitno isjeckani luk, češnjak i peršin. Dodati slaninu narezanu na režnjeve i posuti mljevenom paprikom. Preliti juhom ili toplom vodom, vratiti po - pržene odreske i zajedno pirjati desetak minuta. Paprike očistiti od sjemena, oprati i razrezati na četiri komada. Rajčicu oguliti i razrezati na četiri komada, istisnuti sjeme i sok. Pržolice posložiti u vatrostalnu ili zemljanu posudu zajedno s umakom u kojem su se pirjale, dodati krumpir, odozgo posložiti paprike i rajčice, posipati sjeckanim peršinom i preliti iscijeđenim sokom od rajčica. Peći 40 minuta u pećnici na temperaturi od 180 stupnjeva C.

Ljuta gulaš-juha

Specijalitet međimurske kuhinje

Sastojci:

30 dg junetine od plečke
1 par suhih ljutih kobasica
1 glavica luka
3 krumpira
2 žlice kiselog vrhnja
1 vezica povrća za juhu
1 suhi feferon
ljuta mljevena paprika
mast, papar, sol

Opis:

Na masti popržiti sjeckani luk. Dodati na kockice narezano meso i kobasice narezane na kolute. Posoliti, popariti i kratko popržiti. Posuti ljutom paprikom i zaliti litrom vode ili juhom u kojoj se kuhalo povrće. Kuhati dok meso ne omekša, pa dodati krumpir izrezan na kockice. Kuhati dalje dok se i krumpir ne skuha. U gotovu juhu umiješati kiselo vrhnje, a prije posluživanja u nju staviti dobro opran suhi feferon.

V I J E S T I

Plivanje

Duje Draganja srebrni na 50 delfin

Najbolji hrvatski plivač sprinter *Duje Draganja* ponovio je uspjeh s Olimpijskih igara u Ateni 2004. godine, osvaja- njem srebrnog odličja u utrci 50 metara delfinovim stilom. Ovim sjajnim rezultatom mladi je Splitsanin potvrdio primat u samom vrhu svjetskog »delfin sprinta«.

Košarka

Započele pripreme za EP

Košarkaška reprezentacija Hrvatske započela je s priprema- ma za predstojeće Europsko prvenstvo koje će se igrati u SiCG. Izbornik *Neven Spahija* prvo će obaviti kontrolna testira- nja, a potom će kandidate za nastup na EP-u povesti na Bjelo- lasicu u prvi, kondicijski dio planiranog rada.

Atletika

Povratak Blanke Vlašić

Poslije 11-mjesečne pauze uslijed operacije štitnjače, najbo- lja hrvatska skakačica u vis *Blanka Vlašić* vratila se od -

ličnim skokom od 195 centimetara i pobjedom na prvenstvu Hr- vatske. Pobjednička visina je trenutačno osmi rezultat sezone i najbolje govori o spremnosti mlade Splitsanke da se ekspresno vrati u sami vrh svjetskog skoka u vis gdje joj je zasigurno i mje- sto.

Kajak

Bronca za Stjepana Janića

Hrvatski kajakaš *Stjepan Janić*, podrijetlom iz Vojvodine, osvojio je brončanu medalju na Europskom prvenstvu na mirnim vodama u utrci na 500 metara voženoj u Poznanju (Polj- ska). Na EP zbog bolesti nije nastupio njegov brat *Mičo*.

Vaterpolo

SiCG prvaci svijeta, Hrvatska četvrta

Pobjedom nad selekcijom Mađarske (8:7), vaterpolska repre- zentacija SiCG postala je novim prvakom svijeta na za- vršenom SP u Monteralu. Hrvatska reprezentacija predvođena novim izbornikom *Ratkom Rudićem* nije uspjela osvojiti meda- lju, zbog poraza u polufinalu od SiCG, te od Grčke u borbi za treće mjesto.

HNL**2. kolo, 30. srpnja**

Hajduk – Zagreb 3:1

Osijek – Dinamo 1:0

Inter – Pula 2:0

Slaven B. – Kamen I. 1:1

Varteks – Međimurje 3:2

Rijeka – Cibalia 4:1

Tablica: Hajduk 6, Inter 6, Varteks 6, Rijeka 4, Dinamo 3, Zagreb 3, Osijek 3, Kamen I. 1, Slaven B. 1, Pula 1, Međimurje 0, Cibalia 0

Pobjedom Argentinca Guillerma Corie završen je 16. »Croatia Open«

Hrvatski zet osvojio Umag

Trenutačno 8. igrač svijeta svladao je u finalnom susretu Carlosa Moya, četverostrukog pobjednika jedinog hrvatskog ATP turnira

Iz Umaga: Dražen Prčić

U velikom nedjeljnom finalu, kakvo je direktor umaškog turnira *Slavko Rasberger*, najzaslužniji za ovaj veliki sportski spektakl, mogao samo poželjeti, rekete su ukrstila dva velika majstora igre na najsporijoj i najzahtjevnijoj podlozi, crvenoj šljaci.

Nekadašnji pobjednik Roland Garrosa, svjetski ex broj jedan i četverostruki šampion »Croatia Opena«, Španjolac *Carlos Moya* i finalist prošlogodišnjeg Roland Garrosa, kojeg je nesretno izgubio usljed povrede, i trenutačno 8. svjetski igrač Ar-

turnira koje se igralo za nagradni fond od 340.250 eura, donijelo je u svome glavnom ždrijebu, po mnogima, najjači turnir do sada. Još da je zaigrao i povrijeđeni Španjolac *Rafael Nadal*, trenutačno broj 2 na svijetu, koji je nastup otkazao u posljednji trenutak, ali je došao, ispričao se i pozdravio gledatelje, umaški turnir bio zasigurno bio jedan od najjačih turnira sličnog ranga u cijeloj tekućoj sezoni.

Da podsjetimo, na umaškoj crvenoj šljaci u turnirskom periodu od 25. do 31. srpnja, s više ili manje uspjeha, zaigrali su ne-

gentinac *Guillermo Coria*, odigrali su veliku završnicu, pred rekordnim brojem gledatelja stadiona u Stella Marisu (4.200) i svima nazočnima, te gledateljima HRT-a, priuštiti nezaboravan teniski doživljaj. Pobijedio je mlađi i trenutačno spremniji i bolji Coria, slaveći nakon više od dva sata odlične igre sa 6:2, 4:6, 6:2, osvojivši pobjednički pokal i ček na 46.700 eura.

»CROATIA OPEN 2005«: Ovogodišnje, 16. po redu izdanje jedinog hrvatskog ATP

Rekordan broj gledatelja

Tijekom turnirskog tjedna na tribinama Stella Marisa mečeve majstora nije log sporta s uživanjem je promatralo više od 25.000 gledatelja, dok je na finalnom susretu u nedjelju bilo nazočno 4.200 teniskih fanova.

kadašnji pobjednici Roland Garrosa (koji se uzima za parametar kao najjači turnir na ovoj podlozi) i to: Brazilac *Gustavo Kuerten* i Španjolci *Carlos Moya* i *Juan Carlos Ferrero*. Uz Argentinca Guillerma Coriu, finalista istog Grand Slam turnira 2004. godine, u glavnom ždrijebu našli su se još i Španjolci *Felix Mantilla* (pobjednik 1997.), *Tommy Robredo*, *David Ferrer*, *Albert Portas*, *Alberto Martin*, *Albert Montañes*, *Fernando Vicente*, *Oscar Hernandez*, *Guillermo Garcia-Lopez*, *Alex Calatrava*, Talijani *Phillipo Volandri* (dvostruki finalist Umaga), *Polito Starace* i *Francesco Aldi*, Česi *Bohdan Ulihrach* (pobjednik 1998.), *Jiri Vanek*, *Lukas Dlouhy*, *Jiri Novak*, tenisači iz SiCG *Janko Tipsarević*, *Novak Đoković* i *Ilija Bozoljac*, Rumunji *Victor Ionita*, Belgijci *Kristof Vliegen* i

Hrvatski zet

Pobjednik »Croatia Opena 2005«, Argentinac *Guillermo Coria*, prije dvije godine se oženio sunarotkinjom *Carlom*, čiji su roditelji podrijetlom iz Istre iz koje su se odselili u svoju novu domovinu.

Dick Norman, *Finac Jarkko Nieminen*, *Bri-tanac Alan Mackin*, te tri domaća tenisača – *Željko Krajan*, *Saša Tuksar* i *Marin Čilić* (juniorski pobjednik ovogodišnjeg Rolnd Garrosa).

HRVATSKI TENISAČI: Sva tri hrvatska predstavnika ispala su već u prvom kolu, od Krajana je u tri seta bio bolji kasniji pobjednik Coria, Tuksar je poražen od Volandria, dok je mlađani Marin Čilić pružio solidan otpor iskusnijem Vliegenu. Nažalost, uslijed problema s leđima, par dana prije početka turnira je otkazao najbolji hrvatski tenisač *Ivan Ljubičić*, što je u mnogome umanjilo domaće pretenzije na neki značajniji rezultat na ovom izuzetno jakom turniru.

I pokraj ispadanja već u prvom kolu, Krajan je osvajanjem seta podsjetio na svoje umaško polufinale 2002. godine, dok je Čilić imao set loptu, a samo je podbacio Tuksar protiv objektivno kvalitetnijeg takmaca.

UMAG 2006: Nakon veličanstvenog vatrometa koji je uslijedio poslije ceremonije predavanja pobjedničkih pokala, pobjedniku Coriji nagradu je uručio hrvatski predsjednik *Stjepan Mesić*, započele su pripreme za novi, 17. po redu »Croatia Open 2006«. Prema riječima njegovog idejnog tvorca i direktora, *Slavka Rasbergera*, možemo očekivati da sljedeće izdanje jedinog hrvatskog ATP turnira bude još jače i atraktivnije.

Predstavnici SiCG

Sva tri tenisača iz SiCG uspjela su preskočiti prvu turnirsku prepreku, dok su drugom kolu zastali protiv *Ferroa* (Đoković), *Robreda* (Tipsarević) i *Dlouhyia* (Bozoljac).

Marin Čilić, juniorski pobjednik Roland Garrosa

Umag je za mene jedno veliko iskustvo

Mladi hrvatski tenisač debitirao na ATP sceni

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Za mladog hrvatskog tenisača *Marina Čilića*, 16-godišnjaka iz Međugorja, teniski svijet je čuo prošle godine kada je na Zagreb Openu zaigrao dubl u paru s legendarnim *Goranom Ivaniševićem*, ali ga je dobro zapamtio ovoga lipnja kada se »okitio«
titulom najboljeg na juniorskom Roland Garrosu.

Osvajanjem pobjedničkog pokala Marin Čilić je ušao u povijest hrvatskog tenisa kao prvi kojemu je uspjelo osvojiti neki od

imao priliku, propustio je i izgubio ga. U nastavku sam malo popustio u igri, što me je u konačnici koštalo konačnog poraza.

► **Jeste li bi impresionirani nastupom?**

Nisam bio impresioniran i nisam se previše obazirao na cijelu stvar oko mog nastupa na velikom turniru poput Umaga, već sam se isključivo nastojao koncentrirati na meč i odigrati najbolje što mogu. Mislim da sam prvi set odigrao solidno, a uz malo sreće mogao sam ga i osvojiti.

lesnoj kondiciji i spremi, kako bih bio što spremniji za napore profesionalnog tenisa u kojemu snaga često zna biti i odlučujući faktor.

► **Koji dio vaše igre i udarce smatrate najboljim i najjačim oružjem?**

Najviše volim servirati i igrati forhand, mislim da su mi ta dva udarca najbolja.

Dubl s Ivaniševićem

Nastup u igri parova, kada sam zaigrao s Goranom Ivaniševićem na Challengeru u Zagrebu, predstavljao je za mene veliku čast i ponos. Taj teniski događaj, na samom početku moje tenisačke karijere zauvijek će mi ostati u najljepšem sjećanju.

► **Tenisač čija igra Vam se najviše dopada?**

Volim gledati mnoge kvalitetne tenisače, ali mi se nekako najviše dopada stil kojim igra Rus *Marat Safin*.

► **Uz odličnu igru i rezultate na teniskim terenima, uočljiv je i vaš nesvakidašnji veliki broj tenisica. Koji broj točno nosite i imate li problema glede nabavke obuće?**

Nosim broj 49, a za nabavku tenisica se brine moj sponzor »Fila«, dok se »civilna«
obuća uvijek nekako pronađe.

► **U šesnaestoj godini, osim tenisa i napornog treniranja i igranja, što najviše volite raditi u trenucima kada ste izvan dometa reketa i loptica?**

Najveći mi je gušt opustiti se u društvu svojih prijatelja, malo izaći i sjediti negdje uz dobru glazbu, a najviše volim slušati *Olivera Dragojevića*.

► **Gdje vas profesionalni teniski put vodi iz Umaga?**

Prvo ću igrati na Futuresu u Vinkovcima, potom slijedi Challenger u Genevi (Švicarska), a onda ću se nastojati što bolje pripremiti za posljednji juniorski Grand Slam sezone, US Open (SAD).

Grand Slam turnira u juniorskoj konkurenciji i nagovijestio blistavu profesionalnu karijeru, koja je započela debijem na umaškom turniru Croatia Open. Iako je izgubio od znatno iskusnijeg Belgijca *Vlimenta*, Čilić je igrao odlično, imao čak i set loptu u prvom setu, a o svojim dojmovima govorio je u kraćem razgovoru za čitatelje »Hrvatske riječi«.

► **Kako biste, u najkraćem opisali dojam debitiranja na velikoj ATP sceni?**

Nastup na Croatia Openu je za mene, prije svega veliko iskustvo i mislim da sam, unatoč porazu, korektno odigrao prvi set,

► **Pobjeda na juniorskom Roland Garrosu Vam je »otvorila vrata«
igranja na jedinom hrvatskom ATP turniru. Kolika je razlika između juniorske i seniorske konkurencije u koju ste upravo zakoračili?**

Razlika je velika, igra se na mnogo jačoj fizičkoj (tjelesnoj) osnovi. U biti tehnika ne predstavlja razliku, ali je snaga udaraca i kretanja na terenu znatno dominantnija kod starijih igrača.

► **Što mislite da bi trebali popraviti u budućnosti vaše igre?**

Prije svega bih trebao još poraditi na tje-

Deseta godišnjica Oluje

Priredio: Zdenko Samaržija

1. kolovoza 1910. rođen je *Bojan Stupica*, kazališni djelatnik koji je nekoliko godina režirao u Zagrebu.

1. kolovoza 1921. godine je Skupština Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca donijela je Zakon o zaštiti države na osnovu kojeg je zabranjen rad Komunističkoj partiji, a njenim poslanicima u Skupštini (58) poništeni mandati.

2. kolovoza 1970. godine britanski su vojnici u Sjevernoj Irskoj prvi put upotrijebili gumene metke.

2. kolovoza 1990. godine iračka je vojska napala Kuvajt i okupirala ga za jedan dan.

3. kolovoza 216. godine prije Krista u Rimu je zavladała panika. Trupe kartažanskoga vojskovođe *Hanibala* potukle su trupe rimske republike. Tog se dana proširila uzrečica »Hanibal ante portas« (Hanibal pred vratima).

3. kolovoza 1850. rođena je *Marija Ružička Strozzi*, hrvatska glumica moravskoga podrijetla.

3. kolovoza 1884. godine dovršen je željeznički most preko Save kod Zemuna, a idućega je mjeseca puštena u saobraćaj pruga Zemun-Beograd.

4. kolovoza 1944. godine u koncentracijski logor odvedena je *Anna Frank*, židovska djevojčica čiji je dnevnik potresno svjedočanstvo holokausta.

4. kolovoza 1855. godine rođen je u Cavtatu *Vlaho Bukovac*, hrvatski slikar. Skromnog je obrazovanja i nesretan u djetinjstvu – stric ga je odveo u Ameriku, no nakon stričeve naprasne smrti, strina je poslala Vlahu u popravilište za malodobne. Iz njega se izvuкао nakon nekoliko godina i vratio u Cavtat. S 19 godina ponovno kreće u Ameriku želeći se afirmirati u slikarstvu. Prvi radovi nastaju u San Franciscu, no nezadovoljan vraća se u Cavtat. Ubrzo uz financijsku pomoć *Strossmayera* odlazi u Pariz gdje na njega utječu francuski impresionisti. Predsjednik je Društva umjetnika i vodeći je u otvaranju Zagrebačkog salona 1898. godine. Ubrzo nakon tog važnog događaja odlazi u Prag gdje će do smrti biti profesor Praške akademije. Najvažnija djela su *Sultanija*, *Crnogorka* te kompozicija *Slava* njima, koja je danas svečani zastor HNK u Zagrebu. Umro je 23. na 24. travnja 1922. u Pragu.

4. kolovoza 1875. godine umro je u Kopenhagenu *Hans Christian Andersen*, danski književnik. Najvažnija djela su *Ružno pače* i *Carevo novo ruho*.

4. kolovoza 1890. godine umro je *Ivan Mažuranić*, hrvatski književnik i političar, hrvatski ban između 1873. i 1880. godine. Ban Ivan Mažuranić je uzore imao u demokratskim društvima zapadnoeuropskih zemalja. Osnaživši zakonodavnu vlast, koja je sada nadzirala rad bana, te odijelivši upravu od sudstva, Mažuranić je postavio temelje hrvatskoj nacionalnoj državi.

Poreznim je reformama ubrzao novčarske tokove. Osnivanje mreže škola (u svakom je većem selu sagrađena škola te stan za učitelja), niza stručnih srednjih i obrtničkih škola te visokih učilišta (u Karlovcu i Križevcima) i konačno Sveučilišta u Zagrebu znatno je unaprijeđeno obrazovanje stanovnika. Mažuranić je proglasio i vjersku i nacionalnu toleranciju u Ban-skoj Hrvatskoj. Ustanak Hrvata u Bosni i Hercegovini (1875.), kojeg su prihvatili i Srbi i muslimani, pomeo je osmanlijsku vlast u Bosni i Hercegovini. Kako je Berlinski kongres odlučio

da austrougarska vojska uđe u Bosnu i Hercegovinu prestali su razlozi postojanja Vojne krajine ona više nije bila granica) i Mažuranić je tražio da se Vojna krajina priključi Banskoj Hrvatskoj. Kako toj ideji nisu bili skloni ni vladajući krugovi Beča, a osobito Pešte, Mažuranić je podnio ostavku.

Mažuranić je bio prvi hrvatski ban koji nije pripadao plemićkome staležu pa su ga nazvali banom pučaninom. Osim JAZU-a, čiji je rad unatoč sukobu sa Strossmayerom Mažuranić pomagao, u Hrvatskoj su za vrijeme Mažuranića osnovane mnoge udruge (arheologa, glazbenika (sagrađena je i dvorana Hrvatskoga glazbenog zavoda), liječnika, pravnika, učitelja). Počeo je izlaziti i »Vijenac«, književni časopis koji je uređivao *August Šenoa*. Hrvatski su književnici prihvatili realizam kao dominantan pravac u književnom stvaralaštvu. Objavio je ep *Smrt Smailage Čengića*, pjesničko djelo koje ubrajamo u sam vrh hrvatske književnosti.

5. kolovoza 1914. godine rođen je u Zagrebu *Stjepan Šulek*, hrvatski skladatelj, violinist i dirigent. Skladao je 8 simfonija, 4 klasična koncerta za orkestar, 10 instrumentalnih koncerata i drugih djela, među njima i opera. Skladao je i vokalnu glazbu na stihove *Silvija Strahimira Kranjčevića*, *Dobriše Cesarića* i *Dure Sudete*. Bio je profesor na Muzičkoj akademiji i utjecao je na mnoge suvremenike, kojima je omogućio samostalan razvoj. Umro je 16. siječnja 1986. u Zagrebu.

5. kolovoza 1898. godine u Zagrebu rođen je *Vatroslav Hladić*, hrvatski kazališni glumac i redatelj. Glumio je u putujućoj kazališnoj trupi, a prvi stalni angažman dobiva za Prvoga svjetskog rata u Vojničkom kazalištu u Bjelovaru. Glumio je u *Varaždinu*, a glumio i režirao u Osijeku, Splitu, Zagrebu, Dubrovniku. Umro je 18. ožujka 1965. godine u Rijeci.

5. kolovoza 1962. godine umrla je u Los Angelesu *Norma Jean Mortensen*, američka filmska glumica poznatija pod pseudonimom Marilyn Monroe.

5. kolovoza 1984. godine umro je *Richard Barton*, britanski kazališni i filmski glumac, koji je glumio i u holivudskim spektaklima. U filmu »Sutjeska« glumio je *Josipa Broza Tita*.

5. kolovoza slavi se Dan pobjede i domovinske zahvalnosti.

Nakon nekoliko godina bezuspješnih pregovora, u kojima su Srbima hrvatske vlasti ponudile mnoge ustupke, saznali su uvjeti da se u ljeto 1995. godine uguši pobuna Srba. Akcija je počela 4. kolovoza i ubrzo su se Knin, središte pobune,

kao i više gradova na okupiranim područjima, našli u okruženju. Sutradan, 5. kolovoza u podne na kninskoj se tvrđavi zavijorila hrvatska zastava. Oslobođeno je oko 11 tisuća četvornih kilometara okupiranog područja. Poginulo je 174 i ranjeno 1430 pripadnika hrvatskih snaga.

HRVATSKI PRORAC NA 15. IZ. OZVALJAC SREBRNE MEDALJE NA SVJETSKOM PRVEN- STVU U MONTREALU	DRŽAVNI PRORACUN	OGLAŠA- VANJE FAZANA	ZEMLIŠNA MJEHA	CLASOVITI HRVATSKI VJEDSKI- VOJA	GRM 17 PORODICE GLAVOČKA	DIO PUTA	IZBIJANJE IZ ZEMLJE	
PRISTAVNI "HAJDUKA" U NATJE- CANJU ZA LICU HIVAKA								
PODMET- NUTI NEKOM LOZU (HIV- TIL, LVAIT)								
TRAJEK- NA LUKA III (VII) SENJA								
GLE- EVO			VI MI. KRAJ ZASJIN KRAČUN					
RIMSKI: 500		GLUMAC GLAD			1. I 20. SLOVO INDIGO- BILJKA			
NOTA SOLMIZA- CIJE			GLUMICA DEGOVIĆ CRAD U SKOTSKOJ			"EAST" MONDENO MEKSIČKO LIETOVA- LIŠTE		
VI I IKA RITKA U JUŽNOJ AMERICI							PRIREDBA KOJA SE ODIGRAVA SVAKI GODINE	
JELO OD LJESIA NA RIMU MLJEKOM I JAVIMA								
ALIJA OD MILJA			DIO ŠAKE KONČASTA TVOREVINA					KLAVIRIST
SI OŽI-NO SI OVO	"RIBONIK- LEHNSKI ACET" OPVITNA NA SCENI			PLANINA U S. AVONLI HRVATSKI PISAC, JOŽA				27. I 11. SLOVO
NJEMACKA MARKA AUTOMO- BILA				IZGREDNIK GLUMAC SERBE- OŽJA				ŽITELJ HAVAJA
"KAMENO ULJE", NAI IJA UREDAJ KOJI I MILIA I I I KIKO- MAGNETSKI "VA OVI"								SAHATVIT- IVICA SUBAT
UBENO- VAČKI ŽENSKO IME			"ARCUS" VJERNO PRIVRŽENO					OPITIJSKI ATLETSKI KLUB ORCAN NURHA
SPLITSKI GLAZBENIK (TISTA KONITA SPLITA)								SUPROTNI VI /NIK
ITVO SI OVO GLAVO- LICE		ŽENSKO IME, III ANA LIPOVA SUMA			GLUMAC CARREY HRVATSKI SLIKAR, JOŽA			"ROSK"
HRVATSKI RUKO- METNI IGLMAN, VI ANO				POSILNO GORNO EGIPATSKI ROK SINKA				VRHOVNI CERMAN- SKI BOJ CRAD U BOKI
ČUBELJKA- SICA KRILOWA					OSTINA STANANA NOŽA RIMSKA BOGINJA SRDŽBE			"ROYAL THIN ARMY"
VRLO LUBI- ŽITI								ZAKOLJ- CAL KINKA
GLUMICA ŠOVAGO- VIĆ DESPOT			OBRAĐA I MI JI PI UGOM "ITALIA"					"LUTRA"
HRVATSKI KNUŽEVA- NIK I REVOH UIC VLADIMIR						VISI SLOJ DEISTIVA		MILION PRIDUVIO
								"VOJINI CHIV /NIK"

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

ISTANBUL, VOLTAIRE, OPASNOST, GRK, AKU, RA, TROLA, ENIS, VAN, G, VUCO, I, USANI, DS, RA, AKOV, ETIMOLOGIJA, URA, VIZIRATI, MLINAR, IRO, IKONA, IVANA, Č, LOJ, ČAKOVEC, P, DAMASK, OKER, LI, SITO, OAS, ORADE, TROTI, NAL, KIKE, RERNA, VILIM, OTS, AK, ISTOMIŠLJENIK, STACIONAR, EMIRI, TISA, MAKARTIZAM.

PETAK 5. 8. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Profesionalni ubojice:
 Hladnokrvni ubojice
 11.50 – TV raspored
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj

14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Hodočašće Hrvatske
 vojske u Lourdes
 17.00 – Najbolje na svijetu:
 Deset najboljih mjesta
 u Parizu
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Trilj
 19.30 – Knin: Dnevnik
 20.05 – Oluja nad olujama,
 dokumentarni film
 21.00 – Kninska golubica, prijenos
 22.05 – Dnevnik
 22.15 – Vijesti iz kulture
 22.25 – Rubikon, mini-serija
 00.00 – Ljeto za sjećanje,
 hrvatski film
 01.45 – Seaquest, serija
 02.30 – Špijunke, serija
 03.15 – Film
 05.20 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 05.45 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 06.10 – Oluja nad olujama,
 dokumentarni film
 07.00 – Ljubav nema cijene,
 serija (12)

HRT 2

07.30 – TV vodič +
 turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Connan, crtana serija
 08.50 – ŽUTOKLJUNAC
 09.45 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 09.55 – TV raspored
 10.00 – Vojna ceremonija na
 Gradskom stadionu –
 mimohod svečane
 postrojbe
 11.30 – Sveta misa za Domovinu,
 prijenos
 12.30 – TV raspored
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Divlji zapad,
 humoristična serija
 17.05 – Karen Sisco, serija
 17.50 – Tko živ, tko mrtav – serija
 18.35 – Vijesti iz kulture
 18.45 – Svijet prema Jimu 2.,
 humoristična serija
 19.15 – Zvezdane staze:
 Enterprise 3., serija
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Glasnici vjetra,
 američki film
 23.10 – Promet danas
 00.05 – Sašina ekipa, serija
 01.00 – Ekipa za očevid: Miami 2.,
 serija
 01.40 – Frasier 7., humoristična
 serija

09.10 TV prodaja
 09.25 Taxi free
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija
 12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Mr. Bean, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija

15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 18.10 Jelena, serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar, reality show
 21.45 Ponovno na zemlji,
 igrani film
 23.20 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 00.25 Četverored, igrani film
 02.30 Bar, reality show
 03.05 Kraj programa

09.25 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 10.10 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)

11.00 Sanja, talk show (R)
 11.55 Eksploziv, magazin (R)
 12.35 Dadilja, humoristična
 serija (R)
 13.05 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 13.50 Povratak, igrani film,
 ratna drama
 15.30 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.25 Simpsoni,
 humoristična
 animirana serija
 16.50 Roseanne,
 humoristična serija
 17.15 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.45 Sanja: Upomoć,
 moje je dijete tinejdžer!,
 talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Policajci i obitelj Robberons,
 igrani film,
 akcijska komedija
 21.45 Dracula, igrani film, horor
 00.20 Vijesti, informativna emisija
 00.30 Otok straha, igrani film,
 horor

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.10 – Kinoteka: Custer of the
 West, američko-
 francusko -britanski film

09.55 – TV raspored
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Promet danas
 10.15 – Par-nepar, serija
 11.00 – Ljudski instinkti,
 dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.15 – Prizma –
 multinacionalni magazin
 14.00 – Vrtlarjenje,
 dokumentarna serija
 14.30 – Život sa stilom
 15.00 – Vijesti
 15.10 – Jean of Arc, mini-serija
 16.45 – Promet danas
 16.50 – Oprah Show
 17.35 – Put života,
 dokumentarna serija
 18.30 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Open Range, američki film
 22.25 – Dnevnik
 22.35 – Vijesti iz kulture
 22.45 – Joyride, američki film
 00.25 – The Chinese Box,
 francusko-japansko-
 američki film
 02.10 – Inspecteur Lavardin:
 L'inspecteur Lavardin ou la
 justice, francuski film
 03.45 – Newyorški plavci 11.,
 serija
 04.30 – Jean of Arc, mini-serija
 06.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 06.20 – Oprah Show
 07.05 – Ljubav nema cijene,
 serija

6. 8. 2005.

- 07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.15 – Parlaonica
 09.05 – Julija, serija (repriza dvije tjedne epizode)
 10.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.05 – Kućni ljubimci
 11.35 – Na rubu znanosti: Čovjek i NLO
 12.35 – Hit ljeta
 13.35 – Filmska klasika Breakheart Pass
 15.10 – Vijesti iz kulture
 15.15 – Automagazin
 15.50 – Hirošima, dokumentarni film
 16.40 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 17.00 – Helksinki: Atletika, SP – snimka
 17.30 – Helksinki: Atletika, SP – prijenos
 20.50 – Newyorški plavci 11., serija
 21.40 – Nina Badrić, snimka koncerta
 22.40 – Promet danas
 22.45 – Sport danas
 23.05 – Live 8, snimka
 01.05 – Hirošima, dokumentarni film
 01.55 – Put života, dokumentarna serija

- 07.35 Dječji program
 Sonic X
 Pokemoni
 Kralj šamana
 10.00 Mr. Bean, crtana serija

- 10.45 Andy Richter, serija
 11.15 Basket jam – Crikvenica

- 11.30 Moja slavna sestra, serija
 12.00 Kralj Queensa, serija
 12.30 VIP DJ, glazbena emisija
 13.40 Kraljica mača, serija
 14.30 Čarobnice, serija
 15.25 Od glave do pete, zabavna emisija
 16.15 Vijesti
 16.25 Bumerang, serija
 17.20 Wayneov svijet 2, igrani film
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Bar, reality show – specijal
 21.30 Ona ili on, kviz
 22.30 Pakleni val, igrani film
 00.20 Kuća na putu, igrani film
 02.20 Buffy – ubojica vampira, serija
 03.10 Angel, serija
 04.00 TV prodaja
 04.10 Kraj programa

- 08.25 Povratak, igrani film, ratna drama (R)
 10.00 Astro boy, crtana serija (3 epizode)

- 11.10 Lud za tobom, humoristična serija (2 epizode)
 11.55 Kako su me oženili, humoristična serija
 12.20 Očevi grijesi, igrani film, drama
 13.55 Everwood, dramska serija
 14.40 Školske tajne, humoristična dramska serija (2 epizode)
 16.20 Tycus, igrani film, avanturistički (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Seks i grad & Paris i Nicky, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv: Moskva, magazin
 20.15 Plava munja, igrani film, akcijska komedija
 22.00 Blade, igrani film, akcijsko-fantastični triler
 Playboy: Zavodljiva, igrani film, erotski

NEDJELJA 7. 8. 2005.

- 08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.20 – Eloise at the Plaza, američki film za djecu

- 09.50 – Aladdin, crtana serija
 10.10 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.35 – Promet danas
 10.40 – Ciklus Columbo: Pitanje časti, američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.25 – Split: More
 14.00 – Kolosej, rimska arena smrti – dokumentarni film
 14.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Život sa stilom
 16.40 – Moja Afrika, američki film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Bogorodica, film
 21.30 – Dnevnik
 21.40 – Vijesti iz kulture
 21.50 – Ciklus Rocky: Rocky V, američki film
 23.50 – Las Vegas, serija
 00.35 – Siska 4., serija
 01.35 – Out of Africa (Moja Afrika), američki film
 04.10 – Život sa stilom
 04.40 – Opera Box: La Gioconda
 05.10 – Simpsoni 13., humoristična serija
 05.30 – Oprah Show
 06.15 – Split: More

- 07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 08.25 – Julija, serija

(repriza tri tjedne epizode)

- 10.50 – Biblija
 11.00 – Knin: Sveta misa, prijenos
 12.00 – TV raspored
 12.05 – National Geographic: Troja
 13.05 – Mir i dobro
 13.35 – Vijesti iz kulture
 13.45 – Opera Box: La Gioconda
 14.20 – Rubikon, mini-serija
 16.00 – Hirošima, dokumentarni film
 16.50 – TV raspored
 16.55 – Sinjska alka, prijenos
 19.30 – Simpsoni 13., humoristična serija
 19.55 – HNL: Dinamo – Rijeka, prijenos
 21.55 – Las Vegas, serija
 22.40 – Promet danas
 22.45 – Siska 4., serija
 23.45 – Ruby Wax sa Jimom Carreyjem
 00.15 – Sport danas
 00.30 – Helksinki: Atletika, SP – snimka

- 03.00 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 03.45 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 04.30 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 05.15 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija
 06.00 – Zvezdane staze: Enterprise 3., serija

- 06.30 TV prodaja
 06.45 Dječji program
 Pokemoni
 07.35 TV prodaja
 07.45 Svi psi idu u raj, igrani film
 09.15 Nespretni špijun, igrani film
 10.55 TV prodaja
 11.05 U sedmom nebu, serija
 12.00 VIP DJ, glazbena emisija

NEDJELJA

13.10 Automotiv, auto-moto magazin
 13.40 Ona ili on, kviz
 14.30 Bar, reality show – specijal
 15.40 Vijesti
 15.50 Karate Kid, igrani film
 18.00 Red Carpet, zabavna emisija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Lude 70-e, serija
 20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 21.00 Nada umire posljednja, igrani film
 22.35 Velika noć, igrani film
 00.30 Zona smrti, serija, 19. ep. 2. sezona
 01.20 Automotiv, auto-moto svijet
 01.50 TV prodaja
 02.00 Kraj programa

08.20 Astro boy, crtana serija (5 epizoda)
 10.15 2 glupa psa, crtana serija
 10.40 Spiderman, crtana serija
 11.00 Madeline, igrani film, dječja komedija
 12.35 Školske tajne, humoristična dramska serija
 14.05 Plava munja, igrani film, akcijska komedija (R)
 15.45 Nogomet: Arsenal– Chelsea, prijenos uživo

18.10 Salto, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Ekkluziv, magazin
 20.10 Grad straha, igrani film, triler
 21.50 FBI: Istraga, dokumentarno– kriminalistička serija
 22.45 Novi forenzičari, dokumentarno– kriminalistička serija
 23.45 Autopsija, dokumentarno– kriminalistička serija
 00.10 Playboy: Zavodljiva, igrani film, erotski (R)

PONEDJELJAK 8. 8. 2005.

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Profesionalni ubojice: Ljudi kao plijen
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi, dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Blago krša
 16.55 – Najbolje na svijetu: Deset najboljih stvari u Londonu
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Postira

19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Idemo na sjever
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Memphis Belle, američki film
 23.55 – Dobro ugođena večer – Villancico: Latin American Baroque Music
 01.00 – Mučke 3., humoristična serija
 01.30 – Seaquest, serija
 02.15 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 03.00 – Bez traga 2., serija
 03.45 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 04.10 – Globalno sijelo
 04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Idemo na sjever
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Tko će dobiti kuću, kanadski film za djecu
 12.15 – Hit ljeta
 12.45 – Seaquest, serija
 13.30 – Ciklus Columbo: Pitanje časti, američki TV film
 14.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Divlji zapad, humoristična serija
 17.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 17.25 – Plivanje, PH – reportaža
 17.35 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos
 20.50 – Dani koji su potresli svijet: Hirošima
 21.45 – Bez traga 2., serija
 22.25 – Promet danas
 22.30 – Mučke 3., humoristična serija
 23.05 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 23.50 – Obitelj Soprano 5., serija
 00.40 – Ekpa za očevid: Miami 2., serija
 01.25 – Frasier 7., humoristična serija

09.10 TV prodaja
 09.25 Taxi free
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija
 12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Mr. Bean, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

18.10 Jelena, serija

19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar – reality show
 21.45 Prvi u tjednu: Šokantno priznanje, igrani film
 23.45 JAG, serija
 00.40 Bar – reality show
 01.15 Kraj programa

09.05 Luna– sirena s kariba, telenovela (R)
 09.50 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 10.45 Sanja, talk show (R)
 11.40 Ekkluziv, magazin (R)
 12.40 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.05 Luna– sirena s kariba, telenovela
 13.55 Sastanak s nepoznatom, igrani film, komedija
 15.35 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.25 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.50 Roseanne, humoristična serija
 17.15 Bračne vode, humoristična serija
 17.45 Sanja: Što je seksi? Mišići ili obline?, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Super nanny, dokumentarna sapunica
 21.00 Samo tu ne, igrani film, drama
 23.00 Vijesti, informativna emisija
 23.15 Grad straha, igrani film, triler (R)

UTORAK 9. 8. 2005.

HRT 1

06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet:
 Moja halsionska rijeka
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Blago krša
 16.55 – Najbolje na svijetu:
 Deset najboljih
 destinacija gledanih
 iz svemira
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Bol

19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Fokus
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Formula,
 američki film
 00.15 – Mučke 3.,
 humoristična serija
 00.45 – Seaquest, serija
 01.30 – Walker – teksaški rendžer
 5., serija
 02.15 – U vrtlogu igre, serija
 03.10 – Whoopy,
 humoristična serija
 03.35 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 04.00 – Globalno sijelo
 04.30 – Hit ljeta
 05.00 – Fokus
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.30 – TV vodič +
 turistička središta Hrvatske
 07.45 – TV raspored
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – Obiteljski pas, crtana serija
 09.45 – Pleme 3., serija
 10.35 – Gangster i sin,
 američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Naš tata, njemački film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 tinejdžerice,
 humoristična serija
 16.35 – Krešo Čosić – čovjek
 ispred vremena,
 dokumentarni film
 17.30 – Helsinki: Atletika, SP
 – prijenos
 20.40 – Whoopy,
 humoristična serija
 21.05 – U vrtlogu igre, serija
 21.55 – Promet danas
 22.00 – Mučke 3.,
 humoristična serija
 22.35 – Walker –
 teksaški rendžer 5., serija
 23.20 – Obitelj Soprano 5., serija
 00.15 – Ekipa za očevid:
 Miami 2., serija
 01.00 – Frasier 7.,
 humoristična serija

nova

09.10 TV prodaja
 09.25 Taxi free
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija
 12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Mr. Bean, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 18.10 Jelena, serija

19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar – reality show
 21.45 Tanka plava linija, serija
 22.15 Izgubljeni, serija
 23.10 Svi vole Raymonda, serija
 23.40 JAG, serija
 00.35 Bar – reality show
 01.10 Kraj programa

08.45 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela (R)
 09.30 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija (R)
 10.20 Sanja, talk show (R)
 11.15 Eksploziv, magazin (R)
 12.00 Dadilja, humoristična
 serija (R)
 12.25 Luna– sirena s Kariba,
 telenovela
 13.10 Ivanhoe, igrani film,
 povijesni spektakl

15.35 Dr. Stefan Frank,
 dramska serija
 16.30 Simpsoni,
 humoristična
 animirana serija
 16.55 Roseanne,
 humoristična serija
 17.20 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.50 Sanja: Nije sve u ljubavi,
 ima nešto i u lovi!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Prijatelj na kvadrat,
 zabavna emisija
 21.05 Prozor u dvorište, igrani film,
 kriminalistička drama
 22.40 Vijesti, informativna emisija
 22.55 Samo tu ne,
 igrani film, drama (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.45 – TV raspored
 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet:
 Bijela psina i crveni trokut

12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski
 dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi,
 dramska serija
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Blago krša
 16.55 – Najbolje na svijetu:
 Fascinantne građevine
 17.45 – Zepterov savjetnik
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Selca
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Boje turizma
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Ljetni hit: Djevojke
 iz Coyote bara,
 američki film
 00.00 – Seaquest, serija
 00.45 – Mučke: Thicker Than
 Water – special
 01.15 – Reprizni program
 03.05 – Harry i Hendersoni 1.,
 humoristična serija
 03.30 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 04.00 – Globalno sijelo
 04.30 – Hit ljeta
 05.00 – Boje turizma
 05.55 – Ljubav nema cijene,
 serija

SRIJEDA 10. 8. 2005.

HRT 2

- 07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Dennis, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Obećanje, američki film za djecu
 12.05 – Hit ljeta
 12.35 – Seaquest, serija
 13.20 – Naš tata 2., njemački film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Whoopy, humoristična serija

- 17.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 17.15 – Helsinki: Atletika, SP – snimka
 17.30 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos
 21.30 – Doma za blagane, američki film
 23.15 – Mučke: Krv nije voda – special
 23.45 – Promet danas
 23.50 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.35 – Obitelj Soprano 5., serija
 01.30 – Ekipa za očevid: Miami 2., serija
 02.15 – Frasier 7., humoristična serija

09.10 TV prodaja

- 09.25 Taxi free
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija
 12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Mr. Bean, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 18.10 Jelena, serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar, reality show
 21.45 Bumerang, serija
 22.45 Medicinska istraga, serija
 23.40 JAG, serija
 00.35 Bar – reality show
 01.10 Kraj programa

- 09.30 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.20 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 11.10 Sanja, talk show (R)
 12.00 Exploziv, magazin (R)
 12.40 Dadilja, humoristična serija (R)
 13.10 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 13.55 Frizerka i milijunaš, igrani film, komedija
 15.35 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode, humoristična serija
 17.50 Sanja: Dojim danju, dojim noću!, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Exploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.05 Posnuli anđeo, igrani film, romantična drama
 22.45 Vijesti, informativna emisija
 23.00 Prozor u dvorište, igrani film, kriminalistička drama (R)

ČETVRTAK

HRT 1

- 06.50 – TV kalendar
 07.00 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – Promet danas
 09.05 – Čarolija 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Par-nepar, serija
 11.00 – Prirodni svijet: Smrtonosna zamka
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Ljubav nema cijene, serija
 13.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Kapelski kresovi, dramska serija
 15.25 – Globalno sijelo
 16.00 – Hrvatska danas
 16.25 – Hrvatske špilje: Izgubljena rijeka

- 17.00 – Odmor u zoni opasnosti: Liberia
 17.50 – Julija, serija
 18.40 – Promet danas
 18.45 – Malo misto: Nerežišća
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija 7., serija
 21.00 – Kratki susreti
 21.50 – Dnevnik
 22.00 – Vijesti iz kulture
 22.10 – Ljetni hit: Tri kralja, američki film
 00.05 – Odmor u zoni opasnosti: Liberia
 00.45 – Mučke 4., humoristična serija
 01.15 – Seaquest, serija
 02.00 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 02.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 03.00 – Harry i Hendersoni 1. humoristična serija
 03.25 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film

- 03.40 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 04.10 – Globalno sijelo
 04.40 – Hit ljeta
 05.10 – Kratki susreti
 05.55 – Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

- 07.30 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Ružno pače, crtana serija
 09.45 – Pleme 4., serija
 10.35 – Čamac za dvoje, njemački film za djecu
 11.45 – Crtani film
 12.00 – Hit ljeta
 12.30 – Seaquest, serija
 13.15 – Nada umire posljednja, američki film
 14.50 – Vijesti za gluhe
 15.00 – Harry i Hendersoni 1., humoristična serija
 15.30 – Sutkinja Amy 4., serija
 16.15 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 16.40 – Whoopy, humoristična serija
 17.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 17.30 – Helsinki: Atletika, SP – prijenos
 21.20 – Američke komedije: Američka pita, američki film
 22.55 – Promet danas
 23.00 – Mučke 4., humoristična serija
 23.35 – Walker – teksaški rendžer 5., serija
 00.20 – Obitelj Soprano 5., serija
 01.10 – Ekipa za očevid: Miami 2., serija
 01.55 – Frasier 7., humoristična serija
 02.15 – Pregled programa za srijedu

- 09.10 TV prodaja
 09.25 Taxi free
 09.55 Šaljivi kućni video
 10.25 Izlog strasti, serija
 10.55 TV prodaja
 11.10 Rubi, serija
 12.00 Jelena, serija

11. 8. 2005.

12.55 Ciganke, serija
 13.45 TV Prodaja
 14.00 Šaljivi kućni video
 14.30 Mr. Bean, serija
 14.55 TV prodaja
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 15.50 TV prodaja
 16.00 Ciganke, serija
 16.55 Vijesti
 17.05 Rubi, serija
 18.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 18.10 Jelena, serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.35 Taxi free
 20.00 Navy CIS, serija
 21.00 Bar – reality show
 21.45 Opasno prijateljstvo, igrani film
 23.25 JAG, serija
 00.15 Bar – reality show
 00.50 Kraj programa

09.30 Luna– sirena s Kariba, telenovela (R)
 10.15 Dr. Stefan Frank, dramska serija (R)
 11.05 Sanja, talk show (R)
 12.00 Eksploziv, magazin (R)
 12.40 Dadilja, humoristična serija (R)

13.05 Luna– sirena s Kariba, telenovela
 13.50 Trij je u zrcalima, igrani film, kriminalistička drama
 15.30 Dr. Stefan Frank, dramska serija
 16.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 16.55 Roseanne, humoristična serija
 17.20 Bračne vode, humoristična serija
 17.45 Sanja: PMS i muškarci na rubu živčanog sloma, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Dadilja, humoristična serija
 20.10 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.20 Suprotno od seksa, igrani film, komedija
 23.05 Vijesti, informativna emisija

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se, nakon dvotjedne stanke, 5. kolovoza u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza ove emisije je u subotu 6. kolovoza u 15 sati.

FILM TJEDNA

HRT 2, PONEDJELJAK, 8.8.2005. 10.35

TKO ĆE DOBITI KUĆU?

– kanadski film
 (WHO GETS THE HOUSE?, 1999.)

Obiteljska drama/film za djecu i mlade. Supružnici Rebecca (S. Lorain) i Don Reece (C. Marotte) sve su bliže razvodu, što njihovo četvero djece vrlo teško prihvaća. Tako stariji Brian (R. Mabe) i Emily (E. Cuthbert) te mlađe Heidi (E. Isherwood) i Amy (S. Isherwood) neprestano smišljaju kako ponovno zbližiti roditelje. I dok njihovu veliku i lijepu kuću preuređuje dobrodušni Elliott (G. Takei), prijateljica Jennifer (F. Kayembe) predloži im neobičan način kako da natjeraju roditelje da se pomire: tako da od sutkinje dobiju rješenje kojim će u slučaju razvoda obiteljska kuća pripasti njima, dok će roditelji kao skrbnici morati živjeti zajedno s djecom...

Kanadski film za djecu i mlade »Who Gets the House?« simpatičan je prikaz kako djeca mogu biti uporna i domišljata u sprečavanju roditelja da se razvedu. Film je režirao Timothy Nelson (No More Baths, The Penny Promise), a u središtu je zapleta mnogobrojna obitelj Reece čiji se otac i majka spremaju razvesti se. No, njihovo četvero djece na to neće pristati, već će pomoću različitih smicalica natjerati roditelje da o svemu još jednom dobro promisle. Iako je film osmišljen kao drama,

riječ je prije svega o filmskoj razonodi za mlađu publiku, tim više jer Nelsonovim radom suvereno vladaju mladi kanadski glumci i glumice. Njih predvodi darovita Elisha Cuthbert koja od 2001. nastupa u višestruko nagrađivanoj TV seriji »24«, a ovdje tumači tinejdžericu Emily odlučnu da uz pomoć brata, dviju sestara i najbolje prijateljice onemoguću skoriji razlaz roditelja. Oca glumi samozatajni Carl Marotte (Prisoner of Love). U ulozi majke je energična Sophie Lorain (L'Odyssee d'Alice Tremblay), jedna od najpoznatijih filmskih i televizijskih glumica u Quebecu. U jednoj je od epizodnih uloga i George Takei, proslavljen izvornim »Zvezdanim stazama«. I ovaj film koristi se tehnološkim dostignućima, jer će jedno od glavnih oruđa u dječjem pomirenju roditelja biti simulator glasa. Otud i poenta filma da u braku sve krene u pogrešnom smjeru kad supružnici počnu izbjegavati razgovore.

Uloge: Ricky Mabe, Elisha Cuthbert, Sophie Lorain, Carl Marotte, Fatuma Kayembe, Emma Isherwood, Sally Isherwood, George Takei
 Scenaristica: Patricia Lavoie
 Redateljica: Timothy Nelson

Pere Skenderović
1927. – 2005.

S dužnim poštovanjem opraštamo se
s još jednim našim osnivačem.
Počivao u miru Božjem!
DSHV

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci – 800 dinara
☐ 1 godina – 1.500 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 1 godina – 70 EUR.

Dostavite nam kopiju uplatnice i
popunite adresu na koju želite da
Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

BANK: VBUDU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary account:
510101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadorđev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb,
važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

- »Aktualije« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

Dužijanca u Maloj Bosni